

کھیال دُکڑ

دڈ دیکر

۱۸۵۶

اُتھیل دست دے بگھی / انگریزی کھیال
دا پنجابی رُوپ

پتھان دی شامری
تے
شامری دے پتھ
۱۹۱۸ء

نجم حسین صید

کھیال وُکڑ

SUCCHET
PUNCHAM.COM

کھیال دُکڑ

وڈ ویہر 1857

آتپل دت دے بنگالی / انگریزی کھیال دا پنجابی رُوپ

ہتھاں دی شاعری تے شاعری دے ہتھ 1918

نجم حسین سید

سچیت

حق سبھے ای راکھویں

پُور پہلا

پُور پہلا: مئی 2011

ISBN: 978-969-577-031-3

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، 16- کونٹیز روڈ، چوک گنگارام، لہور

فون: 042 36308265 ای میل: suchet2001@yahoo.com

ویب سائٹ: www.puncham.com

چھاپے خانہ: شرکت پریس، لہور

8 1857 وڈ ویہر
128 1918 ہتھاں دی شاعری تے شاعری دے ہتھ

SUCCHET
PUNCHAM.COM

اُتپل دت (1929-93) نے چڑھدی جوانیوں لاء ساری عمر سانجھ
 ورتن دی اُساری لئی آہر کیتا۔ آہر ایہہ کیتو نہیں پیکھنے راہیں۔ رنگ منڈلیاں
 جوڑیاں۔ رنگالہ بنایا اپنا۔ کہیں کھیال لکھے تے کھڈائے۔ آپوں وی سانگی
 تھی کھیڈے کنیاں وچ۔ اپنے کم نون نچھا وچاریا سودھیا وی نہیں نالونال،
 تے لکھ ورتائیو وی نہیں ایہہ سودھ۔ پیکھن کاری دے گھنے رنگ ورت
 ازمائے، ریتل وی تے نویکلے وی۔ پرتاوے جاچے۔ تھریوں لہہ کے گلیاں
 بزاراں وچ آئے۔ شہروں نکل کے جھوکاں گراواں وچ گئے۔ گھنیاں
 اوکڑاں جریاں پر رہے اڈول۔

اُتپل دت اپنے بنگالی کھیال ”مہا ودرہ۔۔ 1857“ نوں آپیں انگریزی
 روپ دتا۔ ہتھلا پنجابی روپ او سے دا اتارا اے۔ ایہہ پنجابی روپ کوئی
 پندرہ ورھے پہلوں وڈیجا۔ پر رنگ ایس وی بہوں وٹائے۔ اتارا نہ سگواں
 اے نہ وگواں۔ ماڑی موٹی وادھ گھاٹ ہے وچ ٹوکویں۔ بنگالیوں انگریزی
 تے انگریزیوں پنجابی پندھ ہو یا وی اولّا۔ تسلا اتنی اے جو تسلا کوئی نہیں۔
 ہن ایس ڈگرو دا پلہ بن کے کیوں بولیندا اے ایہہ کھیال۔ و جا ویکھو ڈگرو۔
 ڈگرو تے تساں جاندے ای او اوہ وی اے اک جیہدا واج ہر دم پیا آوندا
 اے چروکنا، جیہدے نال چٹھے تپدے نیں تے فقیر کھا کھا جاندے نیں۔

وڈ ویہر

1857

[دلی لاگے ہندن نیں دی کندھی اُتے وتی، غازی الدین- سن

1840- اک میز گرسی- ایسٹ انڈیا کمپنی دی پھرویں کچھری-

پنجہ کش آیا اے- درباری امیر والا پھریواہن لیرولیر سو- مگر ہڈھن

تے اوہدا پتر بٹشن نیں- بٹشن دی ووہٹی کستوری تے اوہناں دا نکا

جیہا پتر کالو وی مگرے نیں- بہہ کے ٹکر کھاندے نیں-]

پنجہ کش: خدا خبر کدوں آونائے کمشنر صاحب- بہوں گھٹا اے اتھے- میں

تے نہیں ٹھہر سکدا-

کستوری: کھاؤ سرکار

پنجہ کش: اوہو ہو، نہ بھئی کیہ کریندے او- کھاؤ آرام نال- میں نہیں تہانوں

گجھ آہندا- ایہہ آٹا کتھوں لبھا جے روٹی جوگا-

کستوری: (ہس کے) آٹا نہیں سرکار گٹکاں نیں امب دیاں- سُکا کے

کٹیاں نیں بھنجنے-

بٹشن: گٹکاں تے لوکاں سٹ ای چھوڑنیاں ہوندیاں نیں- پر ایہہ وی

آنے دیاں دہ جے ہُن۔ چکھ گھنوں بُرکی۔

پنچہ کش: نہیں بھائی۔ تہاڈے نال کھاوون بہن مناسب نہیں مینڈا۔ خبرے
کیہ الا بلا اے۔

بڈھن: دلی بہہ کے کتاباں پیاں پڑھیاں جے۔ اپنیاں چکاں دا تساں
دھیان ای کوئی نہیں کیتا۔ سانوں تے دہ ورھے تھی گئے نیں ایہا
الا بلا کھاندیاں۔

بشن: کیلے دا مُڈھ بال کے اوہدی سواہ دا لون گھتنے آں۔ لون باجھوں
گراہ نہ لنگھدا ہويا۔ سرکار ایہہ لون نوں کیوں ایڈی اگ لگی پئی
اے، کتھاں ویندائے۔

پنچہ کش: ایسٹ انڈیا کمپنی والیاں دی اجارے داری جو ہوئی لون تے۔ اوہ
جیویں مرضی نیں کریندے نیں پئے۔ لکھاں پئے بنیندے نیں۔

بڈھن: تساں اج اچن چیتی آ گئے او۔ خیر اے؟

پنچہ کش: اج مینڈی باقی دی زمین وی نیلام کرنی نیں

بشن: ایہہ ٹوٹا وی بھوئیں دا نہیں رہنا تہاڈے کول؟

پنچہ کش: مینوں ایہناں دیاں قانوناں دی سمجھ نہیں آوندی۔

بشن: جانے اساں تہاڈی رعیت کوئی نہیں رہنا مُڑ؟

پنچہ کش: نہیں۔ (پاولی ہسدے نیں) اک ساہوکار اے ریواڑی دا۔ اوہ

مینڈی زمین پیا گھندا اے۔ انگریز دا چہیتا اے۔ اوہنوں دیوہُن

ماملہ۔

بشن: تیں تے مُڑ سمجھو کوڈی کوڈی تھی گیوں کہ۔
 پنچہ کش: مالک نال گل ادب نال کریندے نیں۔
 بشن: سُنیا ای بابا۔ عالی جاہ نوں ادب ادب نہیوں بھلدا۔ نیں۔
 بڈھن: ہُن بھوئیں تے رہی کوئی نہ جاسو کتھے۔
 پنچہ کش: دلی بھنی ہور کتھے۔ شہنشاہ ہندوستان بہادر شاہ دے سائے پٹھ۔

میں پوترا ہاں نا اوہناں دا۔

(ڈھے پوندا اے۔ پاؤلی چاوندے نیں)

بشن: کیہ گل اے حضور

پنچہ کش: ترونہہ دیہاں دا کھادا گجھ نہیں۔

بڈھن: بہو سرکار اساں تے آکھیا ہئی۔

پنچہ کش: نہیں۔ مناسب نہیں۔

بشن: آہو۔ پشاک نوں مٹی نہیں لگن دینی ایہناں۔ لڑنے لہہ گئے نیں پر
 انکھ نہیں گئی۔

پنچہ کش: (کھج کے) کنجواب اے۔ سغات اے مینڈے چاچا صاحب دی

دتی۔ نواب اودھ واجد علی خاں صاحب دی۔ (پشاک ویکھدا

اے) بہوں نقصان نہیں تھیا۔ اک دو تروپے لگن والے نیں

مناسب جاہیں تے۔

بشن: ازادی دا لنگار لہہ ونجے تاں تروپیاں نال نہیں سپدا۔ گیا ویلا سوئی

دھاگے نال نہیں مُڑ دا

پنچہ کش: میں دو بُرکیاں کھلوتیاں کھا لینا جے آکھوتاں
کستوری: (روٹی دتیوس) گگھنو سرکار

پنچہ کش: (ہاڑ کے کھاوندائے) ٹھیک ٹھاک اے بھئی۔
کالو: ساڈی روٹی اے۔ ایہہ کیوں کھاوے۔

بڈھن: ایہہ ٹوپی پاویں نہ پچیا! نوں دیہاڑیاں لگیاں نہیں مینوں بنیندیاں۔
کیا شانناں نہیں مینڈے پوترے دیاں۔ تگونا سرکار۔

پنچہ کش: میڈے چاچا صاحب واجد علی خاں صاحب دے صاحبزادے ہار
پیا لگدائے۔ ہاں بھئی ایہہ تے دوستیں کمپنی دی کچھری کیویں
آئے او۔

بڈھن: سدے آئے آں جی۔ کمپنی آہندی اے کپڑا بزار نہ ویچو۔
پنچہ کش: تئیں کپڑا بزار ویچدے او؟

بڈھن: آہو جی

پنچہ کش: خُدا دی پناہ

بشن: کیوں سرکار

پنچہ کش: اوہ تے آہندے نہیں اسیں کپڑا بنایے ای نہ۔ ایسے واسطے دیسی
سوتری اُتے دہ فیصدی محصول چا لایونیں۔ ویہہ ریشمی اُتے تے
تریہہ اونی اُتے۔ انگریزی کپڑے اُتے نرا ساڈھے ترے فیصدی
اے۔

بشن: جے اسماں اوہناں دے محصول تار کے وی سستا ویچئے تاں کوئی

گناہ تے نہیں نا۔ ایہہ ویکھو ہتھ لاؤ نا۔ بابے مینڈے اُنیاے۔
جے ایہہ تہانوں دونہ روپیں لبھدا ہووے تاں تئیں ساڈیاں
ترو نہہ دا انگریزی کیوں گھنوں۔

پنچہ کش: دونہ روپیں! ایہہ تاں محنت دا مل وی نہ ہو یا۔

بڈھن: پرواہ نہیں۔ کپڑے نوں سترنگی پنگھ ساڈیاں وڈکیاں دیاں انگلاں
بنایا اے۔ گورے نوں دینے تے سہی نا اساں کیوں ایس کسب
نوں سمھالیا اے پیڑھیاں بڈھیں۔

بشن: ہزار وچ انگریز کمپنی دا کم ٹھپج گیا اے۔ مینڈے بابے دی کھڈی
ڈکن کان چڑھے ہن جھلے۔

پنچہ کش: ہور تاں سمھنیں تھائیں اوہناں ڈک دتیاں نہیں کھڈیاں۔ بنگالے
وچ سنج مسان اے۔ کیا شہر سی ڈھا کہ۔

بشن: ہا۔ لملم بندی اے اُتھاں۔

پنچہ کش: بندی سی۔ ہُن کوئی نہیں۔ انگریزاں جلاہیاں دیاں وستیاں ساڑ
دتیاں نہیں۔ ڈھا کے وچ ڈیڑھ لکھ لوک وسدے ہن۔ اج تریہہ
ہزار رہ گئے نہیں۔ سُنیاے لاگدیاں وستیاں وچ شینہہ پھرن لگ
پئے نہیں۔ انگریز ایٹھوں پھٹی لئی جاندے نہیں اپنے دیس وچ۔
اوہدا کپڑا بنیندے نہیں مڑ سانوں ای آن وپچدے نہیں، بے
حساب منانے تے۔

(اک سپاہی آیاے)

سپاہی: ہوشیار ہوشیار۔ صاحب دی تشریف آوری

(فریزر تے تھارام آوندے نیں)

فریزر: مینڈے گھوڑے لئی پانی تے پٹھے اوئے۔ سائیسوں نوں بولو

اوہنوں مالش مارن۔ (پیسہ سپاہی ول سٹیاں، اوہ چا کے ٹر گئے)

گوڈ! کئی گرمی اے۔ دوزخ اے۔ (تھارام اوہدا سگار لایا)

منشی! بڈھن پاؤلی نوں تے اوہدے پتر بٹن سنگھ نوں پیش کرو۔

تھارام: (پکار کے) چلو بھئی بڈھن تے بٹن سنگھ پاؤلی۔ حاضر ہو جاؤ۔

بٹن: (کستوری نوں) جے سانوں کجھ ہو گیا تاں چھوہر نوں لکا

چھوڑیں۔ ایہدا ناں وٹا دئیں۔ کتے ٹور کڈھیں۔ ایہناں دے ہتھ

نہ لگن دیویں۔

(دوویں پاؤلی فریزر اگے پیش تھیندے نیں)

تھارام: سلام کرو اوئے لعنتیو۔ سلام کرنا نہیں تہانوں دیا کہیں بندیاں

واکن۔ اُنڈے ہوو۔

بڈھن: گستاخی ماف۔ پر اسوں تے دلی دے شہنشاہ دی رعیت اکھوینے

آں جی۔

فریزر: (اچنبھے نال) کیوں اوئے پاؤلیا۔ کپڑا دو روپے گز وچنئیں توں؟

بڈھن: جی آ۔

فریزر: پوری کیویں پوندی او۔

بڈھن: محنت لائی دی اے جی۔

فریزر: گھائے وچ بخش ایں؟

بڈھن: گھاٹا کھانا بے قنونی گل تاں کوئی نہیں۔ کہ ہے جی؟

فریزر: تیڈا دماغ ٹھیک اے؟

بشن: جے اجازت تھیوے تاں اساں ہک تحفہ دیناے سرکار نوں۔

(بڈھن دے کم دا اک نمونہ میز تے دھریندا اے) بابے مینڈے دا

کم جے حضور۔ تہاڈے ملک سڈیائے وڈیاں مشیناں بنیندیاں نیں

کپڑا۔ ہتھ لاکے تکیائے ایہو جیہا کپڑا کیہڑی مشین بنیندی اے؟

فریزر: (رتا تھی گئے) ویکھ اوئے ہندو۔ مینوں پتہ اے اسیں ایہو جیہے

نازک کپڑے نہیں بنیندے۔ پرتوں سستا وچج کے ساڈا وڈا نقصان

پیا کرینا ایں روز دا۔

بڈھن: تہاڈا مطلب اے تہاڈیاں ایڈیاں مشیناں ایہناں سکیاں انگلاں

نال ٹکر نہیں لے سکدیاں۔ تہاڈے گھائے دا سُن کے افسوس اے

مینوں۔

فریزر: اسیں چھی ہزار میل توں گھاٹا کھاون نہیں آئے۔

بڈھن: نہیں منانے ولوں تاں کدے بے دھیانے نہیں تھئے۔ ایہدی

تے سارا جہان گواہی دے سکدا اے۔

فریزر: کمپنی دا حکم اے تینوں۔ آپنا بھاء ودھا کے پنچ روپے گز کر لے۔

بڈھن: مینڈا رب جانداے بھاویں شہنشاہ دا حکم وی ہووے میں اپنی بنائی

شے دا مل گھٹ ودھ کوئی نہیں کریندا۔ تہاں انگریزی کپڑا روپے

گزر کیوں نہیں کریندے چا۔

فریزر: اسماں تے سمندر پاروں مال جہازاں تے لیاونا ہوندا اے۔ ہور
گھٹ نہیں کر سکدے۔ تینوں ودھاونا پینا اے۔
بڈھن: ایہہ نہیں جے ہونا۔

فریزر: اپنے آپ نوں مارن والی گل پیا کرینائیں۔ ساڈی سارے
ہندوستان دی اجارے داری اے۔ توں کیہ کر لیسائیں اکلّا۔

بڈھن: (ٹھہر کے) ایہہ پک پکار سمجھ لئو۔ اوہناں ساریاں پاولیاں ولوں
جیہڑے بھکھ مرتبے نیں۔ سمجھو اوہناں دی رت میڈے دھاگے
نوں چڑھ گئی اے۔ پک اخیرلی دھروئی آکھ گھنوں لیہنوں۔

فریزر: پر ویکھو ویکھی ہور وی تیڈے مگر نہ لگ پون نا۔ اوہ اسماں
برداشت کوئی نہیں کرنا۔ مُرد نہیں ودھاونا توں بھاء؟
بڈھن: نہ جی۔

فریزر: تینوں تے تیڈے پتر پشن نوں ساڈے نال چلنا پوسی۔ کھڈیاں
تھاڈیاں بند رہسن اے۔

پنچہ کش: کیہ حق اے تھاڈا ایہناں نوں چک کھرن دا۔ ایہہ کیہڑا قانون
اے؟

فریزر: جو ایجنٹ جنرل دا فیصلہ اے اوہو قانون اے اتھے۔
پنچہ کش: اے دلی دے تخت تے ہے کوئی شہنشاہ وی۔ بلاؤ اوئے پہرے
داراں نوں۔ ایہہ علاقہ میڈی جاگیر اے۔ تئیں میڈے بندیاں

نوں ہتھ نہیں لاسکدے۔ لیاؤ اوئے تلواراں!

فریزر: لفٹننٹ ہوڈسن!

(ہوڈسن پستول بندوق سنے اگے آئے)

ہوڈسن: چپ کر اوئے۔ پتہ ای اتھے نال کمپ وچ ساڈھے باراں ہزار
انگریز سپاہی اے۔ جے کوئی رولا بنیا ناتے میں ہاتھی چڑھا کے
سارے پنڈنوں پدھرا کر دیاں۔

تلارام: بڈھن تے ہشن جلاہ اپنے آپ نوں قانون دے حوالے کر دیو۔
پنچہ کش: تئیں کاریگراں نوں مکا چھڈنائے۔ تئیں تباہ کر دینائے ایس ملک
نوں۔

فریزر: ہندوستان اک زراعتی ملک اے۔ ایہنوں کاریگراں دی کیہ ضرورت
اے۔

پنچہ کش: اچھا۔ زراعتی ملک اے۔ تہاڈا خیال اے ایہہ کپڑا پیلیاں وچ
اُگدائے۔ کشمیرے دی شال تے ڈھا کے دی ململ منجی دیاں کھیتاں
وچ لگدی اے۔ تئیں ایس ملک دی ہتھ گھرت دا بی مار کے
ایہنوں اصلوں واہی دا متھاج پئے بنیندے او۔ ایس ملک دی
تاریخ نوں صدیاں چکھانہہ پے دھکیندے او۔ ساڈا وسیب پئے
اُجاڑدے او۔

ہوڈسن: قیدی اپنے آپ نوں حوالے کر دین نہیں تے میں گولی چلاناں۔
(بڈھن اکدم ہوڈسن دے ہتھیں پے گئے)

بڈھن: بڈھیا نس جا۔ چھال مار دے دریا وچ۔
(بڈھن نس ویندائے)

ہوڈسن: پھڑلنو۔ مار دیو لہنوں گارڈ۔

فریزر: کوئی فکر نہیں لفٹننٹ۔ اسیں ایہدے وارنٹ کڈھ دینے آں۔

ہوڈسن: ایس کالے بھوتنے نوں تے پھاہے لایے ساہمنے درخت تے ٹنگ
کے۔

فریزر: نہیں۔ سُن تے سہی۔ ایہہ بندہ ساڈا دشمن کوئی نہیں۔ ساڈا دشمن
توں نہیں بڈھن سنگھ۔ تیڈا سجا انگوٹھا اے۔ جیہدے نال توں
اُننائیں۔

(بڈھن نوں دھرو کے باہر کھڑدے نیں۔ فریزر اک چاقو ہوڈسن
ول سٹیندا اے) صفائی نال۔ لفٹننٹ۔

پنچہ کش: تہانوں جواب ملسی، ڈراونا خونی جواب۔ حیران ہوسوٹسیں ایہہ
توفان کتھوں ٹٹ پیا۔ ہزاراں لاشاں تہاڈا راہ مار دیسن۔ یاد رکھیو
پہل تساں کیتی اے۔
(فریزر فرگیاے)

کالو: دادے دیاں انگلیاں وڈھ دیسن؟

کستوری: سُن کالو۔ دراڈیاں دیاں وچ جانا پوسیا۔ ناں وی وٹانا پوسی آپنا۔
جتھاں وی جاویں، بھاویں مدتاں لنگھ وئجن، اج دی گھڑی نہ
بھلیں۔

[کالو دے پندھ توں اسیں ایسٹ انڈیا کمپنی نوں ہندوستان فتح
کریندیاں ویہنے آں۔ اک انگریز افسر گجھ سپاہیاں نال اک پہاڑ
تے ہلہ پیا کریندا اے۔ سٹیج توں سرناویں لنگھدے نیں۔]

افغانستان 1841-42

کالو: [چٹھی پیا لکھیندا اے] مایے پیاریے۔ اجکل میں اک انگریز افسر
دا بیٹمین ہاں۔ مھاڑاناں ہُن سچھمن سنگھ اے۔ جیہڑے مُلکھے وچ
جنگ لگا پیا اے ایس ناناں میں بھل ویناں۔ توں مھاڑا فکر نہ
کریں۔ تہاڑا پتر۔ کالو

سندھ 1843ء

کالو: مائے مھاڑیے۔ ایہہ کوئی تھل اے جتھے اجکل ہاں میں۔ جنگ کتے
مکنا نہیں پیا۔ پر میں خیریں آں۔ مھاڑے افسرے کی مھاڑے
نال بہوں پیار اے۔ توں دلی کیوں ٹر گئی ایں۔ تہاڑا پتر سچھمن۔
فریزر: ایسٹ انڈیا کمپنی دا نقد منافع 1846ء وچ۔ اک کروڑ دہ لکھ

روپے- 1847ء وچ اک کروڑ ویہ لکھ- 1848ء وچ اک کروڑ
پنجیہ لکھ-

ستارا 1848ء

پنجاب 1849ء

ناگپور 1853ء

[فریزر میزلا کے بیٹھا اے- بولی پیندی اے پئی]

تلارام: ترے لکھ

فریزر: ترے لکھ ترے لکھ

احسن: ترے لکھ ویہ ہزار

فریزر: ترے لکھ ویہ ہزار ترے لکھ ویہ ہزار

تلارام: ترے لکھ پنجیہ ہزار

فریزر: ترے لکھ پنجیہ ہزار- اک

احسن: ترے لکھ پنجاہ ہزار

[کالو دی تھاویں جوان کچھن سنگھ پوری وردی وچ]

کچھن: ماء جی- تئساں نیں پیریں پوناں- رب ناناں بے مھاڑے ولوں

چتنا نہ کیتی کرو- کرشن جی مہاراج نی تے اس جرنیلے نی کرپا نال

میں ٹھیک ٹھاک آں- مھاڑے جرنیل کی جوں نکلسن آ کھنے نیں-

ہندی، پنجابی اُردو فارسی سنسکرت سبھے بولیاں جانتائے- لمے وال

نیں کالے تے داڑھی بی کالیس- دل پیار بھریاس- پنجاب نیں

ضلع ہزارے وچ ہک فرقہ ہنداواں نا نکلسینی اکھوانا اے۔ اوہ
پیلا ویس پاٹے نیں تے جرنیل نکلسن کی اپنا گرو مننے نیں۔

جھانسی 1854ء

لکھنؤ 1856ء

[کمپنی دے سپاہی نواب نوں زنجیریاں نال بنھ کے گھدی ویندے
نیں]

تلارام: ترے لکھ پچونجا ہزار

احسن: ترے لکھ پنجنتر ہزار

تلارام: ترے لکھ اسی

احسن: پنجاسی

فریزر: ترے لکھ پنجاسی ہزار اک، دو، ترے۔

کچھمن: ماء جی۔ بدلی تھرڈ نیٹو کیولری وچ تھی گئی اے۔ تے ہک دو

دیہاڑیاں وچ میں میرٹھ جُلنائے۔ میکی پک اے اسماں ہک نہ ہک

دیہاڑے ملنا ضرور اے۔ سیان گھنئے سہی ہک دو جے کی۔ پیو اپنے

کی شکل میکی اصلوں چیتے کوئی نہیں رہی۔ جیہڑے بندے میکی

نکیاں ہوندیاں سی پیو ہار پیار کیتائے اوہ مھاڑے مُلکھے نا جانی

دُشمن انگریز جرنیل اے۔ توں کدے کسے گڑی کی موئے کھسمے نال

سڑنیاں تکیا اے؟ اُس نیاں چیکاں سُنیاں نی کدے؟ میں پچھلے

ہفتے تکی آ ایہہ رسم۔ تو کی سُن کے خوشی ہوتی، مھاڑے ویری پیو

جرنیل گروی کی بچا گھنیاے۔ تے اُسکی وڈے مان نال رکھیا
ہویاس۔ دل ہر ویلے دو دلایا جیہا رہنایے۔ دُھکھنی جیہی لگی رہنی
اے اٹھے پہر۔ تہساں نا پیارا پتر۔ کچھمن سنگھ سپر۔

[میرٹھ- بیرکاں- رسالدار ہیرا سنگھ آیا اے- کانا- مونہہ تے کنیاں
لڑائیاں دے نشان- وت وی گوہ کیتیاں بٹشن سنگھ پاؤلی دا مہاندرا
سجناں سکے آں]

ہیرا: قال ان!

[سپاہیاں دا دستہ پالاں وچ بچو کھلوتا اے- برگڈیزر ولسن تے میجر
ٹومبز آئے نیں-]

ہیرا: ڈٹیل! اٹین شن!

[میجر ٹومبز تڑت حاضری لیندا اے-]

ٹومبز: سپاہی پرشاد مسر- ٹروپر نواب علی- ٹروپر پرنٹاپ چودھری- ٹروپر
ظہیر الحسن- سپاہی گووند پانڈے- لانس نائیک محبت خان-

ولسن: تھرڈ! بیرکاں وچ گجھ جھلیاں اوائیاں پیاں اڈدیاں نیں- تہانوں
ایہناں اوائیاں نوں ہمیشہ واسطے دفن کرن لئی چنیا گیا اے- تہاڈے
ہتھ جیہڑی بندوق اے ایہداناں کیہ اے؟ نمبر تھری؟

پرنتاپ: براون بیس سر۔

ولسن: پائل آرمز! (سپاہی بندوکان بھنچے دھریندے نیں) رسالدار ہیرا سنگھ ایہناں نوں انفیلڈ دیو۔ کیوں! ہولی نہیں؟ کوئی شک؟ ہولی اے۔ براون بیس چوداں پاونڈ دی اے۔ انفیلڈ صرف اٹھ پاونڈ چوداں اولس۔ کتنی آسانی اے۔ ہُن پیرل وچ ویکھو۔ کیہ دسدائے؟ نمبر فور؟

ظہیر: (تھتھلا کے) کھا۔۔۔۔ کھا۔۔۔۔ کھا۔

محبت: یا اللہ رحم!

ہیرا: خموش!

ظہیر: نا۔ نا۔ نا۔

ولسن: واٹ دا ڈیول از دس

ہیرا: تھتھا اے سر۔

ولسن: تھتھا!

ہیرا: ایہدی سنگھی تے جھرا لگ گیا سی سر میانی دی جنگ وچ۔ تدوکا تھتھا اے۔

ولسن: ٹھیک۔ رسالدار۔ مینوں اک انفیلڈ دیو۔ (انفیلڈ چاپوس تے

اوبدے بھار نال تھڑکیائے) اوہ بلمیری! ایڈی ہولی وی کوئی نہیں۔

پھیر وی براون بیس نالوں ہولی اے۔ ٹومبز صاحب۔ دسو ایہناں

نوں چلاونی۔

ٹومبز: ون- کارتوس نوں دند نال ٹگو- ٹو- دند نال کارتوس اتوں تھندا
گور لاه دیو- تھری- کارتوس وچوں بارود رائفل وچ پا دیو- فور-
کارتوس نوں پٹھا کرو- فائیو- کارتوس نوں نالی دے اندر دھک
دیو- ہن رائفل فائر واسطے تیار اے- واچ!

[چلایوس- ولسن تر بھکیائے]

ولسن: ٹومبز صاحب پلیز ڈرامے بازی توں بغیر ای کم چلاؤ- اج اتوار
اے- اتوار نوں بندوق چلانی حرام اے-

ٹومبز: لیس سر-

ولسن: ہن میں چربی بارے گفتگو کرساں-

محبت: (ہولی) چربی تے ساری جناب سرکار دے ڈھڈ تے چڑھی پئی
اے گفتگو جوگی کتھوں آئسو-

ولسن: جھوٹھیاں اوایاں اڈیاں ہوئیاں نہیں ایہہ کارتوس گاں اتے سور

دی چربی دا بنیا ہویا اے- اٹس آ بلڈی لائی- ایہہ چٹا جھوٹھ

اے- ایہہ کارتوس کاہدے نال تیار کیجا جاندا اے؟ اسی دا تیل

اک پاء- موم چار چھٹانک- چربی بکرا دو تولے بس- باقی لچیاں

کٹڑاں سر پھریاں دے اک ٹولے نے گفر کہانیاں گھڑیاں نہیں

کمپنی دی فوج نوں وفاداری دے راہ توں ہٹاون واسطے- سوکمانڈر

انچیف جنرل ہینسن نے حکم دتا اے کہ سپاہیاں نوں انفیلڈ رائفل

لینی پوسی- کارتوساں نوں دند نال ٹگنا پوسی- اے کل تئیں ویکھیا

اے فرسٹ نیٹو انفنٹری دیاں نوے غداراں نوں جیہناں انفیلڈ
 کارتوس نوں ٹگن توں انکار کیتا کیوں سنگلاں نال بنھ کے قید کر
 دتا گیا۔ پرہن جنرل اینسن صاف دس چھڈیا اے۔ اگوں قید والی
 گل ختم۔ ہن ہر غدار نوں توپ دے مونہہ نال بنھ کے اڈا دتا
 جاسی۔ تھرڈ! مینوں تہاڈے تے پورا بھروسہ اے۔ پوری بنگال آرمی
 واسطے مثال قائم کر دیو کہ نمک حلائی کیہ ہوندی اے سپاہی دی
 غیرت کیہ ہوندی اے تے اوہ..... کیہ ناں اے..... ڈیم اٹ.....
 اوہ ڈیوٹی واسطے کیہ لفظ اے اُردو دا.....

ہیرا: فرض سر۔

ولسن: جو وی ہے۔ رسالدار! پنجاب توں انفیلڈ کارتوساں دیاں پیٹیاں
 آئیاں نیں۔ وصول کر لئو۔

ہیرا: اٹینشن! (ولسن تے ٹومبز ٹر گئے نیں) ڈیٹیل ڈسمس!

گووند: ایہہ بے تہاڈا وڈا ڈراونا انگریز افسر۔ اساں لڑائیاں وچ لہو لہان
 پئے ہونے آں تے ایہہ کھا کھا کے پھٹی جاندا ہے۔

ہیرا: لانس نائیک مال گڈی نوں ہری جھنڈی دے۔

[گڈی دی سیٹی۔ سپاہی تر بھکدے نیں]

ظہیر: گ گ گڈی! ل ل لوہے دا جن!

[سچھمن سنگھ آئے ہیرا سنگھ کول گئے]

سچھمن: سپر سچھمن سنگھ حاضر سر

- ہیرا: ٹرانسفر پیپر سائن کر۔ یونٹ کیہڑا ای۔
- کچھمن: فورٹھ نیو لائٹ ہورس۔
- ہیرا: کتھے پوسٹ آہیں۔
- کچھمن: پنجاب سر۔ فیروز پور، پھیر انبالے۔
- ہیرا: اتھے کد اپڑیا ایں۔
- کچھمن: وہ دیہاڑے پہلوں سر۔
- ہیرا: کتھیاں بیرلاں کارتوس آندے نی ساڈے لئی۔
- کچھمن: پنجاہ سر۔
- محبت: پرشاد گن اوئے بیرلاں۔
- ہیرا: سروس کتھے کتھے کیتی آ۔
- کچھمن: پنجاب وچ سرتے ناگپور تے ہور پر اوہ کوئی لڑائی تے نہ آہی
- شودھی۔
- ہیرا: کیہڑی
- کچھمن: چڑھدے ول ہک جانگی ڈھانی آہی۔ سنھتال آکھنے نیں اوہناں
- کی۔ اوہ ویہری کھلتے آہے پر ایہدھر توپاں آہیاں تے اوہدھر تیر
- کمان۔
- ہیرا: سُنیاے ٹومیاں اوٹھے کوئی گروی نہیں چھوڑی۔
- کچھمن: مھاڑے ساہنے تے ایہو جیہی گل ہوئی کوئی نہیں۔ بس اوہی ہک
- دیہاڑے ننگی لاش ہک تکی آہی ہکی زنانی نی۔ اپنے کیپٹن میری

ویل صاحب نے تمبوے اگے- ڈھڈے چ سگین آہی گڈی-
 پرنٹاپ: انگریز پشونیں- چھتھے پے کے زنانیاں نوں ہتھ پاوندے نیں-
 چیلیانوالے کیہ ہو یا سی- سکھاں ٹومیاں دی چنگی جھور لاہی-
 چھتھے پے کے اوہناں پنڈاں دیاں عورتاں کولوں بدلہ لیا-

ظہیر: می، می می.....

محبت: یا اللہ رحم- کیہ پیا آہنآے- می می کیہ، میانی؟
 ظہیر: آہو ٹومیاں میانی وچ وی ایہو کیتا تے ک ک کندھار وچ کھا کھا

کھا

ہیرا: بس بی بس (کچھمن ول) تینوں سپری چھیتی لہ گئی اے-

کچھمن: چھبی ورھے عمر اے مھاڑی سر-

ہیرا: (سوچیں- بھاویں حساب لایوس جانے 1840 وچ چھوہر کیڈا

ہوسی-) ماپے جیوندے نی-

کچھمن: ماں ہے جی-

ہیرا: پیو کیہ سائی-

کچھمن: (پکایا ہو یا جواب) سپاہی جی-

ہیرا: (گجھ جھوں کے) گھر کتھے نی-

کچھمن: دلی سر- مھاڑا مطلب اے ماں ہن دلی ہونی اے- ملیاں مدتاں

تھی گئیاں نیں اسماں کی-

ہیرا: بنگال آرمی دا ایہو حساب اے- کیہ کریے- میڈے سپاہیاں نوں

وی باراں ورھے ہو گئے نیں گھر گھیاں نوں۔ ٹروپر نواب علی
سویرے پریڈتے لیٹ کیوں آیا سیں اوئے۔

نواب: مافی دے دیوسر۔

محبت: سر ایہہ راتیں مُرادا باد گیا ہا ہے۔

ہیرا: مُرادا باد؟ اوہ کیوں؟

محبت: وسمہ لینا ہا سر۔

نواب: گوڑ نہ بک اوئے۔ میں کدے وسمہ نہیں لایا۔ میں تے عطر لین
گیا ساں روال۔

ہیرا: ساری رات سوار ہو کے مُرادا باد گیوں تے آیوں اک عطر دی
شیشی لئی؟

نواب: میں ترے لیایاں جی۔ اک گلاب تے دو دمشق۔

گووند: موتر دمشق دا۔ کسے مُرادا باد ی ٹھگ نے بُسے پھل کاڑھ پھرا دتے
ہوسن۔

نواب: سَنگھ کے ویکھ۔ تینوں فرق سواہ پتہ لگنائے پینڈو ڈھگے نوں۔
رسالدار صاحب پسند فرماون تے تو مبالا دیاں وردی تے۔

ہیرا: نہ بھئی نہ۔ میں بیہوش ہونائے؟ پریڈتے لیٹ نہ تھیویں مُرد۔ میجر
صاحب نوں دس پے گئی تے کوڑے مرواسیائی۔ میں کتھے کتھے
پڑدے پاوندا پھراں ہُن۔

محبت: شروع کریئے جی کم۔

ہیرا: نہیں ٹلر کھا لئو پہلاں۔ روزے دا ویلا تھی گئے۔ کچھمن سنگھ توں
بیرک نمبر دو وچ ایں۔ اپنا سامان چاتے میڈے نال آ جا۔
(کچھمن ٹریائے)

محبت: پتر و شکر کرو ایہو جیہا رسالدار اے تہاڈا۔ میرے ویکھن وچ تے
اج تائیں کوئی لیٹ آون والا کوڑیوں نہیں بچیا۔

ہیرا: لانس کارپورل محبت خاں توں اج دوپہریں گشت دی ڈیوٹی توں
کیوں لیٹ سیں۔

[سارے ہسدے نیں]

ظہیر: حج، حج، حج

محبت: بس بس۔ میں آپے دس دینا۔ میں سر حجامت کروان گیا ساں
جے۔ (ہیرا سنگھ ٹری گئے)

نواب: توں کمپنی دے ٹیم چوں حجامت کراوانئیں؟

محبت: کیوں نہ کراواں وال میرے کمپنی دے ٹیم وچ نہیں ودھدے؟

نواب: دس گھنٹے ڈیوٹی کرینئیں۔ سارے وال ایہناں دساں گھنٹیاں وچ
ای ودھدے نیں تینڈے؟

محبت: میں سارے تے لہا نہیں چھوڑے اتنے ای کٹائے نیں جتنے
ایہناں دساں گھنٹیاں وچ ودھدے نیں۔ نہ کٹاواں تے اگلے
سگوں کواٹر گارڈ وچ تئن دین۔ چل وائی لانگری!

[لانگری ہندواں مسلماناں نوں وکھو وکھ روٹی ورتیندے نیں۔ پرنتاب

و کھرا بیٹھا وِس گھولیندا اے [

پر شاد: (پرنتاب نوں) لئو جی باہمن مہاراج تساں نہیں کھانی؟
پرنتاب: دُر پرے۔ مچھاں تے چوہڑیاں چمیاں نال توں کھا بہہ کے میں
نہیں کھاندا۔ توں وی بچڑا ایں گندی جات پرانہہ رہو میتھوں۔

(پر شاد سرک ویندا اے)

نواب: میں تے دو پتل دیاں مورتیاں آندیاں نیں تے ایہہ گلچہ۔

ظہیر: سس سوہنیاں نیں۔ رکھیں کتھے۔

نواب: سرہانے ہور کتھے۔ اکھ کھل دیاں سار سا جھرے درشن ہوسن۔ تے

دن ٹھنڈا ٹھار لنگھسی۔ جو کجھ پتے ہا ایہناں تے لا دتائے۔ اے

مہینہ چڑھیا ای اے۔ سمجھ نہیں آوندی کیہ کراں۔

محبت: کیوں سارجنٹ کولوں ہد ہار پھڑ لے۔

نواب: جیو۔ گل ہوئی کہ۔ باگپت وچ اک ہٹی تے میں ہاتھی دند دیاں

بازیاں ویکھیاں نیں دو چار۔ کوئی حُسن اے۔ ساریاں لے لیساں

میں۔

محبت: میں بازیاں لئی تے نہیں آکھیا ہد ہار پھڑ۔ پاگلا۔

گووند: تہاڈی سواراں دی ہور گل اے وئی۔ تنخواہ نال ای فرق پوندا اے

نا۔ سانوں ست رپیئے مہینے دے جڑونے ہوئے، سواراں نوں

ترئی۔

پرنتاب: تے ٹومی دا فوج وچ ناواں لگدائے تے چالیہ رپیئے مہینہ لگ

جانداں- کھان پیون نوں بھاگ بھری تے دھون بھناون نوں
جُما- ککھ رہے نہ تھاڈا ہسائیو ظالمو-

محبت: (کھانڈیاں) انگریز افسر پرانے بوٹ سڈے تے نہیں- لنگر وچ
گھل دیندے نیں- ایہہ روٹی او سے چمڑے دی اے- پکی گل
ہے-

نواب: کسے سوار دا گھوڑا تے نہیں مویا پچھے؟ ایہہ گوشت او سے دا
جاپدائے-

گووند: پانی اوئے-

[پرشاد پانی دیاں مشکاں لئی آوندا اے]

پرشاد: پانی! ہندو پانی مسلمان پانی-

محبت: ایہہ بندہ دنو دن جھلا ہوئی ویندائے-

پرشاد: (پرنتاپ نوں) پانی چاہیدائے جی؟

پرنتاپ: دُر پرے نرک وچ پوء- نیچ، اچھوت-

پرشاد: گیا جی نرک وچ- اوہ گیا، اوہ گیا، اوہ گیا

نواب: اج تما کو نہیں چھکنا- فرید اوئے- اوئے نور محمد- حقہ دھر اوئے-

پرشاد: میں حاضر سرکار- حقہ من مکا تیر تکا- حاضر حضور- ہنئے لیایا- پیو

پیاو تے موہندے ہوئی جاؤ- ہرے دھوئیں دے لال گھٹ-

[کچھن آوندا اے- کھاون بہندا اے تے گووند اٹھ کھلوتا اے-

کچھن اچنبھے وچ اے]

کچھمن: گھٹ پانی مل سکدا اے؟

پرنتاپ: نہ

کچھمن: کیوں

پرنتاپ: توں جیہڑے بھانڈے نوں ہتھ لایا اوہ سٹنا پوسی۔

کچھمن: (ہسدیاں) تھاں مر گئے بھنی تاں تے۔ کوئی ہے او پانی نا گھٹ

دینے آلا؟

گووند: کوئی نہیں۔ پھٹ ایہتھوں۔

کچھمن: ایہہ کیوں ہو سکناے۔ میں فوج نے حکم نال آیاں۔ میں گولی

کھاواں ایہتھوں پھٹ کے۔ مشک ارا نہہ کریونا۔

گووند: ہتھ نہ لائیں۔ اسیں تیرے کچھے جات نہیں گوانی اپنی۔

کچھمن: جات کیوں گواسوٹساں۔

پرنتاپ: نرک ج پوء پلینتا۔ جیہڑا ریل گڈی چلانداے اوہ دھرم تیاگی اے۔

کچھمن: تے گڈیاں نرے دھرم تیاگی ای پئے چلانے نہیں۔ ایہہ کس

مورکھے آکھیاے۔

گووند: ساڈے پنڈ دے پروہت آکھیاے۔

پرنتاپ: تئیں لوک لوہے دیاں راکھشاں نوں ساڈے دھرم دے اتوں دی

پئے واہوندے او۔ تئیں ساڈے دھرم داناس پئے مار دے او۔

کچھمن: تریمتیں کی جیونیاں ساڈے اوہناں نی جانداد تے مل مارنے او۔

ایہو دھرم اے تساں نا؟ جات پات نے ناں تے لکھاں کی روٹی نا

متھاج کری چھوڑیائے ٹساں۔ ایسے کی دھرم آکھنے او؟ ریل جات
پات نے گند کی پاڑ کے لنگھنی اے پئی نا، ہن ٹساں کی مرچاں
لگنیاں نہیں۔

پرنتاپ: مونہہ سمھال کے بول اوئے انگریز دیا چچیا۔

کچھمن: ٹساں سارے وی انگریزے نے ای چچے او۔ انگریزاں تریمتاں نا
ساڑنا بند کری چھوڑیائے۔ اوہ باہمنناں نا زور پئے تروڑنے نہیں۔
اچھوتاں نا چھٹکارا پئے کرنے نہیں۔ تساں ہندو سماج نے مامے
بنے او۔ میں تاں تھکناں ایہو جیسے سماجے تے۔ جتھے گائیں تے
باندھے نی پوجا تھینی اے۔

محبت: بس بھائی جان دیو۔ اوہ تیری شکل ویکھن دے روادار نہیں تے
توں ایویں دھگانے وڑی جانا نہیں اوہناں وچ۔ اُرے آجا۔

کچھمن: (آگیاے) بس اینویں گرمی آگئی۔ پر ایہہ گلاں ای ایہوا جیہاں
کرنے نہیں۔ دل کرناے ٹھو کے ایہناں کی بندہ۔ سھاڑا پر چھاواں
پے جُلے نا ایہناں پُر بوٹی بوٹی کری چھوڑنے نہیں اسان کی۔ ہک
انگریز سیانے آکھیاے بندہ باندھے نی اولاد اے۔ ایہہ ثبوت نہیں
اوس نی گلے نا۔

محبت: کیہ ناں اے اوس انگریز دا۔

کچھمن: ناں تے بیکی چیتے کوئی نہ۔

محبت: ایس کاڈھ نال ساڈا کیہ سوریائے۔

کچھمن: علم ودھیہا اے اساں نا۔

محبت: اسیں چٹنائے ایہو جیسے علم نوں۔ چلو جے دادا میرا باندر وی آہیا
تاں مینوں کیہ۔ دادی میری بھویں اوکھی ہوئی ہوسی۔
[سارے ہسے نہیں]

کچھمن: اوہ۔ کیہ گل کرے تساں نال بندہ۔

محبت: مسلماناں نال کھالینائے۔

کچھمن: میں انگریزاں نال وی کھا گھنناں۔ دیو روٹی تساں۔

پرنتاپ: بھسم ہوویں اوئے۔ مسلماناں دا جھوٹھا کھاون لگا جے۔

محبت: ماریا جانائے توں کسے دن۔

[وِسَن تے ٹومبز آئے نہیں۔ سارے بھڑک کے اٹھ کھلوتے نہیں]

وِسَن: واٹ دا ہیل۔ تسیں کم کیوں نہیں پئے کردے۔

محبت: (دنداں وچ بیٹری) روٹی کھاندے ساں پئے سر۔

وِسَن: وائی دا بلڈی ہیل ڈونٹ یو سلیوٹ؟

محبت: ضابطہ نمبر چھے۔ جب تمہارے مونہہ کے اندر بیٹری ہو تو سلیوٹ

مت مارو۔

ٹومبز: (بیٹری کھوہ کے) ایہدا مطلب اے بیٹری سٹ کے تے پھیر

سلیوٹ کر۔ سُوَر دے تخم انڈین۔ میں ٹھڈے مار کے چیرکاں کڈھا

دیسائیں۔

پرنتاپ: مینوں مارو کھاں ٹھڈے سر۔ مینوں مارو بھلا۔

ٹومبز: (اوہنوں ٹھڈے مریندا اے) سوردے بچے۔ گتتی دے پتر۔

[ہیرا سنگھ نسدا آیائے]

ہیرا: کیہ گل اے سر۔

ولسن: رسالدار تیرا دستہ کم کیوں نہیں پیا کردا۔

ہیرا: ایہناں نوں میں اجازت دتی اے۔ پہلوں روٹی کھان تے مڑ کم

تے جان۔

ولسن: توں حکم دے خلاف کیتائے۔ جنرل ہیوٹ دا حکم اے کم دن

رات ہونا چاہیدائے۔ چلو کم تے۔

محبت: چلو بھئی۔

ہیرا: کوئی کم تے نہ جاوے جد تائیں میں نہ آکھاں۔

محبت: نہ جانیو بھئی۔ رپھڑ ای اے۔

ولسن: رسالدار ہیرا سنگھ۔ توں میرے حکم نوں روکنا نہیں۔ جنرل ہیوٹ

دے رول دی خلاف ورزی کرنا نہیں۔

ہیرا: ہاں۔ کیونجے روزہ نہ تہاڈا اے نہ جنرل صاحب دا۔ میڈے

مسلمان منڈیاں سویر دا کھادا گجھ نہیں۔ سو میں ایہناں لئی روٹی دا

آڈر کیتائے۔

ولسن: میں ایہناں نوں کم تے جاوے دا آڈر کرناں اک دم۔

ہیرا: تئیں ایہناں نوں آڈر کر ای نہیں سکدے۔ ایہہ میڈے ماتحت

نیں۔ جے تہانوں میڈی گل ٹھیک نہیں لگدی تاں میڈے سی او نال

گل کرو کرنل فینس نال۔

ولسن: ایہہ گل اے۔ چنگا۔ جے میں دن چڑھدے نوں تینوں کوڑے نہ مروائے تے میں استعفا دے کے گھر ٹر جا ساں۔

محبت: (مونہہ وچ) جا مگروں لہہ۔

ٹومبز: ایہہ کس آ کھیاے۔

ہیرا: ذرا سوچ لو سر۔ کل تئیں نویاں جواناں نوں ڈک چھوڑیاے۔ ایہہ اندروں تپے پئے جے سارے۔ بارک پور دا چیتا جے نا۔ دھماکہ کرانا جے اتھے وی؟

ٹومبز: (فکر نال) میں نیٹر لیاں تیرے نال وی۔ (جاندا) بلڈی پاٹھی ڈیمڈ بلیک باسٹرڈ۔

پرشاد: (نقل) ڈیم بلیٹی باسٹر۔

کچھمن: کتنی گندی جھ اے اس نی۔

پرنتاپ: تک لیا ای انگریز اپنا۔

کچھمن: ایہہ تئساں نا انگریز اے مھاڑا نہیں۔ میں تے پردیسی آں اتھے۔

محبت: پرسوں پریڈ تے سنا دیتاں سن میں لیہنوں۔ بھلن نہیں لگا تھوڑی کیتیاں۔

نواب: کیہ آ کھیا سائی۔

محبت: بولتی بند کرا چھوڑی سی۔

گووند: آ کھیا کیہ سائی۔

محبت: مٹے سُن اوئے آرکڈیل ولسن۔ میں سبھ دیکھی اے تیری بہادری
لڑائی وچ۔ درگئی تے چڑھائی وچ میں وی ساں جد توں نسا نہیں
پُوچھل چڈیاں وچ دے کے چتوا جہان دیا۔

نواب: قسمے خُدا دی؟ وت کیہ آکھیوس۔

محبت: لگدائے اوس سُنیا کوئی نہیں۔

گووند: کیوں

محبت: میں دل وچ آکھیا سی نا۔ (سارے ہسے نیں) ہسن دی کیہ گل
اے بھئی۔ رسالدار ہیرا سنگھ وی سن درگئی وچ۔

پرشاد: درگئی۔

محبت: ایہناں دی اکھ درگئی وچ ای گئی آہی۔ ولسن چوہے وانگوں نس نکلیا
سی لڑائی وچوں۔

پرشاد: (کوک کے) درگئی۔ درگئی! اوہ پہاڑی۔

ہیرا: کوئی ہوش کر محبت خاں۔ پرشاد دے ساہنے درگئی دی گل
کرینا نہیں۔ (پرشاد ول جا کے) بس پتر اوئے۔

پرشاد: درگئی دی ٹیسی تے۔ ساہنے آفریدی۔ ہنیرے وچ ترے سو فٹ

توں بندے دی اکھ پھنڈ دین۔ (ہیرا سنگھ پرشاد نوں ہتھ لایائے
پر تر بھک کے ہٹ گئے) چارج! چارج، تھرڈ نیو کیلری! انگریز

افسر حکم پیا دیندا اے پچھوں۔ اسیں مر گئے آں۔ ساڈھے ترے سو

گولیاں دی پہلی واچھڑ نال ای ڈھے گئے نیں۔ سپاہی فرید ہاشم دا

سر اڈ کے پرانہ جا پیائے۔ تے دھڑ سروں خالی دہ قدم نسدا
 گيائے وت ڈھے پیائے۔ صفایا۔ ہیرا سنگھ دی پلاٹون دا صفایا تھی
 گيائے۔ پر اساں چڑھی وینے آں، چڑھی وینے آں۔ (تلوار
 کڈھ کے) اپنی رت وچ تلکدے اساں ونج چڑھے آں تے
 اگلیاں نوں سنگیناں نال ونھ چھوڑیائے۔ ہیرا سنگھ دے جوان کنڈ
 نہیں وکھاندے۔

ہیرا: پرشاد مسر سٹ دے تلوار۔

[پرشاد تلوار سٹ کے کنڈ اڈھے پیائے]

پرشاد: میرا بھرا سیتا رام۔ ڈھڈ پاٹ گیاں۔ آندراں بھنچے پیاں لمکدیاں
 نیں۔ میں آندراں چا کے پچھانہ دھکیناں۔ جتناں دھکیناں
 اوتیناں ای باہر وگدیاں نیں۔ ایسے ہتھ نال۔۔۔۔

ہیرا: بھل جا اوئے پتر ا بھل وی جا۔

پچھمن: اس نا بھرا ماریا گیا آسا درگیئے؟

نواب: آہو۔

پرنتاپ: لڑائی مگروں کمپنی نے درگئی دی فتح گورڈن ہائی لینڈرز دے ناویں
 لا دتی۔ جیہناں ساری لڑائی تمبواں چوں سر باہر نہیں کڈھیا۔

نواب: انگریز دے دل وچ نیاں کوئی نہیں۔ اسیں جنرل نیپئر نال سندھ

گئے۔ میانی دی لڑائی وچ اساں دشمن دیاں مورچیاں تے ہلہ کیتا۔

مڑ کے تکیا تے مگر اک وی گورا نہیں۔ لڑائی اساں جت لئی تے

ہیں تے پرت آئے۔ آن کے سُنیا غنیمت مال چھڑا گورے
سپاہیاں دا حق اے۔ کالیاں دا کوئی حصہ نہیں وچ۔

ہیرا: ایہہ بس اکواریں لڑے نیں افغانستان وچ تے اوتھے ویکھ لئو کیہ
ہویاے۔ ساری انگریز فوج دا صفایا تھی گیاے۔ نقد اک ڈاکٹر
پچیاے۔ افغاناں پک کرا چھوڑیاے بھئی جے ٹومی نوں سٹ
ٹکاویں و جے تے کھلوون جوگا کوئی نہیں۔ اساں ایہناں پچھے اپنیاں
بھراواں نال لڑے پنجابیاں سندھیاں پٹھاناں نال۔ اوہناں نوں
ماریا۔ اپنیاں باہیں آپے بھدیاں۔

پچھمن: ایہناں پچھے نہیں۔ پیسے پچھے لڑے اسیں۔ لٹ نے مال پچھے۔

ہیرا: ساڈا کیتا ساڈے اگے آیا۔ اپنی کنڈ اساں آپوں ننگی چا کیتی۔

گووند: ہالٹ کیہڑائیں۔

(اک فقیر آیاے)

فقیر: مولوی خیر آبادی۔ میرے کول کمپنی دا پاس اے۔

گووند: (پاس چیک کر کے) مولوی جی سپاہیاں نوں تہلیکدے او۔

فقیر: اللہ دے حکم نال۔ جے کوئی قرآن پاک سمجھنا چاہے تے سمجھا

دینا۔ رسالدار ہیرا سنگھ نوں ملنا میں میں۔

ہیرا: میرا ناں اے ہیرا سنگھ۔

فقیر: (اوہنوں پاسے کر کے) سورج کتھے ای۔

ہیرا: (چمک کے) چڑھدے داء۔

فقیر: کیہ ناں اے اوہدا؟

ہیرا: منگل پانڈے۔

فقیر: سٹ پنچہ بلی۔

ہیرا: بہہ جا۔ (سپاہیاں نوں) کم کرو اوئے۔

فقیر: مینوں کانپور دے مشہور انقلابی عظیم اللہ خاں گھلیائے تیڈے ول۔

ہیرا: کیہ ناں اے تیڈا۔

فقیر: میں فقیر کوئی نہیں۔ ففتھ نیو انفنٹری دا صوبیدار آں۔ بخت خاں۔

ہیرا: بریلی داں۔ (دو روٹیاں ہیرا سنگھ نوں نپایاں سو) ایہہ دو رکھ لے۔

ہیرا: وہ ہور پکا کے نال دیاں ساریاں یونٹاں نوں چُچا۔

ہیرا: کم چالو کدن ہونائے۔

بخت: اج دھویں اے۔ باراں دیہاڑے ہور۔ مئی دی اکیہ نوں۔ اک

ہیرا: دینہہ وی پہلوں نہیں۔ سبھنیں تھائیں اکو ویلے۔ گوالیار، پٹنہ،

ہیرا: کانپور، لکھنؤ، جھانسی۔ میرٹھ دیاں سپاہیاں دی ڈیوٹی ہور وی اے۔

ہیرا: اوہناں دلی تے دھاوا کر کے شہنشاہ نوں جگانائے۔

ہیرا: جگانائے؟

بخت: آہو۔ اوہ غزلاں ای سندا سوں ویندائے۔ مُلکھ دیاں چیکاں نہیں

ہیرا: اوہدے کنیں اپڑ دیاں۔ روٹی نوں چُم کے سونہہ چاء۔ میں اپنی جند

ہیرا: اپنے دیس دے ناویں لائی جیہدا میں ان کھادائے۔

ہیرا: میں اپنی جند اپنے دیس دے ناویں لائی جیہدا میں ان کھادائے۔

- بخت: اتھے تیار او سارے۔
- ہیرا: کسرتے کوئی نہیں چھوڑی
- بخت: میں سُنیاے بانس دے راکٹ وی بنائے نہیں تَساں۔
- ہیرا: آہو۔ افسراں دیاں بنگلیاں تے چلانے نیں۔ اگ لاون لئی ٹھیک نیں۔
- بخت: نمونہ اک لے جاواں بریلی والے وی بنا لین۔
- ہیرا: میں لیا یا۔ (گیائے)
- نواب: فقیر سائیں کیہڑے سلسلے دے او تَسیں، وہابی کہ فرانسی۔
- بخت: وہابی۔
- گووند: کیہ خیال اے ملکہ دی حالت بارے۔
- بخت: چُپ چان اے، گُماں، ہنیری چُھٹن توں پہلوں جیہڑا ہونداے۔
- کچھن: اساں ناتے فقیراں سنتاں کی دُوروں کی اسلام اے۔ ایویں اندر جھاتیاں پئے مارنے نیں۔ اساں گنہ گار لوک ہوئے۔
- بخت: ساڈیاں گناہاں دے دُھپن دا ویلا آ گیاے۔
- پرنتاپ: اوہ کیویں؟
- بخت: شیر پنجریاں وچ آہے۔ لومڑاں جنگل تے راج کیتا۔ ہُن شیراں پنجرے بھن کے نکلتاے۔
- نواب: باتاں بچھاونیاں نی سانوں؟
- بخت: اک شیر دُھور وچ اے، اک بہار وچ، اک جگدیش پورے۔ اک

نکی جیہی گڑی اے جھانسی وچ دساں شیراں جیہی۔ ہُن لومبر کتنا چر
ساڈیاں جنگلاں وچ کوڈی کھیڈ لیں۔

[ہیرا آن کے بخت نوں ٹاکیاں وچ وپھٹی شے دتی اے] رب
راکھا۔

نواب: بات تے پوری کر جا لومبر والی۔

بخت: (ویندیاں) اہے تاں شروع تھی اے پوری کیوں کردیاں۔ (ٹر
گیائے)

نواب: کوئی ورلا ای سمجھدا اے ایہناں دیاں

کچھمن: جیہڑا سمجھ گشنائے اوہ ایہناں جیہا ای ہوئی جُلنائے۔

[ہیرا سنگھ سینتیں محبت نوں کول سد کے روٹیاں دکھالیاں]

محبت: (اچنبھا) کدوں؟

ہیرا: یاراں دناں تائیں۔ میں فرسٹ انفنٹری دیاں بارکاں ول چلیاں۔

[ہیرا سنگھ ترکھا وگ گیاے۔ اچن چلتی وزیراں ناچی آئی اے]

وزیراں: کچھمن سنگھا توں تے مینوں سیل کراونی سی گڈی دی۔ توں کس

آہرے لگا پیاں۔ چل اٹھ (چھک اٹھالیاں)

کچھمن: اوہو۔ نہ جی نہ۔ وزیراں صاحبہ کیہ پئے کرنے او تکو نہ جی۔ میکی

کوڑے پوانے بے ولسن صاحب ہوراں کنوں۔

وزیراں: بس ریس روڈ سٹیشن تے واپس۔

کچھمن: رول نہیں نہ جی۔ گڈی امنیشنے نی ہووے تے بچ تسیں سیل سپائے

کرو۔ ولسن صاحب چمڑی لاہی چھوڑسی مھاڑی۔

وزیراں: میں راتیں روز ولسن دے صاحب اگے مجرا کرنی آں۔ میں جنرل

ہیوٹ دی رکھیل آں۔ میں تینوں حکم دینی آں۔

کچھمن: موتیاں والیو۔ تساں بھاویں جنرل صاحب نی ماؤ ای کیوں نہ ہوو

ایہوا جیہا حکم نہیں نہ دے سکے زور اورو۔ آؤ میں تساں نال پیدل

جنرل صاحب نے ڈیرے توڑی جُلناں۔

وزیراں: جھوٹھیا لارا لایا سائی مینوں۔

پرنتاپ: کیہ پیا ہوندائے ویکھو۔ حد مک گئی اے بے حیائی والی۔ ایہہ

بیرکاں نہیں کہ کنجر خانے میں۔

کچھمن: کیہ آکھیائی۔

پرنتاپ: میں آکھیائے ایہہ انگریزاں دی گشتی تیری کیہ لگدی اے۔

[کچھمن اوہنوں مارن پیاے۔ سپاہی ہسدے وچ پے گئے میں۔]

کچھمن: تسیں مجبور کرنے او ایہناں کی بی اپنا آپ وپجو۔ پچھوں فتوے

لاون بہہ جُلنے او۔ ایہناں کی ہنیریاں کوٹھریاں بیج ڈکی رکھنے او۔

متے پڑھائی نی لوء نہ لگ جُلے۔ باہمن سو سو ڈیڈھ ڈیڈھ سوویاہ نہیں

کرنے؟ تساں نا کیہ حق ایس اُتے کچھری لاونے نا اوے۔

گووند: گل ولا نہ نہ۔ تیرا چکر کیہ اے ایہدے نال۔

کچھمن: اسیں راتیں ہکی منجے تے سونے آں۔ ایہو چکر ای۔ تھئی آ تسلی؟

آیائی صبر؟

وزیراں: میرے وس ہووے تے میں ایہدے نال ای رہواں۔ جرنیل تے
تھکاں وی نہ۔

کچھن: جَل وزیراں

نواب: ہالٹ۔ یہ سُلطانی حکم ہے۔

کچھن: تو کی کیہ ہو یائے اوئے

نواب: خاموش بدماش۔ ادھر سے جو بھی گزرتا سُلطان کا چنگی مسول دیتا۔

کچھن: کیہڑا مسول اوئے۔

نواب: یہ بی بی تو کافی گھلا ڈلھا مالم ہوٹا۔ ہم تو صرف اک پی چنگی
مسول مانگتا۔

[ہاسا۔ کچھن مارن پیائے۔ سپاہیاں پھد یائے]

وزیراں: میرا راہ چھڈ گولیا

نواب: گولیا! انگریز نوں پنڈا توں وچیں تے گولے اسیں ہو گئے۔

وزیراں: جس پنڈا وچیا گناہ کھٹیا۔ جس ایمان وچیا اوس کیہ کھٹیا۔

نواب: (ہکا بکا) کس وچیا ایمان

وزیراں: نوکرا! گولیا گورے دیا! سور دی چربی چٹنائیں کافراں مالکاں نوں

نخش کرن لئی۔ نلجیا۔

نواب: ایہہ گوڑاے ایویں۔

گووند: وائیاں نہیں جھوٹھیاں

وزیراں: خبرے کیہڑے بھلیکھے وچ او۔ کن دسیائے ایہہ جھوٹھ اے۔

پرنتاپ: رسالدار ہیرا سنگھ آپ دیائے۔

وزیراں: اوہنوں کیہ سار اے انگریز دی۔ سبھ توں ودھ وساہ کیہدا کھاندائے
بندہ، ووہٹی دا؟ نہ۔ رکھیل دا۔ پچھلے اک مہینے وچ جو میں سُن بیٹھی
آں تہاڈی فلک نوں وی پتہ نہیں۔ سُنیا جے؟

ظہیر: ر، رہن دے توں۔ گ گ گشتی۔

وزیراں: مینوں بھتی گشت نہیں کرنی پیندی۔ میں تہاڈیاں مالکاں دیاں
اندر اں وچ ای رہنی آں (گُوکی اے) تھیں ترونہ مہنیاں دے
سُرتے گاں دی چرپی پئے چنڈے او۔ روز چنڈے او۔

پرنتاپ: (جنجو تروڑ کے) جات گوالٹی جے اوئے! گاں دی چرپی، سُور دی
چرپی!

گوند: ہتھیار نپ لو آپنے۔ تھان مار دیو ایہناں افسراں نوں۔

محبت: اوئے کھلو جاؤ۔ نہیں اوئے اے نہیں۔

[اوہنوں ڈھا کے سٹ دوئیں۔ نعرے کڑ کے میں]

سپاہی: دین! دین!

ہر ہر مہا دیو!

نعرہ تکبیر۔ اللہ اکبر!

[جھل ورو لے وچ باہر وگ گئے میں۔ کچھن ہسپائے]

کچھن: تنیا تنیا اسمان ڈھے پیائے۔ جات مذہب سبھ ککھو ککھ۔ بنگال

آرمی ختم۔ انگریز نا راج ختم۔ ہُن وکھالو نہ جاتاں نے

پھنڈ کرے۔

[ہیرا سنگھ نسدا آیائے]

ہیرا: کہنے کیتائے۔ کیہ ہویائے لیہناں نوں۔

محبت: سدائی ہو گئے نیں۔ میں بڑا زور لایائے۔ نہیں سُدے۔

ہیرا: اوئے کملیو۔ اہجے تے ویلا نہیں سی تھیا۔ یاراں دیہاڑے رہندے

آہے پورے۔ سپر کچھمن سنگھ!

کچھمن: سر

ہیرا: میگزین چوں مانناں پھڑ گجھ تے گرجے والی گلی وچ مل مینوں۔

افسراں دا ڈیرا ڈھاونائے۔ مانناں دا کم تے جاننا ای ایں نا۔

کچھمن: ہاں سر ہور سپر کاہدے لئی آں۔ دھڑل! کندھ گشٹی اے۔ دھڑل!

پل گشنائے۔ دھڑل ہونائے تے مھاڑے دے چ گڑھکوں

گڑھکوں پئی ہونی اے۔ دل آکھنا اے سارا گجھ ڈھا ڈھیری

کری چھوڑ۔ ایہوا جیہا تے نشہ ای کوئی نہیں۔

ہیرا: تینوں کوئی روگ جا پدائے۔

کچھمن: نہ سر اصلوں کوئی نہیں۔ تئیں کم دے کے تلو۔

ہیرا: ادھے گھنٹے دے اندر مینوں مل نہیں تاں گولی مار دتی جاسی تینوں۔

کچھمن: ٹھیک اے سر۔

[ہیرا تے محبت ٹر ویندے نیں]

کچھمن: ایہہ جنگ کوئی پیا جتے ہندواں نا مذہب کوئی نہ رہسی۔ لڑائی نی

اگی نال ای سڑجلیسی - اٹ نال اٹ وجائی چھوڑو ایس ملکھے نی۔
 وزیراں: پُچھیس نہ آپنیاں انگریز یاراں نوں۔ ایہناں نوں یسوع مسیح دا
 فرمان سی جلاہیاں دیاں انگلاں کپ چھوڑو اپنے منافعے لئی؟
 کچھمن: (روہ نال پاٹ پیائے) کس دیائے تنگی میں جُلاہے نا پتر آں۔
 کتھوں کیتا ای پتہ۔

وزیراں: مینوں نہیں پتہ سچی میں تے ایویں گل کیتی اے۔ کنیاں جُلاہیاں
 دیاں انگلاں کپیاں گنیاں نیں۔
 کچھمن: چُپ۔ چُپ ہوئی جُل۔ کسے کی پتہ نہ لگے مھاڑی جات سپاہی
 نہیں۔ ایس پرنتاپ چودھری جیہاں جیون جوگا نہیں رہن دینا
 میسکی۔

وزیراں: پر دس نہ مینوں انگریز ستی کیوں نہیں ہوون دیندے جنانیاں نوں۔
 توں سمجھنائیں ایہہ وڈے دردی نیں ساڈیاں عورتاں دے؟ ہیں؟
 روز راتیں میرے پنڈے نوں بھکھیاں کتیاں ہار ولوہندردے نی۔
 کنی کریہت اے ایہناں دے اندر ساڈے لوکاں لئی میں جانی
 آں۔ میتھوں ویہلے ہو کے میرے ساہنے اپنے آپ نوں دس دس
 واریں دھو کے پاک کردے نیں تے گند بولدے نیں مینوں۔
 تینوں نہیں دسدا ساڈی ریت رسم نوں کیوں پئے ڈھاندے نیں؟
 کچھمن: جیہڑا اگے ای ڈھٹھا کھولا ہووے اس نا کسے کیہ ڈھانا۔

وزیراں: انگریز ساڈا لک ترورنا چاہوندے نیں بھئی اسیں ایہناں دے پیر

چٹ کے ای راضی رہیے۔ ایہناں اگے سر نہ اُچا کر سکیئے۔ ٹکر نہ
جڑے پورا تاں جسہ ماڑا ہو جانداے۔ پر دین دھرم دا آسرا نہ
رہے تاں دل ماندے ہو ویندے نیں۔ ایہہ چاہوندے فی اسیں
بے یقینے ہو کے دل چھڈ بیئے۔ ایہناں نوں دونہہ دونہہ ہتھیں لٹن
دی گھل ہو جائے۔

سچھمن: دین دھرم نے آسے تے پیسے والیاں اسماں کی پاڑیا نہیں؟

کھلاں نہیں لاہ وپچیاں اسماں نیاں؟

وزیراں: پہلوں ایہناں نوں ٹھل لیئے، اوہناں نال وی نہر لیاں۔

[دلی- لال قلعہ- شہنشاہ دا دیوان خاص- 11 مئی 1857- سکینہ

بائی نگرے بیٹھی گاوندی اے- پنچہ کش آیائے]

پنچہ کش: میں لال قلعے وچ پناہ لیتی- شہنشاہ دی ملازمت خاص وچ آ

گیوم- درباری بولی وچ میں پیر داہا اکھواناں- میں شاہی اخبار دا

مدیر وی آں، سراج الاخبار دا- پر اج میتھوں اداریہ نہیں لکھیا گیا

پورا- ویکھو ایس تاکی وچوں جامع مسجد دسدی جے نا- اوہدے نال

انگریز شاہوکاراں دا حساب خانہ اے جیہنوں اوہ بنک آ کھدے

نیں- ایہہ میرے ہتھ وچ شہنشاہ دی روز دی افیم اے- دن ویلے

وی ساڈے لوک نشے نال اپنی مت پئے مار دے نہیں تے اوہ

راتیں جاگ کے اپنا حساب پورا کریندے نہیں- ایہہ لک نال تلوار

سجا کے ہاتھیاں دے جھوٹے پئے لیندے نہیں تے اوہ نویاں

انفیلڈ رائفلاں نال چاند ماری پئے کریندے نہیں- ایہہ گزریا ویلا

نیں- اوہ آون والا- دل تے روندائے پر کیہ کریئے- انگریزاں

نوں ہار نہیں ہو سسکدی ویلا اوہناں دے نال اے۔ شاہ باتشاہ
 راجے مہاراجے ہُن سوداگراں نوں ٹکرن جوگے نہیں رہے۔ گھڑیاں
 پچھانہہ نہیں بھوندیاں۔ ویلے دے پیر نہیں بنھے جاسکدے۔ میں
 ایہہ گل لکھنا چاہوندا ساں۔ پر اج خبرے میری انجھک قلم اڑ کیوں
 گئی اے۔ ٹردی ای نہیں۔ نظر وی دنو دن رہندی جاندی اے۔
 پڑھیا وی کوئی نہیں جاندا۔ (فیروزہ باندی آئی اے)

فیروزہ: سیکنہ اج کیہ سناونائے توں حضور نوں

سیکنہ: کوئی رات دی راگنی۔ ہور کیہ۔

فیروزہ: توں تے بھیروں چھوہی بیٹھی ایں۔ ایہہ نہ گاویں۔ ایس قلعے وچ
 سویر کدے نہیں ہوندی۔

[جاتک شہزادہ خیر سلطان آیائے۔ مگرے ماں ملکہ زینت محل]

خیر: نہیں۔ میرا انکار اے۔ بالکل انکار اے۔

زینت: انج نہیں آکھیدا شہزادے۔ اُرانہہ آؤ نا۔ شہنشاہ بہوں ناراض
 ہوسن۔

خیر: میں اکھاں کالیاں نہیں کرانیاں سُرے نال۔ سڑدیاں نہیں۔

[پنچہ کش آپنیاں اکھاں اُتے ہتھ دھر لیا اے]

فیروزہ: کیہ گل ہوئی اے ملکہ عالم۔

زینت: اوہو روز دی بغاوت۔ اکھاں وچ کجل نہیں پوانا۔ سرتے ٹوپی نہیں

پاونی۔ بڈھی نیازونوں دھکا مار کے لیہدھرنس آئے نہیں۔

خیر: میریاں اکھاں وکھ کے ہسدے نیں سارے

زینت: کون ہسدائے۔

خیر: میرے دوست۔ توران شاہ، بہلول شکوہ تے ہور سارے

زینت: اوہناں دربار وچ نہیں نا بہنا ہوندا۔ تئیں تے بہنا ہويا۔ ارانہہ

آؤ۔ انج شہنشاہ دے حضور نہیں جائیدا۔ دستور دے خلاف اے۔

خیر: شاہی حرم وچوں کوئی بیوی ایس کمرے وچ نہیں آسکدی۔ ایہہ

وی دستور دے خلاف اے۔ تئیں اتھے کیہ پئے کردے او۔

زینت: اچھا ایہہ گل اے۔ فیروزہ پھڑیں نہ ایہنوں۔

فیروزہ: پھڑو شہزادہ عالم نوں۔ گرفتار کر لئو۔ (نپ لیاں) لئو ملکہ عالم نپ

لئے نیں میں۔ تگولتاں کیویں پئے مریندے نیں۔ ہائے اللہ۔

[خیر نوں تیار کریندیاں نیں]

زینت: دنو دن ایانے ہوئی جاندے او۔ فیروزہ سر واہ ایہناں دا۔ تہانوں

پتہ اے تئیں اک دن شہنشاہ عالمگیر دے تخت تے بہنا اے۔

خیر: ایہہ عالمگیر دا تخت نہیں۔ اوہ تے شاہی مال خانے وچ بند پیائے۔

زینت: نہ۔ اکھاں نہیں میچنیاں۔ جے ایہو جیہا مونہہ ہووے شہنشاہ دا تے

لوکیں آکھسن بھوت اے کوئی۔ نس ای جاسن اگوں۔

خیر: میں شہنشاہ بننا ای نہیں۔

زینت: کیہ بننا جے خیر نال۔ جٹ بوٹ؟

خیر: شہنشاہ ہن کسے نہیں بننا۔ ابا جان اخیر لے نیں۔

زینت: (رنگ وٹ گیاس) کون دسیندا رہندائے تہانوں ایہو جیہیاں۔
خیر: سارے آہندے نیں میں مر جانائے۔ مینوں انگریزاں مار
چھڈنائے۔

زینت: (کلاوے وچ گھداس) حسبی اللہ۔ ہُن نہ مونہوں کڈھیو ایہو جیہی
گل۔

خیر: ایس عطر وچوں گندھک دی آوندی اے۔ میرا گھوڑا سنگھ کے اڑ
جانداے۔

زینت: چلو ہُن اندر چلو تے مرزا غالب دا کلام پڑھ کے سناؤ۔
خیر: میں ایسے سُرنگ وچ ڈکیا رہنائے تے ننھے توران تے کبیرالدین
جمنا دی سیر کرن ٹر جانائے بچیرے وچ۔

زینت: (پنچہ کش نوں اکھاں تے ہتھ دھریندیاں ویہندی اے) کیہ گل
اے تہانوں کس گل دی شرم پئی آوندی اے۔

پنچہ کش: شرم نہیں نور سلطنت۔ میری کجھ عقل بھوں گئی اے۔ ایہو جیہی گل
نہیں ہوئی اگے۔ ملکہ ہندوستان دیوان خاص وچ نہیں آئے
کدیں۔ مینوں سمجھ نہیں سی آوندی کیہ کراں۔

زینت: تیموری خاندان وچ اجیہا اتھرا شہزادہ وی تے نہیں ہو یا اگے۔ سو
نویاں رسماں تے پینیاں ہوئیاں۔ ایہہ شہزادہ تے بنیا بناتا براجا
اے۔

شاہی ہوکیار دی وانج: با ملاحظہ ہوشیار۔ وزیراعظم احسن اللہ خاں تے راؤ

راجہ تلارام باپو ریا۔

[احسن اللہ تے تلارام ننگے پیریں آئے نیں]

احسن: ایہہ حقیقت اے۔ انگریزاں دا رویہ نہایت سخت ہو گیا اے۔ فریزر متعدد مطالبے لے کے دربار پہنچ چکيا اے۔

تلارام: ایہہ وی حقیقت اے کہ جد تائیں مینوں پتہ نہ ہووے حکومت کھدے ہتھ وچ اے میں کاروبار نہیں چلا سکدا۔ (فیروزہ نوں) ہندو حقہ!

فیروزہ: وزیر اعظم کوئی شربت پسند فرما سن۔

احسن: علی الصبح شربت مناسب نہیں۔ مینوں زکام ہو جاندا اے۔

فیروزہ: کنیر مافی چاہندی اے پر شراب لال قلعے وچ منع ہو چکی اے۔

احسن: مینوں علم اے اسلامی حکومت دا تقاضا وی ایہو اے پر مکروہ عادات رفتہ رفتہ ای جاندیاں نیں۔

فیروزہ: میں اک خاص شربت بنوایا اے پتے دے ست دا۔ وچ عربی عرق

دی ایویں ہلکی جیہی چاشنی اے۔ میرے آقا میری درخواست تے

نوش جان کر لین تے بڑی نوازش ہوئی۔ سحری توں پہلوں ای،

بعد وچ احترام رمضان واجب ہو ویندا اے۔

احسن: اچھا۔ لے آ

تلارام: حالات دی بے یقینی کاروبار واسطے موت اے۔

احسن: تہاڈے معاملات وچ کوئی بے یقینی نہیں راؤ صاحب۔ تہیں مکمل

غیر جانبداری نال دونہاں فریقاں نال کاروبار کرو۔ کوئی وی چتے۔
فائدہ تہاڈا ای اے۔

تلا رام: وزیر اعظم دے اشارے دی بلاغت دا جواب نہیں۔

احسن: انگریزاں نوں بارود وی ویچدے او۔ شاہی خزانے وچ زمین دا
لگان وی باقائدگی نال جمع کراندے او۔ کمال سلیقہ مندی اے۔

تلا رام: اسیں جناب دے سلیقے نوں کتھے پونج سکے آں۔ انگریز دی اک
نظر عنایت دی خاطر تخت ای پئے ویچدے او۔

احسن: بس بس۔ کندھاں نوں وی کن ہوندے نیں۔

تلا رام: صاف گل اے جناب۔ جیہڑا وی سانوں کاروبار لئی امن امان دی
سہولت دیوے اسیں اوہدے نال آں، اپنے پیسے دی پوری طاقت
نال۔ کاروبار گھائے دا سودا نہیں ہوندا۔

ہوکیار: با ملاحظہ ہوشیار! سپہ سالار اعظم شہزادہ مرزا مغل فتح جنگ۔

احسن: آ گیا جے بونگا۔ ایہدا سر سنگ مرمر دا بنیا ہویاے۔ (مرزا پولو دا
بلا وگائی آیاے) ایہہ ہتھ وچ کیہ جے میرے شہزادے۔ شہنشاہ
دے حضور ہتھیار لے کے تے نہیں نہ آئیدا۔

مرزا: ایہدے نال چوگان کھیڈیدی اے۔ ہتھیار نہیں ایہہ۔ ایہنوں تریڑ
آ گئی اے ذرا۔ گیند نوں غلط رُخ تے پا دیندا اے۔ کل لوڈے
ویلے اسیں بھیڑے ہرے آں۔

فیروزہ: شربت پسند فرما سو شہزادہ عالی نسب

مرزا: میرے کمر بند نال شراب دی بوتل۔ کھول کے پیالہ بھر دے۔

احسن: لال قلعے وچ شراب ممنوع قرار دتی گئی اے میرے شہزادے۔

مرزا: ایہہ حکم ساڈے تے عائد نہیں ہوندا۔ بوتل کھول گڑیے (فیروزہ

بوتل کھولدی اے مرزا بہندا اے) سکیئہ مالکونس وچ مدہم خاص

انداز نال لائی دائے۔ خیال رکھیں۔ (تلارام نوں ویکھ کے) کیوں

بھئی ایہہ شخص کیوں آیا اے اتھے۔

تلارام: دیوان خاص وچ آون لئی تہاڈی اجازت دی وی لوڑاے؟ میرے

علم وچ نہیں سی۔

مرزا: شاہوکار دیوان خاص وچ کدیں نہیں آئے۔

تلارام: وقت گجھ بدل گیا لگدائے

احسن: میرے شہزادے۔ راؤ صاحب نے حکومت نوں تن لکھ دا قرضہ

دتائے۔ ایس واسطے ایہناں نوں گجھ تھوڑیاں بہت مراعات وی

نیں۔

تلارام: میں اتھے آون دا حق پیسے نال خریدیائے۔ سمجھے او۔ پیسے نال میں

عزت مرتبہ حسب نسب سبھ خرید لیا اے۔ نقد پیسے نال۔

مرزا: پرسوں ایس شخص نے اور ایہدیاں بدمعاشاں نے میرے سائیس

رام سنگھ نوں ماریائے۔

تلارام: تہاڈا سائیس بزار وچ بدتمیزی پیا کریندا ہا اوہنوں سمجھاونا ضروری

ہا۔

مرزا: میں عام طور تے بے ادب دوکانداراں نوں چا بک نال مارناں۔
احسن: نہیں نہیں میرے شہزادے۔ شہنشاہ پئے آوندے نیں۔ میرا خیال
اے لڑائی توں پرہیز مناسب اے۔

مرزا: ایس شخص نے میرے گھوڑے نوں وی ماریا۔ میرا محبوب تازی
اختر۔ میرا سائیس اختر نوں لے کے بزار وچوں لنگھدا ہا پیا۔ اختر
نے گجھ جلیبیاں مونہہ وچ پالئیاں۔ دکاندار دی جرات ویکھو پیسے
منگن لگ پیا۔ اکبر عظیم دے دور توں اج تیکر کسے نوں ایس قسم
دی حرامزدگی دی جرات نہیں ہوئی۔ شہزادے دا گھوڑا تہاڈیاں دو
جلیبیاں مونہہ وچ پا گھنے تے تئیں اٹھ کے پیسے منگن لگ پئے۔
کئی جلیبی کھا گیا ہونائے گھوڑا آخر۔ میرے سائیس نے اعتراض
کیتا اور ایس سودخور دے آدمیاں نے اوہنوں ماریا۔ اختر نوں وی
ماریا۔ اختر زخمی ہو گئے اوس ساری رات بے آرام گزاری
اے۔ ہن تئیں دسو میں کیہ کراں۔ چھانٹے نہ ماراں ایس کتورے
نوں۔

ہوکیار: شہنشاہ عالم تاجدار ہندوستان۔ بہادر شاہ غازی
(بہادر شاہ آئے۔ تخت تے بہہ گیا اے۔ گجھ چر گاؤن سندا
اے۔ مڑ احسن اللہ اگیرے تھیا اے)

احسن: میرے آقا۔ فریزرنوں باریابی دا شرف بخشو۔

بہادر: فریزر کون اے؟

احسن: انگریز ایجنٹ کمشنر۔

بہادر: (اوکھا) میرے نال کیوں ملنا چاہو ندا اے۔ اوہنوں کیوں آون دیندے او اتھے۔ میں سبھ کجھ چھڈ چھڈا کے گوشہ نشین ہويا بیٹھاں۔ ایہہ اتھے وی آوڑدے نیں۔ میری توہین کرن واسطے۔

احسن: جے اوس شہنشاہ دی توہین کیتی تاں اوہنوں پچھتانا پوے گا اوس دن نوں جدوں اوہ انگلستان توں ٹریا سی۔

بہادر: نہیں۔ میں اوہنوں اتھے آون دی اجازت نہیں دے سکدا۔

احسن: میرے آقا نوں تے علم اے کہ ننھے شہزادے دا تخت تے بہنا بلکہ شاید..... اوہناں دا سلامت رہنا وی فریزر اُتے ای منحصر اے۔

بہادر: (پل کوٹھٹھمبر کے) شہزادے۔ جما جان

خیر: حضور!

بہادر: کیہ مطالعہ پئے کردے او۔

خیر: غالب۔ جہاں پناہ۔

بہادر: یاد رکھنا۔ جدوں تئیں ایس تخت تے بیٹھوتے سبھ توں پہلے انگریز دیاں اوہناں جاسوساں نوں ختم کرنا جیہڑے دوہرے ہو ہو کے تہاڈیاں پیراں نوں ہتھ لاوندے نیں۔ (احسن اللہ ہکا بکا اے) وزیر۔ انگریز نوں طلب کرو۔

(احسن اللہ ہوکیار نوں سینت کریندا اے)

ہوکیار: بحکم شہنشاہ عالم، عزت ماب ایجنٹ کمشنر نوں دربار وچ طلب کیتا

گیا اے۔

(فریزر آوندا اے)

پنچہ کش: مردود فرنگیا۔ تینوں کتنی واری درباری آداب سکھائیے

فریزر: کیہ مطلب اے تیرا۔

پنچہ کش: جتی لاه۔

مرزا: نہیں تے میں تیرے پیر لاه دیاں گا۔

فریزر: جہاں پناہ۔ حضور دی بے ادبی مقصود نہیں پر ساڈے گورنر جنرل

صاحب دا خیال اے کہ ہر موقع تے جتیاں لاهونا انگریز شرفاء دی

شان دے خلاف اے۔ ایہدے باوجود میں شہنشاہ دے احساسات

دا خیال کر کے بوٹاں دے اوتوں کشمیری موزے پالے سن۔ میرا

خیال اے ایہہ کافی اے۔

احسن: تئیں ایہناں دیاں گلاں نوں اہمیت نہ دیو۔ اگے آ کے شہنشاہ

دے حضور وچ تسلیمات عرض کرو۔

مرزا: ساڈے وی گجھ فرائض نیں۔

فریزر: مثلاً۔

مرزا: جے کوئی اوت جتی نہ لاهوے تے اوہنوں چک کے باہر ماریا

جانداے۔

فریزر: کر کے ویکھ لو۔

مرزا: حکم اے میرے آقا؟

احسن: میرے آقا نوں ننھے شہزادے دی سلامتی دا یقیناً خیال ہوسی۔
 فریزر: نری شہزادے دی سلامتی دا نہیں۔ ایس ملک وچ مُغل راج دی
 سلامتی دا وی۔ پنج میل پرے دس ہزار انگریز سپاہی میرے انتظار
 وچ نیں۔ جے میرے اُتے ہتھ چکیا گیا تے اوہ لال قلعے اُتے
 دھاوا کر دین گے۔

بہادر: (سجے) سبھ بہہ جاؤ۔ ایہہ شخص ساڈا دوست اے۔
 فریزر: (ہسدائے) گجھ کم وی کر لینے ہُن۔ جہاں پناہ قلعے دے ایس
 حصے وچ دن دی روشنی لئی کوئی رستہ نہیں۔ باہر دلی شہر وچ ویکھو کم
 کار دی چہل پہل شروع ہو چکی اے۔ جہاں پناہ نوں لال قلعے
 وچ اپنا وقت ضائع کرن دی کیہ ضرورت اے۔
 بہادر: میں تیری بھارت سمجھ نہیں سکیا۔

فریزر: مینوں ایہدھر آوندیاں پروفیسر رام چندر کالج جاندا ملیا اے۔ منشی
 جیون لال کیپٹن ڈگلس دے دفتر ول لگا جاندا سی۔ کوتوال معین
 الدین حسن اپنے آدمیاں دے معائنے واسطے جاندا سی پیا وگ
 تگ۔ اتھے دن ای نہیں چڑھدا۔ کیہ کم ہوندا اے اتھے؟

بہادر: وزیراعظم تہانوں دربار دے معمولات بارے دس سکدے نیں۔
 فریزر: جہاں پناہ نوں وی تے گجھ پتہ ہونائے۔
 بہادر: میری۔۔۔۔ میری یادداشت گجھ کمزور ہو گئی اے۔

فریزر: جے جہاں پناہ اتھے کسے کم دی نگرانی وی نہیں کردے تے مینوں

اجازت دیو میں گورنر جنرل دا اک خط تہانوں پڑھ کے سنا دیاں
 جیہڑا اوہناں کلکتیوں مینوں لکھیاے۔ (خط کڈھ کے) ایس خط وچ
 اوہناں تجویز کیتاے کہ جناب والا واسطے اک نواں محل قطب مینار
 کول بنوایا جاوے۔ گورنر جنرل نے محسوس کیتاے کہ اتھے قلعے دی
 فصیل توں باہر چاندنی چوک دا رولا جناب والا دے سکون وچ
 خلل دا باعث بندائے۔

بہادر: میں سبھ سمجھ گیاں۔ مینوں لوکاں دیاں نظراں توں اک پاسے کھڑ
 کے قتل کرنا چاہوندے نیں۔

فریزر: جناب گورنر جنرل نے یقین دہانی کیتی اے کہ تہاڈے ماہانہ الاونس
 وچ وی کوئی کمی نہیں کیتی جاو گی۔
 بہادر: انگریز دی یقین دہانی۔

فریزر: پھیر میں کیہ لکھاں گورنر جنرل نوں۔ کیہ جواب اے جناب والا دا۔
 مرزا: جناب والا نہیں۔ جہاں پناہ، آقائے ولی نعمت۔

فریزر: میں باہر دا رہن والاں۔ فارسی دی چھوٹی موٹی غلطی ہو ای جاندی
 اے۔ شہنشاہ درگدر فرماون گے۔

بہادر: نہیں میں تحت نہیں چھڈناں۔ میں ایس قلعے توں باہر نہیں جاناں۔
 ایہہ میرے آباؤ اجداد دا گھر اے۔

فریزر: پر جہاں پناہ حکومت دے کم وچ کوئی حصہ نہیں لیندے تے پھیر۔
 بہادر: ایہو تے شرط سی ایلن برو والے معاہدے دی کہ حکومت دے کم

وچ میرا کوئی دخل نہ ہوتی۔ ہن حکومت ایس ملک وچ عملی طور
تے ایسٹ انڈیا کمپنی دی اے۔

خیر: جہاں پناہ نے آپ ای اک شعر وچ آکھیا سی کہ انگریزی زبان
دیاں پیچاں وچوں کوئی نہیں نکل سکدا۔ اک اک لفظ دیاں سو سو
پوچھلاں ہوندیاں نیں۔

فریزر: واہ کیا تعریف اے میری زبان دی۔ جہاں پناہ دُعا کرنی چاہیدی
اے کہ ایہو جیہا ہوشیار حکمران تہاڈے بعد تخت تے بیٹھے۔ بے
پیٹھن دا موقع ملے۔

بہادر: (ایس کھجی تڑی نال ٹھٹھمبر گیا اے) ہمیشہ ایہو کردے نیں۔ جدوں
کوئی معاملہ طے کرن آوندے نیں پتر داسر وڈھ کے پیو دی جھولی
وچ سڈے نیں۔

(باہر رولا۔ بگل تے گولیاں۔ لوکاں دے نعرے۔ پنچہ کش ویکھن
باہر جاندا اے)

احسن: ایہہ کیہ اے۔

فریزر: انگریزی رسالہ ہونائے۔ بگل سنو نا۔ انگریز ای نیں۔

احسن: غالباً سلیم گڈھ دا پل پارپے کردے نیں۔

فریزر: ہاں۔ غالباً کلکتہ گیٹ توں قلعے وچ داخل ہو کے کشمیر گیٹ توں باہر
جان گے۔

احسن: پر ایہہ کیہ اے۔

فریزر: کیہ

احسن: جدوں انگریز فوج مشقوں لئی نکلدی اے تے لوک خوشی نال نعرے مار دے نیں؟

فریزر: نہیں عام طور تے ڈر کے نس جاندے نیں۔

احسن: پھیر ایہہ خوشی دے نعرے کیسے نیں۔

فریزر: ویکھو ہننے پتہ لگ جاندا اے۔

احسن: کیا بد تمیزی اے۔

پنچہ کش: سپاہی! سپاہی!

احسن: کیہڑے۔ کیہدے سپاہی۔ کیوں آئے نیں۔

پنچہ کش: بنگال آرمی۔

مرزا: میں سمجھ گیاں۔ انگریزاں دی سازش اے۔ شہنشاہ نوں گرفتار کرنا چاہوندے نیں۔ شاہی محافظو۔ تیار ہو جاؤ۔

پنچہ کش: دیسی سپاہی۔ میرٹھ دے۔

فریزر: واٹ دا ڈیول آر دے ڈونگ ہیئر۔ اتھے کیہ پئے کردے نیں۔ میں گل کرناں اوہناں نال۔

[پر اوہدے نکلن توں پہلاں ای میرٹھ دے سپاہی سنگیناں سدھیاں کیتی اندر آ وڑدے نیں]

بہادر: گستاخ

احسن: جتیاں لاہو۔۔۔۔۔ تہانوں ہوش۔۔۔۔۔

ہیرا سنگھ: بس! جہاں پناہ۔ اسماں حضور دے خادم آں۔

بہادر: دیوانِ خاص وچ اجازت دے بغیر کیوں داخل ہوئے او۔ کون او
تُسیں۔

ہیرا: میں میرٹھ توں آیاں رسالدار ہیرا سنگھ۔

بخت: میں صوبیدار بخت خاں۔۔۔ بریلیوں آیاں۔

فریزر: تُسیں ڈیوٹی چھڈ کے کیوں آئے او۔۔۔ میں تہانوں۔۔۔

ہیرا: بکواس بند کر اوئے گوریا اُچکیا۔ میرے آقا۔ غلام حاضر نہیں۔
سانوں حکم دیو۔ اسماں پورا کرئیے۔

بہادر: ایہہ کیہ پئے آکھدے او۔ تہانوں کوئی خوف نہیں۔ جے انگریزی
فوج نوں پتہ لگ گیا تے۔۔۔۔
(سپاہی ہسدے نیں)

ہیرا: میرٹھ وچ انگریز فوجی قلعہ بند ہو گئے نیں۔

بخت: بریلی وچ کوئی انگریز نہیں رہیا۔

بہادر: تُسیں انگریزاں دانمک کھا کے اوہناں نوں قتل کر آئے او۔

ہیرا: آہو۔ حضور۔ اسماں ہُن آزادی دے سپاہی آں۔ اسماں ایس
ہمیرے سِلے کوٹھے وچ آونا تے نہیں ہا پر آونا پیاے۔ آزادی دی
جنگ شہنشاہ دی اگوائی باجھوں نہیں لڑی جاسکدی۔

بہادر: نہیں میرے وچ ہمت نہیں۔

ہیرا: پر تہاڈے ناں نال غازی لکھیا جاندا اے۔ غازی اوہ ہوندا اے

جیہڑا جہاد کرے۔

احسن: ادب نال گل کر اوئے جانگی۔

محبت: توں کیہڑا نہیں اوئے آکھن والا۔ بے مونہہ میٹیا نہیوں رہندا تے
میں میٹ دیاں۔

بہادر: میں غازی بن سکناں؟ میں بڈھا کمزور۔ میرا دل بے عزتی دیاں
تیراں نال ونھیا پیائے۔

ہیرا: کس کیتی اے شہنشاہ دی بے عزتی۔

بہادر: سُننا ای۔ اُرے آ۔ (اوہنوں پاسے کر کے کن وچ آکھدا اے۔)

انگریزاں۔ انگریزاں مینوں ذلیل کر چھڈیاے۔ شہزادہ دارا بخت
میرا پلیٹھی دا پتر لیہناں زہر دے کے مار چھڈیا۔ میرے کلجے سلھ
لائیونیں۔ دو جے پتر مرزا مُغل دا آکھ دتو نہیں جو ایہہ تخت دا
وارث نہیں ہو سکدا۔ اوہ نکا جیہا بالڑا ویہنائیں۔ خیر سلطان ناں
سو۔ ہُن ایہہ تخت دا وارث اے۔ ماں دا لاڈلا۔ لیہنوں زہر دین
دی پئے کردے نیں ہُن۔ ساڈی لڑی مُکا کے ہندوستان دا تخت
مار لینا چاہوندے نیں ایہہ۔

ہیرا: مطلب ایہہ ہو یا جو انگریزاں نوں ہندوستان وچوں کڈھیئے تاں ای

شہزادے دی جان بچدی اے نا۔

بہادر: تئیں کڈھ نہیں سکدے۔

ہیرا: ویکھو۔

فریزر: جہاں پناہ ایہناں باغیاں نال کناں وچ گل کرنا تہاڈے شایان
شان نہیں۔

بہادر: میں کوئی گل نہیں کیتی۔ ایہہ سپاہی گواہ اے۔ میں ایہنوں کجھ نہیں
آکھیا۔

ہیرا: گوریا ڈانوا میں تینوں آکھیا نہ ہی مونہہ بند رکھ۔

فریزر: غدار۔ کپٹن ڈگلز نوں پتہ لگانہ ایس کر توت داتے پھیر۔
(سپاہی ہسدے نیں)

بخت: ڈگلز۔ جدوں اخیرلی وار میں ڈٹھائے اوہنوں تے سڑک تے
رڑھدا پیا ہا۔ ڈھڈ وچ سنگین ہاس۔

مرزا: (چمک کے) ڈگلز مر گئے؟

بخت: اک ڈگلز نہیں دلی دے سارے انگریز افسر۔ بریسفورڈ، جننگز تے
ہور سارے۔ انگریز سپاہی شہروں اُبھے دا بھیج گئے نیں سارے۔
دلی آزاد اے۔

بہادر: آزاد؟

ہیرا: کیوں اوئے فریزر کتنے ورھے ہو گئے نیں تینوں لبھدیاں۔
سیانائیں مینوں۔

فریزر: کالیاں شکلاں یاد رکھن دا نہ مینوں شوق اے نہ میرے کول وقت
اے۔ جہاں پناہ ایہناں نوں ایہتوں نکل جان دا حکم دتا جاوے۔

بہادر: چلو بھئی جاؤ تسیں ہُن۔

بخت: توں شہنشاہ اُتے حکم چلاونائیں۔
 بہادر: کیہ کرن لگے او۔ ایہہ فریزر جے فریزر۔
 ہیرا: میں ایس ٹھگ نوں اخیرلی واری ٹھاکن لگاں۔ ہُن نہ بولیں وئی۔
 بہادر: تہانوں سمجھ کیوں نہیں آوندی۔ نِکے شہزادے دی جان ایس انگریز
 دے ہتھ اے۔
 فریزر: جہاں پناہ جے مینوں کجھ ہو گیا تے لہوروں انگریز فوج آ کے
 تہانوں پھڑے گی۔
 ہیرا: لے جاؤ لہینوں جو منگدائے دے دیو
 (محبت تے پرشاد سپاہی ہکے ہکے فریزر نوں نپ کے باہر
 دھروندے نیں باہروں گولی دی واج)
 ہیرا: میں آکھیا ہئی نہ بول۔
 بہادر: (دہل وچوں نکل کے) مرگیاے؟
 ہیرا: اصلوں۔
 بہادر: ایہہ انگریز دی چال اے۔ ہُنے اُٹھ کھلوسی۔
 ہیرا: ہُن نہ اُٹھیا میرے آقا۔
 بہادر: (پک نال) انگریز محرر۔ دُشمنِ خلق۔ ہُن دس میرا پتر کیویں مریا
 سی۔ یاد ای۔ ٹھنڈ پئی آ ہُن۔ (تخت اُتے آ بہندا اے)
 احسن: میں اک گل واضح کر دینا چاہوناں۔ تئیں دیوانِ خاص دے اندر
 قتل دے مرتکب ہوئے او۔ تئیں جتیاں سنے ایس فرشِ خاص اُتے

آ چڑھے او۔ تئیں مقررہ نذرانے دے بغیر شہنشاہ دے حضور وچ
آن دی جرأت کیتی اے۔

ہیرا: سانوں دربار دیاں رسماں ریتاں نہیں آوندیاں۔ اساں واہکاں،
پاولیاں، لہاراں دے پتر آں۔

مرزا: گوڑا زمانے دا۔ نخس و خاشاک جہاں۔

احسن: ایسے واسطے میں تہانوں ایہہ سوال پچھیا سی کہ تئیں کس استحقاق دی
بُیاد تے شہنشاہ عالم پناہ دے دیوانِ خاص وچ داخل ہون دی
جرأت کیتی اے۔

ہیرا: (رفل چا کے) ایہنے دتائے سانوں حق۔ اساں اپنے زور تے
آئے آں اتھے۔ جے کڈھ سکدے او تے کڈھ ویکھو۔ شہنشاہ
عالم پناہ! ٹھیک اے وئی۔ اُتوں ایہدے اگے دوہرے ہو ہو کے
سلاماں کرو تے وچوں انگریزاں نال پکیاں پکاؤ۔ ایہہ تلارام
انگریز دا ہتھ ٹھوکا اے۔ پلے نہ لا دیئے ہنئے؟

تلارام: میں تے کاروباری آدمی آں۔ جیہدے ہتھ وچ طاقت اے اوہدا
وفادار آں۔

(سپاہی ہسدے نیں)

ہیرا: تہانوں ساریاں نوں جاننے آں اساں۔ سبھ چور لکے بیٹھے نیں
میسدیاں مُسکاراں تے درباری نخریاں دے پچھے۔ اساں تے گوڑا
ہوئے زمانے دا۔ سانوں تھندی فارسی وچ جھولی چکی نہیں کرنی

آوندی۔ پر اسیں آپنی بادشاہی نوں انگریز اگے وچکن نہیں جے دینا
کے نوں۔

[پرشاد تے محبت اندر مُڑ آئے نیں۔ پرشاد کول فریزر دا سگار
اے۔]

محبت: (احسن اللہ نوں) اٹھ اوئے مینوں بہن دے۔ (بہہ کے) ہوں۔
گُرسی ہے تے واہواہ گولی بی۔

پرشاد: (تلارام نوں) پڑی لوا اوئے بھوتے۔ (تلارام اوہدا سگار
لواؤندا اے)

پرنتاپ: ایہہ ہندو کھتے اے؟

بہادر: تئیں دربار دی اک وی ریت نہیں رکھنی۔

بخت: رکھنی اے۔ اک تے رکھنی اے۔ اسان تہانوں نذر دینی اے۔
(اک تلوار چہ بہادر شاہ اگے دھریندا اے) تلوار تے ہتھ دھرو
سرکار۔

بہادر: ایہہ کیہ اے؟

بخت: تہاڈے وڈے شہنشاہ جہانگیر دی تلوار۔ انگریز چرا کے بریلی لے
گئے آہے۔ سانوں اوتھوں لبھی اے۔

بہادر: کوئی ویلا ہا جدوں شہنشاہ تلوار تے ہتھ دھردا ہاتے دشمن کنبن لگ
پیندے سن۔ ہُن کتھے اوہ ویلا۔

ہیرا: پرت پیائے اوہ ویلا۔

بہادر: نہیں نہیں۔ وڈی طاقت اے انگریز دی۔ جنگ نال ملک برباد ہو جاسی۔

بخت: تے تہانوں وسدا جا پدائے؟ تہانوں تے خبر ای کوئی نہیں اپڑدی۔ جو انگریزاں ملک نال کر چھڈی اے اوس توں بھیرے ہور کیہ ہونی اے۔

بہادر: میں تہانوں تنخواہ کتھوں دیساں۔ میں تے کنگال آں۔ انگریز جو ہے سی اٹ کے لے گئے ہوئے نیں۔

بخت: اساں ہتھیاراں دے زور تے تہاڈے خزانے موڑ لیاوساں۔

بہادر: نہیں۔ میرے وس دی گل نہیں۔

ہیرا: سائیں تئساں ایتنا چر ایس ہنیر محل وچ رہ کے آپنا روپ گوا گھدا اے۔ ذرا ڈھپ نہ لو ایئے لہنوں۔

(تاکی ول ویندا اے)

بہادر: نہ کھولنا۔ میں انھا ہو جاساں۔ انھا۔

(ہیرا سنگھ پڑدہ چھکدا اے تے پڑدہ پاٹ کے ڈھے پوندا اے)

ہیرا: گل گئے۔ ہر شے گلی پئی اے اتھاں۔

(کمرہ چانن نال بھر ویندا اے)

بہادر: تاکی ڈھو دے وزیر۔ میریاں اکھاں سہہ نہیں سکدیاں۔

ہیرا: تاکیوں باہر تے ویکھو رب دا چاننا ہے۔ اوہدی واء۔ ایہہ چھو ہے

تے سہی تہانوں۔ خلقت دا ساہ تے چکے تہاڈے تائیں۔

بہادر: بڑا حوصلہ چاہیدائے ایہدے لئی۔

ہیرا: آؤ حضور۔ دئی دے لوک آ پنے بادشاہ نوں ویکھنا چاہوندے نیں۔

بہادر: پر اوہناں نوں..... اوہناں نوں کس دسیائے ایس ہنیر کوٹھڑی وچ
کوئی فقیر رہندائے۔

بخت: آؤ سائیں۔

بہادر: پر میں دن دی روشنی برداشت ای نہیں کر سکداتے۔

بخت: ہو جاسی برداشت۔

بہادر: شائد ہو ای جاوے۔ ہاں کیوں نہیں۔ ایہناں رگاں وچ عالمگیر دا
خون نہیں؟ (تاکی تھلیوں نٹھی دے نعریاں دا بلّہ اٹھدا اے۔ بہادر
شاہ اچنبھے وچ کھلوتا اے) ہُن میں دینہہ دے سامنے ہو سکناں۔
میریاں باہاں عالمگیر دیاں باہاں نیں۔

احسن: جناب والا پہلے سانوں جنگ دے نتائج بارے غور کر لینا
چاہیدائے۔

بہادر: مونہہ سنبھال کے بول او بڈھیا۔ جناب والا نہیں۔ عالم پناہ آکھ۔
آقائے ولی نعمت آکھ۔ قول دیو سارے مینوں۔ سرنواں کے بولو۔
جد تائیں دین تے ازادی دے دشمن انگریز ہندوستان وچوں نکل
نہیں جاندے میں تلوار نیام وچ نہیں کرنی۔
(سارے قول دے بول دُہراوندے نیں۔)

ہیرا: حضور دے غریب سپاہیاں دی وی اک عرض اے۔ ٹساں وی اک

قول دیو۔

مرزا: شہنشاہ کیہنوں قول دیوے۔ اسیں تیمور دی اولاد آں۔ کیہنوں

جرات اے ساڈے کولوں قول لین دی۔

بہادر: نہیں میں قول دیناں۔ دس کیہ آکھاں۔

ہیرا: اسماں ہاں تے گلیاں دا گوڑا ای سرکار پر ہاں رفاں ہار سدھے۔

ایہہ روٹی تے لون لاؤ مونہہ نال تے آکھو میں دھوکھا نہ کرساں

تھاڈے نال

بہادر: میں قول دینا۔ تھاڈے نال دھوکھا نہ کرساں۔

(دلی دی گارٹین لین۔ جتھاں کنیں سر توڑ لڑائیاں تھیاں نیں سپاہی

لے پئے ہوئے نیں کوئی کمبلاں اُتے کوئی پرالی اُتے)

مجت: لک سدھے کر لئو بھئی رنج کے۔ مُڑ لڑائی تے جانائے گھنٹے دونہ

نوں انگریزاں بنی چھڈ جانی اے تے نال ای اساں حملہ کر دینا

اے۔

پچھمن: (اک برودی سُرنگ نوں تار پیا بنھدا اے) حملہ کر کے کیہ

لینائے۔ جے سھاڑے کمانڈر شہزادہ مرزا مغل ساب نے مُڑ پچھانہ

سد گھنٹائے اساں کی۔ دُشمنناں نا چنگا خیال کرنے نیں شہزادہ

ساب۔

گووند: میں تے اج تائیں ایہو جیہا کمانڈر نہیں ڈٹھا۔ پچھانہ نہ سدیا ہوندا

سانوں تے ہُن تائیں اساں انگریزاں والی کھیڈ ای مُکا دیندے،

ہے نا۔

ظہیر: بلکل کہ۔ بدلی کی سَراں اُتے انگریز گوڈے گوڈے پھے پئے سن۔

صفایا ہو جانا تھی۔

پرنتاب: تھتھلاؤندا نہیں ہن ایہہ

ظہیر: کھل گئی اے زبان۔

کچھن: مرزے مُغل نے سھاڑی کھبی بانہہ اصلوں لگی چھوڑی ہوئی آہی۔

ہوڈسن تو پخانے تے رسالے کی دریا پار کروا کے سھاڑی کنڈے

تے آن کھلیہاریا۔ شہزادے ہوراں کی پتہ ای نہیں لگا۔

محبت: چھڈیار۔ شہزادے ایہو جہیاں نکمیاں گلاں دا پتہ رکھدے پھرن۔

پرنتاب اوئے۔ روٹی لیا بیلیا۔

پرنتاب: لئو جی پٹھے شورا۔ کھاؤ رنج کے۔ کوئی شرم آلا لانگری ہووے تے

ایسے شورے چ ڈب کے مرونجے۔

نواب: آہو یار۔ بڑی بے چہتی اے۔ پٹھے ابا لے ہوئے نیں ایہہ تے۔

ظہیر: کنک کتھے اڈ گئی اے۔ روٹی کیوں نہیں لگدی۔

محبت: کنک پاریاں بھڑولیاں چ پالئی اے۔

کچھن: جے اسیں شہزادیاں نے مگر لگے رہے تے اسیں بھکھ نال ای مری

گشنائے۔ انگریزے نی گولی نال نہیں۔

پرنتاب: (وزیراں نوں روٹی دیندیاں) ہتھ نہ لائیں مینوں۔ پلینے۔

گووند: ایہہ کچھن دا بھس نہیں مردا۔ ایہہ مورچیاں وچ وی گشتیاں دے

کچھڑ چڑھیا رہندائے۔

وزیراں: گشتی کوئی ہور ہوسی تیری۔ میں تے غازی آں۔ مولوی فضل حق

نے بیعت لے کے بھرتی کینائے مینوں۔

گووند: تما کو کھانا یوں۔

وزیراں: نہ

گووند: نسوار دی چونڈی؟

وزیراں: دفع۔

پچھمن: میکی دئیں نسوار یارا۔ مھاڑا اُستاد جنرل نکلسن وی نسوار کھانا۔

نواب: بے غازی این تے پگ کتھے ای ساوی۔

وزیراں: ایہہ ویکھاں۔ توں کیہ سمجھنا میں گُوڑ پئی مرینی آں میں۔

نواب: چل توں۔ قسم چا کے سنا غازیاں دی۔

وزیراں: میں تہانوں کیوں قسماں سُنیندی پھراں۔ لڑائی تے چلو پتہ لگ
جانداے کون کیہ اے۔

نواب: بڈھی والا وی یب ای ہونداے لڑائی وچ۔ کون سا نبھدا پھرو
تینوں۔

وزیراں: حرامدیا ایہہ تیری بے بے دی جج اے لڑائی؟ پوری خُدائی دے ہالی
پاولی لہار تے گبھار سنے بڈھیاں دے لڑدے نیں پئے۔ جدوں
نواب مالا گڑھ فوج لے کے آئے تے اوہدیاں بیگماں وی برابر
لڑیاں نیں نال۔ جدوں گجر سردار شاہ مل ماریا گیاے تے گجریاں
مورچے مل کے کھلوتیاں نیں۔ لکھنوء کا پور گوالیار آگرہ کتے جا
کے ویکھ لے گھر گھر ہستناں گلی گلی پیاں لڑدیاں نی۔

نواب: اوہ گھر گھر ہستناں میں توں رنڈی ایں (ہاسا)
وزیراں: (کچھن نوں) کن ولھیٹ کے سنی آ توں جھڈوا- کری جائے ایہہ
بزتی میری-

کچھن: کیہ آ کھیاں-
وزیراں: کنجری آ کھیا سو مینوں-
کچھن: ایہہ کاہدی بزتی اے-
وزیراں: نہیں-

کچھن: بزتی کیہ اے یارا- تھاڑا کسب اے- کسبے ناکیہ میہنا- جے تو کی
باہمن نی پتی آ کھناتے گاہل ہونی- کنجری کوئی گاہل نہیں- ایہہ
تے تھاڑی ازادی نا نشان اے تھاڑا جھنڈاے- (ہاسا)

وزیراں: میں تیرے مونہہ وچ دینی آں ایہہ جھنڈا- ساہ لے-
کچھن: پوش پوش پوش اوئے برودای مھاڑے ہتھے وچ- ڈگ پیاتے مفتو
مفت شہادت نصیب ہو جلسی آ ایہناں ساریاں کی-

نواب: میری غلطی اے- انھے نوں مونہہ تے انھا نہیں آ کھی دا بھئی-
وزیراں: (لوہے دی سیکھ پھڑ کے اوہدے مگر نسی اے) ٹھہر تیرا کھنا کھونی
آں میں- (نسریاں نواب دا تھیلا ڈگ پیا اے) ویکھو سر چور
پھڑیا گیاے-

محبت: ایہہ کیہ آ اوئے- توں چوریاں کردا رہیا میں لڑائی وچ-
نواب: چوری نہ آ کھولانس نایک ساب کل لڈو قلعے تے حملہ کیتاے

اساں تے اوتھے ڈگا لبھا اے مینوں ایہہ نک سک۔ میں سوچیا
انگریزاں نوں ایہناں دا کیہ قدر، نال ای لے چلو۔ ایہہ پتل دا
نٹ راج ویکھو نا۔ ہائے۔ جا پدائے ساری خدائی پئی نجدی اے۔

گووند: ایس کباڑ چھے تلوار نال متھا وی پڑوا لیا سو۔

وزیراں: چوری دے کم وچ سٹ پھیٹ تے ہوندی ای ہوئی۔

گووند: کسے کباڑیے نوں وچو اے۔

نواب: اوئے ولا یوڑا میں مریا تے ایہہ نٹ راج میری وردی دے اندر
ہونائے میرے سینے نال۔ تما کو کھا کھا کے تیرا تے مغز ای ترک
گیائے۔ تیری جانے بلا ہنر کیہ ہوندائے۔ (وزیراں نوں) تے
توں بھوری والیئے پھیری وانے تینوں کیہ سمجھ اے مورتی کیویں
گھر بندی اے۔

وزیراں: اٹھائی گیرا۔ تیرے جیہاں اچکیاں نے کالکھ لوانی اے ساڈے جہاد
نوں۔

نواب: ہُن توں گٹ کھانی اے بڈھیئے۔

محبت: نواب علی چھاتی وچ گولی بوجھی ہوئی آ۔ لتا پو ایہہ دوائی کھا۔
(نواب دوائی لنگھا وندا اے) لچھمنا ایہہ تیری دوائی۔

نواب: ہُن سمجھ آئی اے ہندو شو دی پوجا کیوں کردے نیں۔ او مینوں
دوائی گلت دے دتی آ میں تے نمبر چھی کھانی ہوندی اے دو واری
دن چ۔ توں نمبر چار کھوا گیا نیں۔

محبت: ایہہ لے مُز نمبر دو۔ اک خوراک ایہدی کھا لے۔ چارتے دو چھی
ہو جاسی اندر جا کے۔

ظہیر: مروا دیسی علاج تیڈا ساریاں نوں

نواب: ایہناں دوائیاں دا کوئی نقصان نہیں۔ سارا پانی اے رنگدار۔
دوائیاں کتھے۔ دوائیاں وپاریاں اندر پالئیاں نہیں۔

کچھمن: روٹی دوائی ہر شے اندر پالئی نہیں۔

محبت: کپڑا لون برود کھنڈ کاگت ہر شے۔

پرنتاپ: ایہہ گھاہ بوٹ کھا کے بندہ سواہ لڑے سارا دن۔

محبت: لک بنھ لیئے تے کڈھ جاساں کجھ دیہاڑے ہور۔

گووند: تے جھڑی لگ گئی تے کتھے جاساں۔ چھت چھاں ای کوئی نہیں
نیڑے۔

محبت: تمبو کوئی نہیں

سبھ: وپاریاں اندر پالئے نہیں۔

کچھمن: (ہسدائے) ہُن کیہ بنسی تُساں نے جہادے نا۔ خالی ڈھڈ عبادتاں

نہیں پگدیاں۔ جتنا تُسیں بھکھے لڑ لڑ کے مرنے او پئے اوتنے ای

وپاری کھا کھا کے پھٹنے نہیں پئے۔ تے شہزادے پی پی کے مست

پئے ہونے نہیں۔ تُسیں ہوئے جو گوڑا تُساں نا فرض ہو یا لڑائیاں

وچ مرنا۔

پرشاد: میں وی مرناں سُر۔ روز مرناں جی روز۔ بے والے قلعے اُتے

ہڈیاں داتے سڑے ہوئے ماس دا پہاڑ بن جانداے۔ ہسدا بولدا
 بندہ ہونداے جی۔ اکدم لاش بن کے بوچھڑن لگ پینداے۔ ہے
 نہ جادو دا تماشہ۔

کچھن: انگریزی تو پچانہ ایس دلی شہر کی اڈا کے پدھرا کری چھوڑے نا۔ سڑ
 کے سواہ ہوئی جُلے ایہہ ہندوستان۔

پرنتاپ: ایہدی مینوں سمجھ نہیں آئی۔ گلاں سنوتے لگداے پکا اجنٹ اے
 دشمن دا۔ جی کرداے ٹنگ دیاں تلوار تے۔ پر لڑائی چج ویکھوتے
 ساریاں توں اگے ہونداے۔ جیویں رانی جھانسی آگئی ہووے مرد
 بن کے۔ کیہ ایں توں اوئے مریں۔ سیاست کیہ اے تیری۔

پرشاد: اوہ ویکھو اپر چبارے چج۔

محبت: کیہ اے۔

پرشاد: چودھری کنے سارے۔

محبت: اوہ۔ آہو۔

پرشاد: ماس کھاندے نہیں پئے۔ شراباں۔ مجرا پیا ہونداے۔

پرنتاپ: ویکھو سالم سالم کلڑ پئے پاڑدے جے بیٹھے۔ اسیں اتھے پٹھے شورا
 پئے کھانے آں۔

نواب: کیہدا محل اے؟

محبت: شہزادہ الہی بخش اے شہنشاہ دا پھپھی دا پتر۔ موج میلہ پئے
 کردے نہیں۔ امیر لوک۔

کچھمن: انگریزاں نیاں توپاں نے ایہہ پورا علاقہ پدھرا کری چھوڑیاے۔ پر
ایس کوٹھی کی جھریٹ وی نہیں پئی۔

گووند: مینوں لگدائے کوئی وڈا گند پیا گھلدائے ایس لڑائی دے کچھے۔

پرنتاپ: اوہ ویکھو شہزادہ مرزا مُغل۔ اوہ سجے پاسے۔ ساڈا ڈولا سپہ سالار۔

نواب: لڑائی وچ تے آپ نوں نہیں کسے ویکھیا۔

پرشاد: حضور جرنیل صاحب بہادر ڈنر پئے کھاندے نیں۔ اگے انگریز

جرنیل نہیں سن ڈنر کھاندے؟ ایہہ تے ریت اے۔

محبت: آہوئی۔ سپاہی بھکھا چنگا لڑدائے تے جرنیل رجیا۔

کچھمن: دل کرناے اک مائین تے اتھے ورت چھوڑاں۔

وزیراں: سنو۔ اسیں اپنی پارٹی نہ کریئے۔ میں نچنی آں۔ (سارے راضی

نیں)

نواب: بس سرکار اوہ اپنے جنگی ترانے نہ گاؤن کوئی خدا دا ناں ہے۔

میں جدوں سُننا اُلٹی آ جاندی اے۔

وزیراں: پہلوں شراب تے دیو نہ گھٹ مینوں۔

سارے: اوئے بس اوئے۔ چھکو اوئے واگاں۔ توبہ توبہ۔ مروانا ای۔

وزیراں: کیوں کیہ گل اے۔

کچھمن: پاک جنگ اے بھئی شراب بند اے۔ صرف اُتلے پی سکے نیں۔

وزیراں: ایسی تہیسی ایہناں دی۔

گووند: شہنشاہ بھوتنی دا آپ تے ساری عمر پیندا رہیاے فوج نوں پینی بند

کراپوس۔ ایہہ لانس نائیک بیٹھائے۔ سُن لیا تے اندر کرا دیسی
تینوں۔

وزیراں: لے تے میں کیہ کراں۔ میں تے گھٹ نہ لاواں تے گا ای نہیں
سکدی۔

کچھمن: ایہہ چنگی مستانی واج اے تہاڑی وی بلا شرابوں باہرای نہیں نکلی۔
محبت: اوئے ویکھدے نہیں بتوریو۔ میرا دھیان کسے ہور پاسے جے ایس
ویلے۔

(نواب وزیراں نوں شراب دیندا اے۔ اوہ پی کے نچن لگ پوندی
اے۔ کاریگری نال۔ کجھ چر پچھوں مرزا مُغل اپنے بندیاں نال
آیا اے۔ نال احسن اللہ تے تھارام وی نیں اوہناں نوں کسے نہیں
ویکھیا جدتائیں محبت کوکیا نہیں۔)

محبت: انشن

مرزا: جان من تیرے ناچ نے تے جادو کر چھڈیاے میرے تے۔ توں
ازراہ عنایت ساڈے نال ساہنے کوٹھی وچ چل۔ او تھے فن دے کئی
قدردان تیرے منتظر نیں۔

وزیراں: (سلام کر کے) حضور قدردان او۔ کینر درخواست کر سکدی اے کہ
قدردانی دی لاج رکھی جاوے تے میرے ناچ نوں روکیا نہ
جاوے۔

مرزا: پر ایہہ رُوڑی تے تیرے ناچ دی تھان نہیں۔

وزیراں: جے پیر نچن لئی بنے ہوون تے پورا جہان ای نچن دی تھاں
ہوندائے۔

مرزا: جے پیر نچن لئی بنے ہوون تے اوہناں نوں سمجھ والیاں دیاں
نظراں تے نچنا چاہیدائے جیہڑے ساہمنے مکان وچ اوہناں دا راہ
پئے تكدے نیں۔ چلو میں آپنی سمجھ دا امتحان دیناں۔ تیرا انگ
لالن پیا دے گھرانے دا اے۔ کیوں؟

وزیراں: ماشا اللہ۔ حضور کیا کہنے۔ جے سرکار ایہناں بے سمجھ سپاہیاں وچ
کوئی تھاں بھال کے بہہ جان تے میں لالن پیا انگ دیاں کجھ
بار یکیاں پیش کراں۔

مرزا: اتھے مٹی وچ تیرا پب تلکدائے۔ ایڈا باریک ناچ بدخشانی قالین
توں سوا ہو ای نہیں سکدا۔ (پسپیاں دی تھیلی اوہدے اگے سُدا
اے) اپنے پیسے چُک تے میرے نال آ۔ (وزیراں تھیلی نوں ٹھڈا
مریندی اے۔ مرزے دا رنگ اڈ ویندا اے) سمجھ گیاں۔ کوئی لوڑ
نہیں تیرے آون دی۔ میں سپاہیاں دی جوٹھ نہیں چکھدا ہوندا۔
(جان لگدا اے)

وزیراں: تئیں بھلدے او جناب میں میرٹھ والے جنرل ہیوٹ دی جوٹھ
وی آں۔ انگریزی دسترخوان دیاں ٹکڑیاں نوں تے جناب نانہہ
نہیں نہ کر سکدے۔

مرزا: توں اک انگریز افسر نال اپنے خصوصی تعلقات آپ ظاہر کر دتے

نیں لہذا میں جاسوسی دے شے وچ تینوں گرفتار کرن تے مجبور
آں- میرے نال آ-

سچھمن: نا نہہ-

مرزا: کیہ نہ-

سچھمن: ایہہ تے مجاہد اے- جے تئیں ایس کی نپڑنے اوتے اسیں تئساں
کی نپڑنے آں-

مرزا: توں اک معمولی سپاہی ہو کے سپہ سالار دے ساہنے کھلون دی
جرات کرنا نہیں-

سچھمن: مجبوری اے-

مرزا: ناں کیہ اے تیرا-

سچھمن: آپنا دسو- جناب نا ناں کوئی نہیں؟ (مرزے تلوار کڈھی اے)

مرزا: میں گجھ عرصے توں ایہدی دھار دا امتحان کرنا چاہوندا ساں-
(رومال بھنجنے سٹدا اے)

محبت: رومال نہ چاویں کچھمنا- ایہہ ہندوستان دے سبھ توں وڈے تلوار باز
نی-

وزیراں: رومال چا سچھمن- تلوار نال ڈھڈ پاڑ دے ایہدا- میری بڑتی کیتی آ
ایہنے-

(سچھمن رومال چاتاں)

مرزا: خوبصورت انداز وچ مرے گا توں- (لڑ دے نہیں- سچھمن مرزے

دا جوڑ نہیں)

وزیراں: تھان مار دے کچھمن - گاٹا لاه دے آندراں کڈھ سٹ ایہدیاں -
(کچھمن دی تلوار چھٹ ویندی اے - پر مرزے اُتے کمبل سٹ کے
تلوار مُڑ چاتیس)

مرزا: (لوہا لاکھا) جہالت اے - کمینگی اے - مقابلے دے آداب و ضوابط
ای نہیں جاندا -

کچھمن: سبھ کجھ جانناں پر اجکل نی لڑائی بچ ادب ادب کوئی نہیں ہونا نہ
ای کوئی ضابطہ ہونا -

مرزا: توں مردایں؟

کچھمن: شک ای اے میکی وی - جناب کیہ چاہنے او میں ککھ نہ کراں
بڑے ادب نال ماریا جلاں -

مرزا: اوہ کر جو مرد میدان دا شیوہ اے

کچھمن: نہ جی اساں مرد میدانیاں جوگے کتھوں - اساں تے باتشاہو لڑائی
جتنی ہوئی کہ -

مرزا: بزدل کتا گلی دا -

(ہیرا سنگھ تے بخت خاں آوندے نیں)

ہیرا: ایہہ کیہ اے تلواراں روک لو - (مرزا نہیں رُکدا)

بخت: تلواراں تڑت اندر نہ ہوئیاں تے گولی مار دیاں - (کھلو ویندے

نیں)

مرزا: ایس رو مال اٹھا لیا سی۔ ایہہ مقابلے دا اعلان ہوندا اے۔ ہزار سال
توں ایہو دستور اے۔

ہیرا: اج توں لاء ایہہ دستور منسوخ۔ پنجاں میلاں تے انگریز بیٹھے
ہوئے نیں۔ شہر وچ کوئی گڑبڑ ہوئی تے سانوں تہاڈے تے نظر
رکھن لئی بندے لاوے پوسن۔ (کچھمن ول آوندا اے) کچھمن سنگھ
توں رجمنٹ وچ بڑا گند کھلاریا اے۔ مینوں پتہ لگائے توں ہر
ویلے کھلم کھلا انگریزاں دے حق وچ بولنا اے۔ ہُن توں کمانڈر
انچیف نال تلوار لڑاؤن کھلو گیائیں۔ کیہ سمجھنائیں توں آپنے آپ
نوں۔ قسمت چنگی اے سیڈی۔ شہزادہ صاحب نوں اج شامیں ای
کمانڈر دی پوسٹ توں لاہ دتا گیائے۔ توں کورٹ مارشل توں بچ
گیائیں۔ بخت خاں ساڈا نواں کمانڈر اے۔ (سپاہیاں ولوں خوشی دا
نعرہ)۔

کچھمن: ایہہ تے ٹھیک اے۔ پر اک سوال اے مھاڑا۔ سھاڑی خُراک کتھے
اے۔ ایمنیشن کتھے اے، دوائیاں کتھے نیں۔ سبھ کجھ امیراں لوکاں
اندر پائی چھوڑیا اے ہر شے نی چور بزاری پئی ہونی اے۔ اسپس
خون دینے واسطے ای آں؟

ہیرا: سانوں تے خون دینا ای پینا اے۔ لڑائی ساڈی اے اوہناں دی
نہیں۔ انگریزاں نال نبڑ لیجے مڑ ایہناں غداراں نال وی نبڑ
لیساں۔ ماں لبھی آ۔

سچھمن: نہیں سر۔ میں کیہڑا مری جلیاں اوس نے تکلنے کھنوں۔

ہیرا: حیا کر اوئے۔

سچھمن: تئیں نہیں جاننے سر۔ میکی تے ماییاں نا پتہ ای نہیں کون آسے

تے کون نہیں۔ جے میں کسے کی پیو جاتائے تے اوہ انگریز جرنیل

آسا اک۔ ہن سنیائے دیسے نا بڈا دشمن ای اوہائے۔ دسو میں

کیہڑے پاسے جلاں۔ مھاڑے کنے تے یاد رکھنے نی وی کوئی شے

نہ ہوئی۔

ہیرا: ایہہ لڑائی جو تیڈی اے جو گجھ تھیائے اوہ وی تیڈائے تے جو گجھ

تھیسی اوہ وی تیڈائے۔ اپنے دیس دے چھٹکارے وچ تیڈی

رت پئی لگدی اے۔

سچھمن: نہ سر میں کوئی نہیں جے منا۔ اسیں تے چھڑے مہرے آں پاریاں

تے شہزادیاں نی شطرنجی نے۔ پچھانہ نہیں ہٹی سکے مہریاں شوہدیاں

کی اگانہہ ای جُلنا پینا۔ ایہہ رول اوہناں نے اپنے نہیں۔ وزیراں

تے رُخاں کی کھل اے۔ بھاویں توڑ پچھانہہ جُل بہن۔ باقی باتشاہ

سلامت تے افیم کھا کے مست رہنے نہیں۔ مساں اکو گھر ای جُلنے

نیں۔ کدیں ایہہ کدیں اوہ۔ کدیں اگانہہ کدیں پچھانہہ۔ میں تے

آکھناں اصل دشمن انگریز کوئی نہیں۔ سھاڑے اپنے شہزادے تے

شاہوکار نہیں۔ مھاڑی منوتے آپنیاں بدوکاراں نا مونہہ ایہناں ول

کری چھوڑو۔ ایہناں نے گائے لہ کے پولو کھیڈو ایہناں نیاں

سریاں نال۔

ہیرا: توں تے کوئی وحشی ایں کچھمن سنگھا۔ ایہہ گائے لاہون والی تے
سریاں نال پولو کھیڈن والی لڑائی اے؟ اساں کسے نوں مرینے
آں تے مجبوری وچ مرینے آں۔ پُھنڈ کے تقریراں نہیں کریندے
بئی ہم نے اتنے من خون کے دریا بہا دیئے۔ ایہہ انگریزاں دا کم
اے۔ ساڈے غریباں دے مونہہ نوں اہے لہو نہیں لگا۔ ساڈی تے
آساں مراداں دی لڑائی اے توں آہنا نہیں قلام بنا دیئے لیہنوں۔
کسے شے تے یقین نہیں تیڈا؟ ایس دھرتی نال کوئی پیار نہیں
تینوں؟ نہ ایہناں سخیاں نماںیاں نال جیہڑے تیڈے ساٹھی نیں۔
کتے جڑ ای نہیں لگدی تیڈی۔ تینوں دھرتی دا ہرکھ پوہے تے کیکن
پوہے۔ میں تے کدیں سوچناں تیڈے جیسے بندے نوں کڑی مروا
کے رکھنا چاہیدائے۔ چھٹکارے دی لڑائی وچ تینوں لڑائی ای
دسیندی اے چھٹکارا کوئی نہیں دسیندا۔ توں بیراجا ایں تباہی ایں۔
تینوں ساڈی فوج وچ نہیں ہوونا چاہیدا۔ رب کرے تینوں ماں لہ
ونجے۔

(ہیرا سنگھ تے بخت خاں ٹر گئے نیں)

مرزا: مینوں کدے کسے ساہمنیوں وار کر کے شکست نہیں دتی۔

تلارام: بڑی توہین ہوئی اے تہاڈی شہزادہ عالم۔ تہانوں بدلہ لینا

چاہیدائے۔

مرزا: لواں گا۔ میں ہیرا سنگھ تے بخت خاں نوں چھانٹے ماراں گا۔
تلارام: میرے کاروبار وچ وی لت مارن لگ پئے نیں ایہہ۔ جے فرماؤ
تے اک تجویز اے میری۔

مرزا: کیہ
احسن: شہزادہ عالم تہانوں لاہ کے بخت خاں نوں سپہ سالار بنا دھریائے
اوہناں۔ کیہ چاہوندے او۔ جنگ دا فاتح اوہ اکھوائے؟

مرزا: ایہہ وی ہو سکداے؟
احسن: ہو کیوں نہیں سکدا۔ اوس ویلے کیہ انداز گفتگو ہووے گا لوکاں دا۔
اوہ جی مرزا مغل تے مروا دین لگا سی۔ بخت خاں نے آن کے
سنجالیا معاملہ۔ ایہہ ذلت کون برداشت کرے گا۔
مرزا: کیہ کرنا چاہیدائے مینوں۔

احسن: ساڈے اور کرنل ہوڈسن دے مابین کجھ رابطے مواصلات دے قائم
ہوئے نیں اوہناں دے ذریعے آسیں ہوڈسن نوں بخت خاں دا
جنگ دا منصوبہ بھجوا سکے آں۔

مرزا: توں میرے والد ظل سبحانی دے مقربین وچوں ایں نہیں تے میں
تیری چھانٹیاں نال چھڑی ادھیڑ دیندا۔
احسن: استغفر اللہ۔

مرزا: تیری ایہہ جرأت کہ توں شہزادہ مرزا مغل کولوں غداری دی توقع
کریں۔ توں خاندان تیموری دے اک فرزند بارے ایس قسم دا

خیال وی دل وچ کیوں لیاندا۔ توں صاحبِ عالم دا مصاحب نہ
ہوندوں تے میں تینوں پٹھا لٹا کے تیری کنڈ تے چھانٹیاں وی
بارش کر دیندا۔

تلارام: جے ہیرا سنگھ تے بخت خاں جت گئے تے اوہناں ساڈے کول
لکھ نہیں رہن دینا۔

مرزا: اک لفظ تیرے مونہوں ہور نکلیا تے میں اوہنوں تیرے حلق دے
اندر ای دفن کر دیاں گا۔ توں چاہونا نہیں اسیں ہیرا سنگھ نوں اک
پاسے کر دیئے اور انگریز بازی جت لوے۔ اور میں ایس خبیث فعل
وچ تہاڈے نال تعاون کراں۔ توں اک دوکاندار ایں ظاہر اے
تینوں اک مغل شہزادے دے مزاج دا کیہ اندازہ ہو سکداے۔ تیرا
مقام صرف کڑکی اے۔ (ٹُر گیا اے)

احسن: میں بجا طور تے ایس شخص نوں ہمیشہ اک مسخرہ سمجھیاے۔ (دونوں
ٹُر گئے نہیں)

پچھمن: (وزیراں نوں) تہاڑی کدے سمجھ نہ آئی میکی۔

وزیراں: کیہ کیناے میں۔

پچھمن: توں میکی رومال چوا دتا۔ جے ایہہ مرزا مھاڑا گھٹ بھری جُلنا
تے۔

وزیراں: اوہ اپنے جوگا کتھوں۔

پچھمن: جے تو کی گوڈی جتنا وی مھاڑا خیال ہونا تے توں میکی ایس تلوار

نے طبیلیئے اگے نہ سٹنی۔

وزیراں: اوس میری بستی نہیں سی کیتی؟

کچھمن: کوئی کنجری آکھے تہاڑی بستی ہو جُلنی اے۔ جو توں ہیں اوہو ای

آکھنائے نا اگلیاں۔ امیر لوک تو کی مجرے نی سائی دین تاں

تہاڑی بستی ہو جُلنی اے۔ انج تے ہر کوئی تہاڑی بستی تے لگا

ہویائے۔

وزیراں: اوس بستی کیتی نہ کیتی۔ ساڈا تے نشہ پورا ہو گیاے۔ دو شیر جوان

میرے توں خار کھا کے تلواراں پئے مار دے نیں۔ ایہہ نشہ تے

لکھاں دتیاں نہیں لبھدا۔

کچھمن: بڈا خونی نشہ اے تہاڑا۔

گووند: بس کرو اوئے۔ تان تیکے۔ سون وی دیو کسے نوں۔

کچھمن: ہلا۔ توں تان تیکے پیا سننائیں۔ میں تو کی راگ نہ سناواں پورا۔

نسوار وکھا۔

(گووند کولوں نسوار دی ڈبی گھن چونڈی نک وچ چڑھینداے۔

اُتھو آونداس۔ نچھاں مریندا اے)

کچھمن: اوہ تہاڑی بھینو کی۔ ایہہ کیہ زہرا ای اوئے۔ کتھوں آئیائی۔

گووند: اوہو۔ بڈا بھلیکھا لگ گیاے۔ ایہہ لے نسوار۔ اوہ تے میرے

سُرگواسی پتا جی دی سواہ سی۔

ظہیر: اوہ لئو۔ گووند دے پتا جی نوں چاڑھ گیا جے نک وچ۔

محبت: ٹھیک اے۔ اگوں نسوار وی نہیں لبھنی ایسے دی چونڈھی چاہڑیا کرنا
پترو۔ (پہرے تے ٹر گیا اے)

کچھمن: سچ ای آکھنا اے ہیرا سنگھ کہ۔ مھاڑا کسے شے تے یقین نہیں۔
یقین ہونا وی کا نہہ تے۔ نہ کوئی پیو نہ ماں نہ کوئی دھرم نہ دین۔ نہ
ایس لڑائی سچ دل اے مھاڑا۔

وزیراں: میں وی ایسے گنتی وچ آونی آں؟
کچھمن: جُل۔ ہور اک بستی بنا بہہ۔ خبرے کیہڑی کنتی نی نسل اے۔

وزیراں: تے ہے نہ بستی۔ توں ایہہ کیوں نہیں آہندا ”مینوں دُنیا وچ ہر
پاسیوں عذاب ملیاے اک توہیوں میرا سکھ ایں۔ اک تیرا جسم ای
یقین اے میں بے یقینے لئی۔“ کیوں نہیں آہندا۔

کچھمن: ایہہ سچ ہووے تے آکھاں۔ کری ویکھنے آں ایہہ وی۔ ویاہ
کریسیں مھاڑے نال؟

وزیراں: اللہ میریا کیہ آکھیائی۔
کچھمن: ویاہ کری گھننے آں۔ خبرے ایسے نال ای کوئی جاگ لگ پئے۔
کوئی ڈھو بن جُلے جیونے نا۔

وزیراں: نہ
کچھمن: کیوں۔

وزیراں: ویاہ والا جنجال کون سہیڑے۔ انج ای ٹھیک اے۔ اج کسے نال کل
کسے نال۔ چل سو چل۔

کچھن: ایہہ تے توں مھاڑے آلی گل پئی کرنی اے بے یقینیاں آلی۔
 وزیراں: اوہ نہیں ایہہ ہور گل اے۔ اک عادت بن جاندی اے۔ اینا چر ہو
 گئے نا گاہک بہاوندیاں۔ ہُن میں اکو بندے نال نہیں کڈھ
 سکدی بھنا۔ ایہہ روگ سمجھ لے بھاویں۔ آج میں تیرے نال آں
 نا۔ مہینے دونہہ وچ توں مینوں متھیوں دُکھن لگ پیناے۔ بے اسپس
 ویاہ کر لیا تے پھیر مینوں نسا ای پینا اے نہ ہور کیہ۔ توں ایویں
 ٹکراں ماردا پھر میں میرے مگر۔ کیہ فائدہ۔

کچھن: جُلو۔ شُکرے کھلاسی تھی گئی۔

وزیراں: شرم کر بے شرما۔

کچھن: ہو گئی نہ بستی وت۔

وزیراں: تے ہوئی نہیں۔ شُکر کاہدا کیجا ای۔ میرے نال ویاہ نہ ہوون دا،
 ہور کاہدا۔

کچھن: خورے کانہہ نا شُکر کیجا اے میں؟ (وزیراں چُپ کر گئی اے۔ ہرکھ
 نال سبندی اے) میں تے سوچیا آسا تہاڑے نال کوئی گھڑی
 سکھ نا ساہ آسی۔ تو کی منظور نہیں۔ کتھے جُلاں میں۔ جس شے نوں
 ہتھ پاناں سواہ ہو جُلنی اے۔ نہ میکی پیو آپنا یاد اے نہ ماؤ۔ بے
 کوئی پیو بنیا تے اوہ جنرل نکلسن۔ اک دیہاڑے پنجاب وچ اوس
 حرامی نے مھاڑے ساہنے بندیاں کی اگی چ ساڑ کے ماریا۔

(محبت اک بڈھڑی نوں دھروئی لیاوندا اے۔ ایہہ کستوری اے)

محبت: اوئے پرشاد۔ پھڑ لیہنوں حوالا تے دے آ۔

کستوری: چنگائے راتیں ٹکرتاں دیسن نہ او تھے۔

محبت: ہڑباں چ گھسن نہ مرین تینوں۔ چل اوئے پرشاد۔

پرشاد: (ابھڑواہے نیندروں اٹھ کے) دشمن بندوقاں۔ حملہ کر دیو۔

سنگیناں۔

گووند: بک نہ اوئے۔ کون اے ایہہ؟

محبت: ایہہ پل آلیاں جواناں نوں نجائز شراب ویچدی پھڑی گئی اے۔

نواب: گھٹ بچیاے کوئی کہ پل آ لے چاڑھ گئے نیں ساری۔

محبت: بکواس نہیں کر اوئے۔ تکو بے غیرت۔ میرے کولوں شراب پیا

منگداے۔ چل بڈھیے کھول ایہہ تھیلا کیہ اے لیہدے پچ۔

کستوری: میں کسے حرامدے نوں تھیلا نہیں دکھاونا۔ انگریزاں نال لڑن دی

واری آوندی اے تے بھیڈاں ہار بھجدے نیں اکدو بے نوں

ٹپدے۔ بڈھیاں زنانیاں تے شیر ہو ویندے نیں۔

(محبت تھیلا لڈیا اے وچوں پٹیاں، چاقو، جنگالیاں تلواراں بوٹ

ڈگے نیں۔)

محبت: ایہہ بڈھی تے لازمی پھانسی دی حقدار اے۔ ایہہ فوجی سماں کتھوں

ماریا ای؟

کستوری: اکھاں پلین ہون تے ہر پاسے پلیتی دسدی اے۔ میں کدے کسے

دی شے نہیں چرائی۔

کچھمن: ایہہ کتھوں آنیائی مال مسالہ۔

کستوری: لڑائی چوں۔ موئے سپاہیاں کولوں۔

گووند: توں راتیں مُردے لُٹن جانی ایں۔

کستوری: آہو۔ بتی دے پیٹھ پالاں لکیاں پیاں نیں۔ جاؤ لئو جو گجھ

چاہیدائے۔ اوہ تے ٹر گئے ایہہ شیواں کیوں دُھپ مینہ سچ پیاں

سڑن ترکن۔ کسے کم نہ آون؟

گووند: تینوں بھوت پریت دا ڈر نہیں؟ (سارے گووند نوں چگھ کے پُپ

کرا دیندے نیں۔)

کچھمن: مویاں نیاں وردیاں وی لاہ گھننی اے۔

کستوری: آہو۔ ایس پاک جنگ وچ جتیاں شہیدیاں ہوندیاں نیں میرا کم

ودھدائے۔ میں تے آہنی آں جتنے مرو اتنا ہی چنگا اے۔

پرنتاپ: اسیں مرے تے ایس پھا پھاں دی شاہوکاری چلے۔

کستوری: تہاڈے مرن نال شہر دے وڈے وڈے شاہوکاراں دا کم پیا

چلدائے۔ اوہناں نوں ہتھ پاؤ کھاں جا کے۔

پرنتاپ: پاپ پئی کماونی ایں۔ شہیدیاں دی عزت پت وچ کے۔ نرگ وچ

سڑسیں۔

کستوری: دفع۔ جتتی میری نوں لگے نرگ تے نالے سُرگ تیری۔ ایس دُنیا

وچ دس کیہڑے گشتی دے پت نوں تفیک ای دونہہ ویلیاں دی

روٹی دیوے مینوں۔ میں تے آہنی آں سارے مرو تسیں مینوں

نواں سودا جڑے۔ کیوں وے سارجنٹ سب پیٹی لینی اوں۔ آ
پستول دیاں نویں نکور۔ بول کیہ لینا ای۔

(نکرے پئی کچھمن دی رفل دی سنگین نال تنگی اک بال دی ٹوپی
اُتے کستوری دی نظر پوندی اے)

کستوری: وے اوہ کیہ اے۔ پورے ہندوستان وچ اکو بندہ ہا لیہنوں بناون
والا۔ کیہدی اے وے ایہہ۔

کچھمن: میں کچھمن سنگھ۔ توں ماؤتے نہیں مھاڑی؟
کستوری: کچھمن؟ توں؟

کستوری: لال بزار کدوں نا چھوڑ آئی ایں۔ میں اوتھے تو کی بہوں لوڑیا۔
کستوری: تیرا دادا مویائے تے کچھے میرا کون ہا اوتھے۔ ٹر آئی۔ پیو دی
ڈھونڈ وی کیتی آ؟

کچھمن: آہو۔ بے بے توں ایہہ چوڑا کیوں پائی پھرنی ایں بانہہ۔ پیو تے
مر مر اوئی گیا ہوسی۔

کستوری: نہیں اوہ ہے کیہدھرے۔ مینوں پتہ اے کیہ آکھنائے اوہنے
جدوں ملیا۔ ایہہ چوڑے نوں کیہ کیتائی، ایہہ والاں نوں کیہ
کیتائی، ایہہ کم کیہ پھڑیائی۔ تسیں کیہ آہندے اوسرکار۔ نہ سچ۔ کیہ
آہنائیں وے توں پتر۔

کچھمن: میں کیہ آکھاں۔ بہی جُل ماں۔ کیڈے جفر جالے نیں تہدھ۔
کستوری: نہیں کوئی نہیں۔ گھٹ پینی آ۔ نہ سچ۔ مناہی اے تینوں تے۔

محبت: لکھمنا - ماں اے تیری ایہہ؟

لکھمن: آہو۔

محبت: بس پھیر۔ مسماہ مذکورہ بڈھی زیر حراست پیشتر آمدن در حوالات

چشمان سپاہیان میں مٹی انداختہ دائیں بائیں ہو گئی اور تاحال لاپتہ

درج شد۔

کستوری: (وزیراں نوں ویکھ کے) ایہہ کون اے۔

لکھمن: اوہ ایہہ اوہ اے نا۔ اوہ کیہ.....

وزیراں: میں وزیراں۔

کستوری: (گوڑ لا کے) پر ایہہ بستراتے لکھمن دا نہیں؟

وزیراں: آہو۔

کستوری: تئساں کٹھے رہندے او۔

وزیراں: آہو۔

کستوری: کوئی سٹ پھیٹ لگی آ کالو؟

لکھمن: اینویں ماڑی جیہی۔ ماں کھانا ای کجھ۔

کستوری: نہ۔ (کھلیر) بھلی تھئی اے۔ او بھڑاں ہار ملے آں دونویں۔

سوچدی ساں جدوں ملساں دن پورا میں سناساں تینوں ستاراں

ورھیاں گواچیاں دا حال۔ ہُن کوئی گل ای نہیں پئی او ہڑدی۔

(کھلیر) لکھمنا کیہڑی پلٹن وچ اے توں۔

لکھمن: ہیرا سنگھ دی۔ ہیرا سنگھ کانے دی۔

(حاضری دا بگل)

محبت: فالن - فالن

سچھمن: میں جُلاں ہُن۔

کستوری: بس؟ نس نہ جائیں مُڑ کے۔ میں مل تے لواں تینوں۔ اہے

میں نہ واسطہ اکی۔ (سارے سپاہی ویندے نیں۔ وزیراں نوں)

پرت کے تکیا وی نہیں سو جانڈیاں۔

(لال قلعہ - اٹھلو فوج دے کمانڈر دا کمپ - بہادر شاہ، مرزا مغل،
تلا رام، ہیرا سنگھ تے بخت خاں - کمانڈراں نوں روٹی پچی ورتیندی
اے۔)

ہیرا: نہیں میں نہیں کھانی۔

احسن: نائب سالار ایہہ شہنشاہ دا دسترخوان اے۔ کھانے توں انکار آقائے
ولی نعمت دی توہین اے۔

ہیرا: میریاں جواناں کول کھان نوں گجھ نہیں۔ اوہ دن پر رات بھکھے
پئے مردے نیں۔ لک لک چکڑ وچ کھلوتے۔ میں کیوں کھاواں۔

بخت: (اک چاندی دا جام چا کے) ایہہ وچج کے اسیں پنج رفاں یاں
ویہہ تلواراں یاں دو ہزار انفیلڈ دے کارتوس لے سکے آں۔

احسن: گویا تہاڈی تجویز ایہہ ہوئی نا کہ اسیں کارتوس لین لئی شہنشاہ عالم
دے ذاتی برتن وی وچکن ٹر پویے۔ (کرودھ بھنا ہاسا)

ہیرا: تے مڑ کیوں نہیں ملدے سانوں کارتوس۔ سپاہیاں نوں روٹی

کیوں نہیں ملدی۔ اوہ دھیلی روز تے گزارا کر کے سرتلی تے دھری
پھر دے نیں۔ دونہ مہینیاں توں اود دھیلی وی نہیں نیں جوی۔

احسن: پیسہ ہے ای نہیں۔ سر توڑ کوشش کیتی اے جمع کرن دی نہیں ہو
سکیا۔

تلارام: میں تے شروع وچ ترے لکھ دتائے۔ پچھلے مہینے دو لکھ ہو دتائے۔
میں تے دیوالیہ ہو گیاں۔

بخت: اسماں سوداگر رام جی مل نوں حکم بھجوا یا با جو پلس کول پیش ہووے۔
ہویائے اوہ؟

مرزا: صاف انکار کر گیا اوہ سودخور کمذات۔

ہیرا: ایہہ شاہوکار اپنیاں گلیاں وچ منا مو نہیں سونے دیاں تھہیاں لا
کے بیٹھے ہوئے نیں۔ میری صلاح اے اسماں گھر گھر تلاشی لیئے۔
رام جی مل نوں چوک وچ لوکاں دے ساہمنے بتیاں کوڑیاں دی سزا
ملنی چاہیدی اے تے جائداد ضبط ہونی چاہیدی اے۔

تلارام: کچیاں گلاں نیں۔ عقل تے بے عقلی دے وچکار کوئی فرق تے
رہنا چاہیدا اے

ہیرا: تلارام توں اپنی عقل سنے خداراں دے نال ایں

تلارام: شہنشاہ عالم دے مصاحبان نال شہنشاہ عالم دی موجودگی وچ ایہہ
سلوک وی ہونا سی۔

ہیرا: شہنشاہ دی جان اوہناں دا تخت ایس مُلک دی ازادی سبھ موت

دے گھیرے وچ آ چکے نیں۔ صرف ایس کر کے ہی جیہناں
سپاہیاں انگریز والا پھاہ دونہہ مہیناں وچ وڈھ دینا ہا تہاں اوہناں
دی کنڈتے چھڑے پئے چلیندے او۔

تلا رام: مینوں سونہہ چکا لو کوئی پیسہ نہیں۔ جے ہووے تے میں کیوں نہ
دیواں۔

مرزا: جمنا داس شاہوکار تیرا یار نہیں؟ بھائی وال نہیں؟ اسیں اوہدا باغیچہ
پٹ کے مناں موہیں کنک کڈھی اے دبی ہوئی۔

بخت: ہیرا سنگھ دی صلاح ٹھیک اے۔ جیہناں خوراک اندر پالئی اے
اوہناں نوں کوڑے و جنے چاہیدے نیں۔

مرزا: میں ایہہ فرمان شاہی شہنشاہ عالم دے حضور پیش کرناں۔ ایہدے
وچ راجنی مل تے جمنا داس نوں کوڑیاں دا حکم اے۔

بہادر: ایہہ دلی دے شرفاء نیں۔ عوام الناس دے ساہنے ایہناں دی
تذلیل مناسب اے؟

احسن: سپہ سالار صاحب اسیں سمجھنے آں تہاں امیراں دے خلاف جنگ دا
اعلان پئے کر دے او؟

بخت: ٹھیک سمجھے او۔ جیہڑے سانوں دھوکھے نال مرواندے پئے نیں
اوہناں نال جنگ نہ کریئے تے کیہ کریئے۔

احسن: ٹھیک اے۔ اسیں پھیر چل کے جنگ دی تیاری کرنے آں۔

(احسن اللہ تے تلا رام روہ وچ نکلن لگدے نیں)

ہیرا: تُساں ساڈی اجازتوں باجھ قلعیوں باہر نہیں جا سکدے۔ وزیر صاحب جے نکلن دا چارہ ماریا جے تاں گرفتار ہو ویسو۔ شام تائیں پیسے نہ آئے تاں جیوندے باہر نہ گئے تُساں۔

احسن: گویا تُسیں ساڈی مرضی دے خلاف سانوں رکن تے مجبور کرسو۔

ہیرا: آہو۔ لال قلعہ سپاہیاں دے گھیرے وچ اے۔

احسن: (پھر لیاں دا تھبہ میز تے دھریندا اے) میں متعدد مرتبہ بیان کر

چکیاں۔ تُسیں خود شاہی حسابات تے گوشواریاں دا جائزہ لے کے

دیکھو۔ ایہہ آمدن ہے سودائے خاص اور سودائے عام دی، پیش کش

تے اورنگ دے اخراجات منہا کر کے۔ بمطابق سالانہ شرع

چوبداری بموجب اندراج راضی نامہ جمع مقدمۃ الصدور پٹنی با واصل

باقی و در بست حقوق کار پردازاں۔

ہیرا: ایڈیاں فارسیاں نہ مار کے دکھا۔ عام بولی وچ دس سانوں۔ اسماں

ایہناں بھمبل بھوسیاں وچ آون والے کوئی نہیں۔

احسن: گذشتہ ہزار سال توں کوئی سرکاری دستاویز عام بولی وچ نہیں لکھی

گئی۔

بخت: جے لکھی ویندی تاں لوکاں نوں پتہ لگ ویندا کیڈے وڈے چور او

تُسیں۔

احسن: گاہل کوئی دلیل تے نہیں نہ ہوندی۔

ہیرا: (گلوں پھڑ کے) پیسے دینے نی کہ نہیں۔ چھوہر میڈے بھکھ نال

ڈھیندے نیں پئے۔

بہادر: کیہ ہندوستان دا تخت خالی اے۔ شہنشاہ مر گئے؟ میرے سامنے
میرے وزیر نال دست درازی کرن دی جرأت کیوں کیتی اے
تساں۔ (ہیرا سنگھ اک پاسے ہو ویندا اے سرسٹ کے) تساں
انگریزاں دے خلاف پئے لڑدے او کہ میرے اور میرے درباریاں
دے خلاف؟ میں تہاڈا سربراہ نہیں ساں بننا چاہوندا۔ میں تے
آپنے آپ نوں اک تاریک گوشے وچ لکا کے بیٹھا ہویا ساں۔
میں تے اپنے کن سنگیت نال بند کر لئے سن تاکہ ایس فضول
ہنگامے دا شور نہ سُن سکاں

بخت: ہیرا سنگھ نے لڑائی وچ پھٹ وی کھادے نیں۔ انج وی ایہہ
سپاہیاں نوں بھکھ مردیاں نہیں ویکھ سکدا۔ چشم پوشی کر چھڈو۔

بہادر: تے قلعے دا جیہڑا سپاہیاں محاصرہ کیتا ہویا اے اوس توں وی چشم پوشی
کر چھڈاں۔ کل عثمان پور بزار وچ سپاہیاں غریب دکانداراں
دیاں ہٹیاں لٹیاں نیں اوس توں وی چشم پوشی کر چھڈاں۔

ہیرا: بھکھ نال آتر ہو کے لٹیاں نیں اوہناں ہٹیاں۔ بھکھ نال۔ ایس
لفظ دا مطلب آوندائے کسے نوں اتھے۔ اتھے تے ہزار ورھے
توں کوئی بھکھا نہیں ہویا۔ وزیر صاحب معاف کر یو مینوں بھکھ دی
فارسی نہیں آوندی۔

بہادر: ہٹیاں لٹنا آئین جنگ دی خلاف ورزی نہیں؟

ہیرا: ہے

بہادر: پھیر اوہدی سزا کیوں نہیں دتی گئی۔ دو امیراں نوں کوڑے مارن دا

فرمان تے میرے ساہمنے رکھ دتا گیاے۔ سپاہیاں نوں ستے خون

معاف نیں۔ سپاہیاں دے جرم میں معاف کری جاواں؟ کیوں؟

ہیرا: کیوں جے سپاہی تے لڑائی وچ پئے مردے نیں۔ امیر زنان

خانیاں وچ پتر کے تھندی فارسی وچ منافعے پئے جوڑدے نیں۔

سپاہیاں نال نرمی تئساں کرسو ایس واسطے اوہ اپنا لہو جو پئے دیندے

نیں تے کھان نوں گجھ نہیں اوہناں کول، سراں تے چھت کوئی

نہیں۔ اوہناں دیاں ماواں تے زنانیاں گلیاں وچ منگن نکل پیاں

نیں۔ ایہہ اک ہور فرمان اے میرے آقا۔ شہنشاہ دا حکم اے جو

دلی دی ساری ابادی نوں ہتھیار وٹڈ دتے جاون۔

مرزا: آوارہ کتیاں نوں بندو کاں پھڑا دیئے؟

ہیرا: جے تئساں دستخط نہ کیئے حضور تاں اسماں ایہو سمجھنا اے تئسیں امیر

ہو کے امیراں دا کچھ پئے کریندے او۔

بہادر: (ہرکھ نال) میں امیر آں؟ بیوقوفو میرے کول تے ایہناں فرشاں

دی خاک رہ گئی اے۔ جو ہا جنگ دی نذر ہو گیاے۔ کل میری

دختر شہزادی زمانی نوں اک شاہوکار کول جانا پیا پندراں روپے

واسطے۔ میں آپنیاں سپاہیاں نوں تنخواہ دین واسطے ملکہ نوں

زیورات توں وی محروم کر دتاے۔

(ملکہ زینت محل آوندی اے۔ سبھ نیوندے نیں)

زینت: عمائدین سلطنت۔ شہنشاہ عالم دی طبیعت ناساز اے۔ میری درخواست اے کہ متنازعہ امور توں لیہناں نوں دور ای رکھیا جاوے۔

بہادر: ملکہ اسیں کفیاں پا کے کیہدرے نکل نہ چلے۔ باقی وقت دور کسے خاموش وادی وچ گزار دیے۔ جتھے پھل ای پھل ہوون۔ ہاں صرف پھل ہوون۔ (دونہاں فرماناں اُتے مہر لا دیندا اے۔ سبھ اچنبھے وچ نیں)

احسن: ظلِ سبجانی۔ دلی دیاں رزیاں کمپیاں تے شہدیاں نوں ہتھیاراں دی تقسیم دا حکم صادر فرماوندے او پئے۔ لیہناں دا پہلا نشانہ اسیں ہونائے۔

بہادر: غداری کرسوتے ہوسو۔

زینت: کوئی ایس جنگ توں باہر نہیں رہ سکدا۔ شہنشاہ وی نہیں۔ خانِ ساماں۔ محلات دے تمام ظروف دی فہرست بنائی جاوے۔ پتل تانبا چاندی۔ کل سبھ اک سوداگر اگے وتیج دتا جاسی۔ جو ملیا اوہدے نال سپاہیاں نوں تنخواہ دتی جاسی۔

(بہادر شاہ تے زینت محل ٹر گئے نیں۔ اگے چوہدار واج لاوندے گئے نیں۔ ہیرا سنگھ تے بخت خاں وی مگرے نکلے نیں)

احسن: حالات دے بارے میرے شہزادے دا کیہ تاثر اے۔

مرزا: میرا شراب دا وقت پیا نکلدائے۔

احسن: اسیں حضور نوں ہوڈسن نال رابطہ کرن واسطے دوبارہ کدیں نہ

آکھساں۔ معافی دے خواستگار آں۔

مرزا: دوبارہ آکھسوتے میں چھانٹیاں نال چمڑی ادھیڑساں۔

احسن: بالکل درست اے میرے شہزادے۔ ساڈیاں کنڈاں ہر ویلے حاضر

نیں۔ پر ایس ہیرا سنگھ نوں کہتے تے روکنا جے کہ نہیں، کہ تئیں

چاہوندے او سارا ہندوستان ایہدے ترانے گاوے۔ اگے پتہ جے

دلی دیاں شہدیاں دے مونہہ تے کیہو جیہیاں گلاں چڑھ گئیاں

ہویاں نہیں۔ نقل کفر کفر نہ باشد،

مرزا ننھا جنگ چوں تمھی آیا لہا

ہیرا سنگھ نوں تکیوس تاں آیا ساہ وچ ساہ

مرزا: اوہ سگ خارش زدہ! اوہ جلاہے دا نطفہ نا تحقیق! توپ دے پیسے

نال بنھ کے تے..... بنھ کے تے..... نہیں۔ میں شراب پی لوں

پھیر سوچناں اینویں نہیں۔

(مرزے مغل دا کمپ - مرزا ہتھ تے پٹی بندھا آوندا اے احسن

اللہ ہتھ پواندا اے - مرزا لنگڑیندا وی اے)

احسن: هو الشافی - انشا اللہ کافی ہوسی -

مرزا: ہاں - غالباً - اتھے قریب ای رہو -

احسن: نال ای - خیمے دے باہر - گوش بر آواز -

مرزا: ناقابل شکست اے مرزا مغل - کیوں اج مہر نہیں لا دتی میں - اج

دا دن تاریخ وچ نقش ہو گئے - لڈنو قلعے اج دا دن کس بچایا -

صرف پنجاب سپاہیاں نال تن ہزار ٹومیاں دے ساہمنے کون کھلوتا -

احسن: شہزادہ عالم مرزا مغل بہادر

مرزا: تے کون سن انگریزاں دے کمانڈر

احسن: ہوڈسن، چیمبرلین، ٹومبز

مرزا: تے کیہ حال ہو یا چیمبرلین دا

احسن: عضو عضو شکستہ - بچنا محال

مرزا: گجھ زیادہ ای سخت ہوندی اے میری گرفت۔ ہے نا۔

احسن: تسیں اوس یک چشم جلا ہے زادے نوں سمجھا دتائے سپہ سالار
کیہنوں ہونا چاہیدا اے۔

(گھوڑے دا کھڑک سنتری دی واج، رُکو! شناخت!)

ہیرا: نائب سالار ہیرا سنگھ۔ شہزادہ صاحب نے سدیاے۔

سنتری دی واج: پاس جناب۔

احسن: (چمک کے) آ گیاے۔ ذرا دھیان نال۔ ہیں؟

مرزا: فکر نہ کر۔ جلا ہے فطری طور تے احمق ہوندے نیں۔ ایہناں دے
تے قصے مشہور نیں۔ نچلے طبقے دے لوک ہوندے ای غبی نیں۔
اینویں تے نہیں نہ ساڈے اُتے اعتبار کری آوندے۔

(احسن اللہ نکلدا اے۔ ہیرا سنگھ وڑدائے۔ سلوٹ کریندا اے)

ہیرا: ہیرا سنگھ حاضر اے جناب۔

مرزا: ہُن طبیعت کیسی اے نائب سالار

ہیرا: ول اے جناب۔ موڈھا کسے ویلے اوکھا کریندائے تھوڑا بہوں۔

مرزا: بہونا۔ گجھ پینائے

ہیرا: معافی چاہوناں۔ ساڈے سیکٹر وچ راتیں لڑائی دا ڈھو پیا بندائے
میں پی لوواں تے اکھ لگ ویندی اے۔

مرزا: میں تہانوں بلایا ہا کہ اوہ۔ ہاں پہلوں ایہہ تے دوستیں وی
ہوراں ونگرمینوں بچے مار یاں بڈھی مار دے شاعرانہ القاب نال

یاد کر دے او۔

ہیرا: نہیں

مرزا: نہیں؟

ہیرا: اگے کر دساں میں وی۔ پر ارج لڈنو قلعے تے تہاڈی جی داری نے

ساڈے سپاہیاں دے مونہہ بند کر چھڈے نیں۔ جیہڑا دیس لئی ارج

لڑے اوہ تے نہیں نہ۔۔۔۔۔ دل کردائے تہاڈے ہتھ چماں۔

مرزا: (راضی) میں تے جان دینی چاہوندا ساں۔ کامیابی نہیں ہوئی۔ کن

پک گئے سن سن سن کے مرزا بزدل اے۔ مرزے نوں نوں لڑائی

دی کوئی سمجھ نہیں۔ مرزا صرف زنانیاں نوں قتل کردائے۔ میں سوچیا

سی لڑدا ماریا جاواں خلاصی ہو جاوے۔ اوہ وی نہ ہو سکیا۔ خیر چھڈو

جس کم واسطے میں تہانوں بلایا سی۔ جدوں دا ساڈے بارود خانے

وچ ایہہ پر اسرار دھماکہ ہو یائے میرا بارود صرف دو ہزار من رہ

گیائے۔ تہاڈے سیکٹر وچ کیہ کیفیت اے؟

ہیرا: بھیڑا حال اے۔ بہوں۔ پرتسیں بھروسہ رکھو۔ ساڈا گوارا ہو ویسی۔

سپاہی مجبوری وچ ای چلیندے نیں۔ سنگیناں تلواراں نال ای کم

ٹور لیاں جد تائیں بارود خانہ مڑ چالو نہیں تھیندا۔ توپاں دے

فلیتے وی تھڑ گئے نیں۔ توپچی مشالاں نال کم پئے چلیندے نیں۔

پرگشن گیپس دی وی تھوڑا اے۔ معافی چاہوناں انگریزی

دے لفظ بول گیاں پر ایہناں دے دیسی ناں مینوں نہیں آوندے۔

اے خورے دیسی ناں بنے ای نہیں ایہناں جوگے۔ تہاں چتتا نہ
 کریو۔ شہر دے اندر اساں اوہناں نوں وڑن کوئی نہیں دیندے۔
 اج تہاں بڑا حوصلہ دتائے سانوں۔

مرزا: نری دفاعی کارروائی نال گل نہیں بنی۔ سانوں چاہیدائے اوہناں نوں
 دفاع تے مجبور کریئے۔ اوہدے واسطے باڑود دی ضرورت اے۔
 میں بہت سارے راجیاں اور سرداراں نوں لکھ چکیاں ایس سلسلے
 وچ۔ سچ یاد آئیے اک ہور بندے نوں وی لکھنائے فوری طور
 تے (پکار کے) محرر۔ منشی۔ کتھے مر گئے میں خبیث
 مینوں حکم کرو۔

مرزا: شکر یہ۔ خط ضروری اے اشد۔ پر انگلاں میریاں کم نہیں پیاں
 کردیاں۔ تلوار دا ہتھ و جائے اک انگریز سوار دا۔ لتھیا نہیں اینا
 شکر اے۔ پر قلم نہیں پھڑیا جانا ہفتہ ہور۔

ہیرا: مینوں لکھوا دیو پر خط بہوں خراب ہے میرا۔

مرزا: خیر اے۔ تسیں تکلیف کر دیو۔ بڑی ضروری چٹھی اے۔

ہیرا: فارسی وچ نہ لکھایو۔

مرزا: نہیں، اُردو وچ لکھو۔

ہیرا: سچے

مرزا: آفتاب وطن عزت ماب رجب علی خان بہادر۔ گزشتہ خط میں میں
 نے لکھا تھا کہ مجھے دس ہزار روپے اور درکار ہونگے۔ باڑود خانے

میں دھماکے کے سلسلے میں۔۔۔ مگر۔۔۔ آپ نے نہیں بھجوائے۔

ہیرا: ایہہ بازو د خانے دی مرمت واسطے؟

مرزا: لکھی چلو نا۔ ایہہ چال اے ساڈی۔ ازراہ عنایت میرا ذکر مناسب

الفاظ میں مناسب مقام تک پہنچا دیجے۔۔۔۔ اس رقم کا وعدہ خود

ہوڈسن نے مجھ سے کیا تھا۔ (ہیرا سنگھ ڈور بھورا پیا تکدا اے۔

مرزے چٹھی کھوہ گھدی اے)

مرزا: غدار۔ انگریز دا جاسوس۔ پہریدار (احسن اللہ پہریداراں نال آیا

اے) گرفتار کر لئو ایس شخص نوں۔ ایہہ غدار رجب علی نوں چٹھی

پیا لکھدا سی۔ میں پھڑ لیا اے۔

ہیرا: (سمجھ گیا اے) ہنیر سائیں دا۔ ایڈا گندہ بندہ اے توں۔ اوئے

تینوں کوئی دکھ نہیں ملکھ دا؟ (پہریدار اوہدی تلاشی لیندے نیں)

مرزا: تلوار اتار لئو ایہدی۔ لیہنوں کوئی حق نہیں تلوار رکھن دا۔

احسن: (ہیرا سنگھ اگے اک پیالہ دھر کے) ایہو جیسے معاملات وچ اک

رستہ ایہہ وی ہوندائے۔ ایہہ پی لے مزید ذلت توں نجات ہو

جائے تیری۔

ہیرا: نہیں میں انج نہیں مرنا۔ میڈے سپاہی میڈے ملک دے لوکیں

ٹھکسن میڈی قبرتے۔ میں تہاڈے پڑدے پاڑ کے مرساں۔ میں

آپنا لیکھا لے کے مرساں۔

احسن: کیہڑا لیکھا اوئے ٹھگا۔ تیرے ہتھ دا لکھیا ثبوت موجود اے تیرے

خلاف- تُوں رجب علی نال نامہ و پیام پیا کردا سیں جیہڑا اج صبح
فرار ہو کے ہوڈسن دے کمپ وچ پہنچ چکياے۔

ہیرا: شہزادیا- ملک وچ چھڈیائی آپنا- میں غریب سپاہی آں پر مینوں
لڑائی وچوں کڈھ کے ملک وچ چھڈیا ای۔

احسن: لیہنوں بیڑیاں پوا دیو- ایس شخص نے تباہ کیتا جے بارود خانہ
ساڈا۔

ہیرا: میڈے چھوہر ہُن کیویں لڑسن- مینوں لڑ کے مرن دیو- مینوں شو
دی مارو گے جے میں تہاڈے پیسے نوں ہتھ لاواں- اُنی پھٹ نیں
میڈے پنڈے تے اوہناں دی دید کرو- مینوں لڑن دیو۔

احسن: لے جاؤ تہہ خانے وچ- صبح فوجی عدالت فیصلہ کرسی لیہدا۔

ہیرا: (پہریدار نوں) تُوں وی تے غریب ایں- تینوں تے پیڑ ہونی
اے دیس دی- میڈے کول تے دولت نہیں کوئی جس پاروں تُوں
دھوکھا کریں بھراواں آپنیاں نال- جا مورچیاں ول جا کے جنرل
بخت خاں نوں آکھ تیرے بلی نوں درباری امیراں دھوکے نال
گھیر کے ماریائی- کوئی غریب نہیں اوئے ایس قلعے وچ جیہڑا
میڈی سُنے؟

(پہریدار ہیرا سنگھ نوں لے گئے نیں)

احسن: میرے شہزادے ہُن تہاڈے لئی میدان صاف اے۔

مرزا: ہاں- رزبل کمین زادہ- خس کم جہاں پاک- پر عجیب گل اے

جدوں اوس میرے ہتھ چُھے تے میری بہادری دی تعریف کیتی تے
مینوں لگا میں واقعی بہادر آں۔ تیری ننگی خوشامد نال کدیں میرے
تے ایہہ اثر نہیں ہويا۔ شراب پیناں چل کے۔ فرانسیسی کونیاک
دے ریشمی ہنیرے وچ سر لکا لیناں۔ ایس کانے دا خوفناک چہرہ
میرے دماغ تے سوار ہوئی جانداے خواہ مخواہ۔

(دلی دا اک چوک بیگم باغ۔ مرزا مُغل آیا اے۔ نال سپاہی ہیرا
سنگھ نوں کڑکی لاون واسطے لئی آوندے نیں)

مرزا: فوجی عدالت دا فیصلہ اے کہ ملزم دے خلاف غداری اور جاسوسی
دے الزامات ثابت ہو گئے نیں۔ ایہدے اپنے ہتھ دی تحریر
ایہدے جرم دا ناقابل تردید ثبوت اے۔ چنانچہ عدالت نے فیصلہ
کیتا اے کہ لیہنوں پھانسی دی سزا دتی جاوے۔ اہلکار مجرم دے
فوجی نشان لہا لہو۔ (محبت خاں ہیرا سنگھ دے نشان کھوہ کے لاہندا
اے)

محبت: کمپنی! رورس آرمز!

ہیرا: میں کوئی گناہ نہیں کیتا۔ سونہہ اُنھیاں لڑائیاں دی جیہڑیاں میں
آپنی حیاتی وچ لڑیاں۔ اوہناں گولیاں دے نشاناں دی جیہڑے
میڈے پنڈے تے نیں۔ میں کوئی گناہ نہیں جے کیتا۔ میں
آپنیاں سپاہیاں نوں ویریاں اگے نہیں وپچیا۔ آپنے مُلکھ نوں

انگریز اگے نہیں وپچیا۔ میڈار ب جانداے میں کوئی گناہ نہیں کیتا۔

مرزا: فوجی ضابطہ ست دے مطابق مجرم نوں زنجیر بند کیتا جاوے۔

(محبت بھارا کڑا ہیرا سنگھ نوں سر اُتوں پواندا اے۔ ہیرا سنگھ پیڑ

نال روال ہدا اے)

محبت: دُکھدا اے؟

ہیرا: موڈھے دا پھٹ۔ کشن گنج دی لڑائی والا پتھرہ۔

محبت: کمپنی! نسو کڑ دی لہائی۔ واری واری۔

(سپاہی اک اک کر کے ر فلاں دیاں پچھاڑیاں ہیرا سنگھ نوں

مریندے نیں)

ہیرا: میں بے گناہ۔ میں تہاڈے نال دھوکھا نہیں کیتا۔ کوئی پُتراں نال

وی دھوکھا کرینداے۔

کچھمن: (سٹ مار کے) چپ کراوے ہوڈسن نیا دلّیا۔

محبت: ذرا ہولی کچھمننا۔ (ہیرا سنگھ نوں گڑکی وچ بنھ دتو نیں۔ مرزا مغل

ٹُر گئے)

پرنتاپ: لیہنوں جھٹا پٹ پھاہے لاہ کے بنے کرن۔ شہنشاہ نوں ایہو جیہاں

تے کوئی رحم نہیں کرنا چاہیدا۔

گووند: چیتا جے جس دیہاڈے بازوود خانہ اڈیائے ایس آکھیا ہا۔ ہُن کیہ

لڑنایے۔ ہُن شہر دے بوہے کھول دینے چاہیدے نیں۔ ہُن سمجھ

آئی اے اوہ گل۔

نواب: اوئے کیہ کیتائی۔ میں تینوں آپنے موئے پیو دی تھاں سمجھیا تے
توں کیہ کیتا۔

ہیرا: پتر میں دساں تے سہی بے میری کوئی سُنے تاں۔

کچھمن: چُپ اوئے مُوزیا۔

ہیرا: پانی۔ گھٹ پانی کچھمن سنگھا۔

کچھمن: کوئی پانی شانی نہیں اوئے بُنے پھاہے لاونے آں توکی۔ مک
جُلّسی تریہہ تہاڑی۔

ہیرا: کوئی ہے جیہڑا گھٹ پانی دادے چھڈے

گووند: (اوبدے مونہہ تے چکڑ دا تھو باسٹ کے) پی لے پانی۔

(وزیراں پانی لئی آوندی اے)

پرنتاپ: کیہ پئی کرنی اے وزیراں بائی۔ ایہہ تے پشوا ای کوئی۔

وزیراں: پشواں نون تریہہ نہیں لگدی۔ میں بدکار آں کنجری۔ بھاویں لڑائی

وچ لڑی وی آں پھیر وی میرے ہتھ دا پی لیسیں؟

ہیرا: آہو دھیئے دے پانی۔ دساں دناں وچ پہلی وار کوئی مہر دا بول

سُنیاے۔

(پنجہ کش تے کستوری آوندے نیں)

پنجہ کش: مینوں دسا گھٹ اے سپاہی میاں مینوں ذرا اگانہہ کریو میں مجرم دا

مونہہ تے ویکھاں۔

کستوری: جھٹ دا پروہناے سرکار ایہدے نال کیہ کھور کڈھنی

پنچہ کش: تینوں نہیں سمجھ مائی۔ میں دیکھاں تے سہی ایہہ کیہڑا سیاہ کاراے
ساڈیاں جواناں نوں انگریز اگے وچن والا۔

پچھمن: مونہہ کیوں لکاوانا نہیں چورا

کستوری: انگریز ڈھیر سارے کٹھے پئے ہوندے نیں کشمیری دروازیوں باہر۔
نگڑا یدھ پینائے اوتھے۔ ٹوپیاں وک گئیاں نیں ساریاں۔ بھلکے
ہور لیاوساں اوتھوں جا کے۔

(ہیرا سنگھ نوں ویکھ کے اوہدے دل بھجدی اے)

کستوری: کون اے۔ کیہ ناں اے ایہدا

ہیرا: پرے کر لئو ایس عورت نوں۔

کستوری: ناں کیہ اے ایہدا۔

پنچہ کش: ہیرا سنگھ

کستوری: مینوں دھوکھا دے چلیا سیں۔ کیوں۔ شرم آوندی سائی۔ میرے
کولوں کاہدی شرم۔ توں جو وی کیتائے میرے تے سر دا سائیں
ہویوں۔

پنچہ کش: کیہ پئی آکھنی ایں مائی۔

پچھمن: ایہہ۔۔ ایہہ۔۔ میرا

ہیرا: (گوک کے) میں نہیں جاندا کون اے ایہہ عورت۔ میں تیرے

کھسم نوں نہیں جاندا۔ جے اوہ کوئی سپاہی اے تے کیہدھرے

لڑدا پیا ہوتی۔

پنجہ کش: تُوں بٹشن سنگھ ایس؟

ہیرا: میں نہیں جاندا کون اے اوہ۔

کستوری: ویلا تھوڑا ای۔ کوئی گل تے کر لے میرے نال۔ سرتے ہتھ دھر کچھمن دے۔ ایس دے لیہنوں۔

ہیرا: کچھمن جی دار سپاہی اے۔ ایہہ کسے پھاہے لگ چور دا پتر نہیں ہو سکدا۔ میں چھوہرنوں کالکھ لا جاواں ساری عمر دی۔ میڈا کوئی پتر نہیں ایہہ کملی اے بڈھڑی۔ ہٹاؤ لیہنوں۔

کستوری: اوہنوں پیر پھڑ لین دے، اوہدے کولوں پیو نہ گھس۔

ہیرا: ایہہ جوان میڈا پتر نہیں۔ ایہہ غدار دی اولاد نہیں۔ ایہدا پیو کیدھرے لڑدائے پیائے دلیوں باہر۔ یاں کیمدھرے شہید ہو گئے لڑدا۔ ایہا چیتے رکھ کچھمن سنگھ۔ بے خوف تھی کے لڑ۔

(مرزا مُڑ آیا اے)

کچھمن: نیکی سچ دس۔ توہیں پیو ایس مھاڑا۔ میں پیو کی پانی توں نہ کیتی۔

ہیرا: میں آکھیاے میں نہیں جاندا تینوں۔ نہیں جاندا۔ بے ایہہ عورت تیڈی ماں اے تے لیہنوں آکھ اپنے کھسم نوں کوئی سچا سپاہی کر کے یاد رکھے ایہہ تے ہیرا سنگھ اے کانا پاپی۔

مرزا: ہٹاؤ لیہناں لوکاں نوں ایہتوں۔

کستوری: ایہو بھاگ نیں میرے؟ ستاراں ورھے میں اڈ یکدی رہی۔ ہُن گل وی نہیں کیتی تے ٹر چلیا نیں۔

مرزا: ہیرا سنگھ ہُن تینوں چاوڑی بزار کھڑنائے۔ سر عام پھانسی دین واسطے۔ آ کھنا ای کجھ؟

ہیرا: آہو۔ مینوں سپاہیاں ہار گولی نال ماریا ونجے۔

مرزا: نا منظور۔ کھول کے لے چلو مجرم نوں

کچھمن: تُوں بٹشن سنگھ ایں۔ پیو میرا؟

ہیرا: کیہڑا بٹشن سنگھ۔ کیہ ذات سائی۔

کچھمن: پاؤلی۔ پنڈ غازی آباد

ہیرا: آپاں تے سپاہی ہونے آں کا کا۔ ستاں پڑھیاں توں۔

(سپاہی ہیرا سنگھ نوں گھن ویندے نیں)

پنچہ کش: ایہہ بٹشن سنگھ ای اے؟

کستوری: تے ہور کون اے

(تماشپناں دارولا دسدا اے ہیرا سنگھ پھاہے لگ گیا اے۔ سپاہی

پرتے نیں کجھے ہوئے نمودھان)

کستوری: ایہہ شہر اے سگواں کھلوتا ہو یائے۔ انگریز کنیں واری آ آ کے

مونہہ بھنا بیٹھے نیں۔ ایہہ کیہدیاں برکتاں نیں۔ ہیرا سنگھ دیاں۔

آہو اوسے اک اکھ والے وریام دیاں۔ سُنیاے اُنی واری پھڑو

ہو یائے۔ جس ساری عمر موت نوں جھپی پائی رکھی اوس بھلا ویریاں

نال گھالا مالا کیوں کرنا ہا۔

پرنتاپ: بعضے ویلے کوئی ان ڈٹھا ڈر وڑ بہندائے بندے دے ہاں وچ۔

بندے دا پتہ نہیں ہوندا۔

گووند: رجب علی غدار نوں چھٹی لکھدا پھڑیجائے۔ اوہدے ہتھ دی لکھت
پھڑی اے اگلیاں۔

وزیراں: ہیرا سنگھ نوں کیوں خبر ملی رجب علی انگریزاں نال جا رلیاے۔
اوہ تے لڑائی وچ رُجھا پیا ہئی۔ میں جانی آں ایہناں امیراں
لوکاں نوں تے نالے انگریزاں نوں وی۔ تہاڈے نال ہتھ کر
گئے نیں۔ تہانوں رفاں دے زور تے چھڈاونا چاہیدا ہا اوہنوں۔

پرنتاپ: کملی

کستوری: تئیں اتنے جنے سو۔ ہر کسے کول بندوک آہی۔ پر چائی کسے نہ۔
اتنا ڈراے تہانوں امیراں دا۔ خورے کتیاں صدیاں دا ایہہ ڈر
وڑیا بیٹھائے تہاڈیاں اندراں وچ۔ ایہہ دوہری لڑائی اے۔ باہر
انگریزاں نال تے اندر ایہناں امیراں نال۔ جے تہانوں نہیں
دس دی تے سمجھو تہانوں ککھ نہیں پیا دسدا۔ ویری تہاڈے ساہنے
وی اے تے چکھے وی۔ تئیں ساہنے والے نال تلواراں پے
لڑیندے اوتے پچھلا تہاڈی کنڈ وچ چھری پیا وگیندائے۔

وزیراں: (کچھن دی اکھ وچ ہنجوں تک کے) ہُن رو۔ پتھر پاٹھائی؟ بندہ
جاگیائی اندروں؟

کچھن: کدیں رون نہیں اشنا۔ چیتا ای کوئی نہیں کیوں روئی نائے۔ ہُن
جاپنائے جیویں کوئی مندر دس پیاے۔ اوہ پیو آسا کہ نہیں بھلن

کدیں نہیں لگا۔

کستوری: (چوڑیاں لاہوندی تے متھیوں بندی پونجھندی اے) ننگی پئی آ
لوتھ اہے پیو دی۔

کچھن: آہو

کستوری: چل پیریں ہتھ لا آئیے۔

(بخت خاں آیا اے)

بخت: بھراؤ۔ انگریز کشمیری دروازے تھانیں شہر وچ آ وڑے نیں ہن گلیو
گلی جنگ ہونا ہے۔ گھر گھر ساڈا قلعہ اے۔ فصیل دے پاڑ نوں
انگریزاں دیاں لوتھاں نال پور دیو۔ ایہہ ہیرا سنگھ دا بنایا نقشہ ہے
جنگ دا۔ ساڈا جنگی نعرہ اے جیوے جیوے ہیرا سنگھ۔

سارے: جیوے جیوے ہیرا سنگھ۔

وزیراں: تے تئیں سرکار؟

بخت: ہوڈسن جامع مسجد کول اپڑ گئے۔ میں اوہدھر چلیاں۔ نکلسن
ایہدھروں پیا آوندائے۔

کچھن: نکلسن!

وزیراں: تئیں مرنا نہیں ہے۔

بخت: نہ او بیلیا۔ میں نہیں مرنا۔ بے دلی گئی تے میں باہروں لڑساں۔
ساری حیاتی لڑساں۔ (گیائے)

وزیراں: ہن کوئی حرامدا مینوں کنجری آکھ کے دیکھے۔ بخت خاں میرے سر

تے ہتھ دھریائے مینوں بلی آکھیوس۔

کچھمن: نکلسن پیا اشنائے۔ جس میکی پالیا۔

پرنتاپ: اوہدا وڈا گناہ وی ایہو ای اے کہ

کچھمن: اس کی گولی مار کے پوری بوتلے نا نشہ ہو جاسی۔

وزیراں: ایہہ بندہ نہ بنیا۔

کستوری: شہزادیاں تے وپاریاں ہتھ مہار ہووے تے ازادی دی لڑائی نہیں

جتنی جاندی۔ ایہہ پیسے دے پتر نہیں۔ ایہناں نوں خلقت نال کیہ

لگے۔

پرنتاپ: سچ آہنی ایں ماں۔ اتیکیں تے جا پدائے ہر گئے آں بازی۔ پر

اگوں لڑنا تاں اے جے ایہناں دامگو ٹھپ لینے پہلوں۔

نواب: (پتل دی مورتی کڈھ کے) ایہہ ویکھن انگریز آکے۔ ر فلاں

ستھریاں بنیندے نیں۔ توپاں وی ڈاہڈیاں گھڑیندے نیں۔ مارن

آلے ہتھیار تے ودھ توں ودھ بنا جاندے نیں۔ پر نٹ راج بنا

سکدے او؟ عطر بنا سکدے او؟ شالاں اُن سکدے او؟ ساتھوں

چج سکھو اوئے کوئی بندیاں والے۔

(ہمایوں دا مقبرہ- بہادر شاہ آیا اے)

بہادر: زبیدہ! کوئی ہے- جتی بالو- جتی کتھے- (زینت جتی گھدی آئی اے-
بہادر شاہ تر بھکیا اے)

زینت: معافی دی خواستگار آں جہاں پناہ- میں آں حضور دی کنیز زینت
محل۔

بہادر: اچھا زینت اے (ہسد اے) میں سمجھیا پری اے کوئی۔

زینت: پری کتھوں آونی سی جہاں پناہ۔

بہادر: لے۔ ایس کتاب وچ لکھیا ہو یائے سارا۔

زینت: کیہ کتاب اے

بہادر: عمدہ کتاب اے نہایت عمدہ۔ کالا علم

زینت: معافی چاہونی آں حضور پر صحیح عقیدے دے مسلمان تے ایہو
جیہیاں کتاباں نہیں پڑھدے۔

بہادر: تے میں کتھوں دا صحیح مسلمان آں۔ ادھا ہندو آں میں۔ میری ماں

راجپوت شہزادی آہی۔ ایس کتاب چوں بڑا گجھ سکھیائے میں۔ شمع
ذرا اُچی کریں نا۔ بس ٹھیک اے۔ ہُن ایہو ای رستہ اے بس۔

زینت: کیہڑا حضور!

بہادر: جس وقت انگریز داخل ہوندے نیں میں ایہہ منتر پڑھناں تے
شہزادہ خیر سلطان غائب۔ انگریز اوہنوں ویکھ ای نہیں سکدا۔
(کتاب پرانہہ سٹیوس) بکواس لکھی اے سبھ۔ انگریزاں نوں ملک
توں کڈھن واسطے کوئی منتر ای نہیں۔

زینت: شہزادے دی جان دے تحفظ واسطے تہانوں کوئی منتر نہیں پڑھنا
پینا۔ ہوڈسن قول دتائے۔ حضور دی شراب۔ (بہادر شاہ گلاس پھڑ
کے تگدا اے) پیو۔ میرے آقا۔

بہادر: نہیں

زینت: پی لئو۔

بہادر: نہیں میرا روزائے (شراب اُلد دتیوس)

زینت: رمضان شریف تے نہیں جہاں پناہ

بہادر: نہیں ایہہ نفلی روزہ اے خاص۔ بزرگاں دے گناہ بخشاون واسطے۔
جما جان کتھے اے۔

زینت: ہُنے ستائے۔ فیروزہ تے تھک لتھی اے اوہنوں کپڑے پواندی۔

بہادر: اجکل تلوار لے کے تعاقب کردائے سبھ دا۔ اکھے میں ہیرا سنگھ

آں۔

زینت: اگلے دن کلا گھوڑا بھجا کے تیلی واڑے نہیں ٹر گیا لڑائی ویکھن۔ کیفی
حسین اوہنوں گھوڑے توں چک کے واپس لیا یا۔

(خیر سلطان، پنچہ کش تے سکینہ آئے نیں)

خیر: پرانہ ہوو سبھ۔ میرے کول وقت نہیں میں شہنشاہ نوں اوہناں دی
آپنی غزل سناونی اے شہیداں دے متعلق۔

فیروزہ: نور سلطنت۔ ایہہ روز دی گشتی مینوں تے لے لٹھی اے۔

بہادر: سناو شہزادے۔

خیر: جہاں پناہ دا ارشاد شہدائے وطن دے ناں۔

جتھے ڈگے اوہ او تھے نہیں پھل ڈگے

کسے اوہناں نوں کفن پوایا نہیں

کسے کھود کے زمیں نہیں دفن کیتا

کتبہ گورتے کسے لوایا نہیں

(مرزا مغل آیائے)

مرزا: انگریز سوار ایس جانب پئے آوندے نیں۔

بہادر: سکینہ گا۔

مرزا: جے اوہناں جہاں پناہ نال دست درازی دی جرات کیتی یاں

شہزادے نوں زک پہنچان دے درپے ہوئے تے میں اوہناں

نوں۔۔۔۔

بہادر: نہیں گجھ نہیں کردے اوہ۔ معاہدے اُتے دستخط مثبت ہو چکے نیں۔

گا سکینہ - ہندوستان دے آخری الفاظ سنگیت دی زبان وچ ادا
ہونے چاہیدے نیں۔ (سکینہ گاوندی اے)

خیر: نورِ عالم انگریز کیہ کرسن۔

زینت: کجھ نہیں جما جان۔ اوہناں قول دتائے تہاڈی حفاظت دا

(زینت گئی اے گھوڑے دا واج نیڑے ڈھکیا اے)

بہادر: گائی جا۔ رُکنی کیوں ایں۔ (گاؤن)

(ہوڈسن، ٹومبز، ولسن تے ہور انگریز افسر احسن اللہ دی اگوائی وچ

اندر وڑے نیں۔ اچنبھا تھئے نیں جو لوک ایس حال وچ گاؤن پئے

سُندے نیں)

ہوڈسن: بس خاموش۔ بادشاہ کیہڑا اے۔ (احسن اللہ سینت نال دسیندا

اے) تیراناں اے بہادر شاہ؟

پنچہ کش: تہاڈے ساہمنے شہنشاہ ہندوستان تشریف فرما نیں۔

ہوڈسن: گرفتار کر لئو۔

احسن: مگر ذاتِ گرامی نوں ہتھ نہ لایا جاسی۔

ہوڈسن: کیہ مطلب اے تیرا۔ معاہدے وچ صرف ایہدی جان بخشی دا ذکر

اے۔

احسن: معاہدے وچ ایہہ وی واضح طور تے موجود اے کہ شہنشاہ اور

چھوٹے شہزادے دی جان بخشی کیتی جاسی۔

ہوڈسن: ایہہ ٹھیک اے۔ تلوار مینوں دے

بہادر: (تلوار دیندا اے) ایہہ کدیں شہنشاہ جہانگیر دی ہوندی سی۔

ہوڈسن: شہزادہ مرزا مغل کتھے اے؟

مرزا: میں آں۔

ہوڈسن: (اوبدے ول جاندا اے) قیدی انگلش لیڈیز نوں لال قلعے وچ

توں قتل کیتا سی؟

مرزا: (نک تے رومال دھر کے) کدیں نہاوی لیا کر۔ بدبو دا مرتبان!

ولسن: اتھے گلاں وچ ٹائیم ویسٹ پئے کردے اوٹسیں۔ اودھر اوہ بلڈی

ٹومیز پیلس وچوں ہر ویلیو ایبل چیز لاه کے لئی جانڈے نیں۔

ہوڈسن: سوال ای پیدا نہیں ہوندا۔ میں حیرم نوں گارڈ کرن واسطے اپنے

پرائز ایجنٹس مقرر کیتے نیں۔ پیلس لیڈیز دی جیولری آفیسرز واسطے

ہے ٹومیز دا کوئی کنسرن نہیں اوبدے نال۔

احسن: عزت ماب کرنل صاحب۔ معاہدے دی روناں شہنشاہ نوں محفوظ

مقام تے منتقل کرنا جناب دی ذمہ داری اے۔

ہوڈسن: مینوں پتہ اے۔ (اک لسٹ کڈھ کے) بہادر شاہ تینوں ہن قید

خانے وچ جانا پوے گا۔ برٹش کورٹس مارشل نے دلی دے ستائی

ہزار شہریاں نوں موت دی سزا دے دتی اے۔ جیہناں وچوں میں

تینوں خبردار کرنا چاہوناں، چھتتی تیرے خاندان دے بندے نیں۔

احسن: اوہناں نوں اطلاع ہے ایس امر دی؟

ہوڈسن: (فہرست پڑھ کے) میاں محمد پنچہ کش۔ خطرناک رائٹر۔ لے چلو

لیہنوں۔

پنچہ کش: دل خوش ہو گئے سُن کے۔ تُسیں میرے قلم توں خوف کھاندے

او۔ (دھرو کے باہر لے گئے نیں)

ہوڈسن: مرزا مُغل۔ موت!

مرزا: پرے۔ اپنے غلیظ ہتھ میرے لباس نوں نہ لا۔ (لے گئے نیں)

بہادر: (خیر سلطان نوں) ڈرنا نہیں۔ تہانوں ہتھ نہیں لاون لگے

ہوڈسن: چھو کرا خیر سلطان۔ موت!

احسن: (گُوک کے) ہوڈسن صاحب۔ مغالطہ لگا اے جناب نوں۔

معاہدے وچ تُسیں ایہدی جان بخشی دا وعدہ کر چکے او۔

ہوڈسن: پاگل ایں تُوں؟ مُغل خاندان نوں چھڈیئے؟ جد تیکر ایہہ چھو کرا

جیوندا اے کمپنی دی حکومت محفوظ نہیں۔

احسن: تُسیں آپ ایہہ خط مینوں تحریر کیتا اے۔ تُسیں یسوع دی قسم اٹھائی

اے۔ تُسیں مقدس مریم دی قسم اٹھائی اے۔

ہوڈسن: میں اپنے لکھے ہوئے لفظ واپس لیناں۔ ایس بڈھے نے تے بہتا

چر نہیں جیونا۔ پر بچے نوں چھڈ دینا تے سیاسی موت ہووے گی۔

یسوع تے مریم بالکل بُرا محسوس نہیں کرن گے تسلی رکھ تُوں۔

(افسراں جاتک نپ گھدا اے)

ہنتھاں دی شاعری تے
شاعری دے ہتھ

1918

(1918ء دا لہور۔ شیخ تصدیق دا گھر۔ کمرے وچ صوفہ گرسی۔)

تصدیق بیٹھا پڑھدا اے۔ باہروں بوہے تے دستک۔ پہلے کھڑاک تے
تصدیق چوکس تھی کے کول پئی مجھ لاوٹ دی کریندا اے، وت دستک دی
گنت (ٹھک ٹھک، ٹھکا ٹھک، ٹک ٹک ٹک) پچھان کے اٹھدا اے۔ مجھ پھڑ
کے چوکسی وچ بوہا کھولیاں۔ ملک وزیر آیا اے، فقیر دے بھیکھ۔ تصدیق
چوکس اے، وزیر بھیکھ لاہیا اے۔ داڑھی، لمے وال، گدڑی چولا۔)

تصدیق: ہو گئے کم؟

وزیر: کیہڑا؟

تصدیق: شوری دے اجلاس توں پیا آونا ایں نا۔ کیہ فیصلہ ہو یائے۔

وزیر: او شیخ صاحب ساہ تے لین دیو۔ کیویں ولا کے آیاں پلسیاں

تے چٹ کپڑیاں نوں۔ کھان نوں دیو کوئی۔ کل سویر دی بُرکی

نہیں پائی مونہہ وچ۔ کھلو کے منگ وی نہیں سکدے۔ اگلے

فقیراں سادھواں نوں بہتا ٹوہن لگ پئے نیں۔

تصدیق: جو آکھیں کھواواں میری جان۔ نہاری منظور اے؟

وزیر: آہا۔ لیاؤ۔ تئیں تے جدو کٹے دتی پھر کے آئے او نہاری نال

مالشاں کراوندے او۔ اگے سکی رُکھی رکھیدی سی کول۔ دو واری
تلاشی وچ کڈھ لئی اگلیاں۔ ہُن اوہ وی چھڈ دتی اے مے
شک نہ پے جاوے۔

تصدیق: ہاں روٹی دی تاریخ جو ہوئی۔ پچھلیاں انقلاباں وچ پیغام رسائی
دا ذریعہ رہی اے۔ فیصلہ تے دس ہُن ملک وزیر۔

وزیر: کھا کے دسناں۔ تسیں نہاریوں ای مُنکر نہ نہ ہو جاؤ۔

تصدیق: کیوں۔ میرے خلاف اے؟ کیہ گل ہوئی اے۔

وزیر: نہیں۔ تہاڈے حق وچ اے۔ پر نہاری دے برخلاف اے۔

تصدیق: کیوں کوئی اعتراض اے شوریٰ نوں۔

وزیر: روٹی دی تے تاریخ اے نا۔ نہاری دا جغرافیہ اے۔ افغانستان
وچ نہیں ہوندی۔

تصدیق: میرا کیہ کم افغانستان نال۔

وزیر: شوریٰ دا کم تہاڈا کم نہیں؟ بکا ای لیائے تسیں مینوں۔ تیاری
پھڑو ہُن۔

تصدیق: میں؟

وزیر: نہیں تسیں نہیں۔

تصدیق: کون

وزیر: شیخ محمد تصدیق

تصدیق: وزیر مخول چھڈ یار۔

وزیر: محول پھڑیا تئیں ہو یائے تے چھڈاں میں۔

تصدیق: پر ایس کم لئی میں تے موزوں ای نہیں۔

وزیر: آہو تئیں تے نہاری لئی موزوں او نرے۔ زور او رو شوری جاڈی

اے کون موزوں اے کون نہیں۔ تئیں ست زباناں دے عالم۔

فارسی تہاڈے گھر دی۔ دُنیا دی تاریخ دے فلسفے تے سیاست

دے تئیں اُستاد۔ تہاڈیاں لکھیاں نے اسلامی دُنیا وچ لوء لا دتی

اے۔ کم کیہ اے۔ ٹانگہ۔ افغانستان نال۔ ترکی نال۔ ہور کیہڑا

ویلا آوٹائے ہندوستان وچ اسلامی فوج لیا کے انگریزاں نوں

کڈھن دا۔ ایہو وقت اے۔ تئیں آپ سمجھائیاں نیں سانوں۔

ہندوستان وچ پھیر اسلام دی حکومت، دنیا تے عالم اسلام دا

غلبہ۔ غلبے دی پہلی سٹیج تے دری وچھاوٹن دا کم تہانوں پیا ملدا

اے۔ تئیں آہندے او موزوں ای نہیں تئیں۔

تصدیق: وزیر آپس دی گل اے ویر میرا۔ میں کتابی آدمی آں۔ عملی

نہیں۔

وزیر: اوہ کتاباں وچ ای تے عمل نیں تہاڈے جیہڑے پڑھ پڑھ

پھو کے جے ساڈے تے۔

تصدیق: میں تے شوری واسطے تحقیق دا کم پیا کرناں۔ نظریاتی تحقیق۔ دن

رات۔ جس سطح تے کم پہنچ چکا اے اوہنوں اک لمحے واسطے وی

چھڈیا نہیں جاسکدا۔

وزیر: سبھ تحقیقاں او سے کم لئی نیں۔ تہاڈی تحقیق وچوں ای سہرا نکلیا
اے اوہداتے تہاں ای گنڈھ مارنی اے۔

تصدیق: میں حقیقت دساں تینوں۔ میں کمزور آدمی آں۔ بڑ دل وی آکھ
سکناں ایں توں مینوں۔

وزیر: اوتھے پوری بوتل مل جانی اے تہانوں طاقت دی۔

تصدیق: کیہڑی؟

وزیر: (ہس کے بھیت نال) دیسی ٹھیک اے کہ ولایتی؟

تصدیق: خُدا دا خوف کر وزیر۔

وزیر: بوتل یقین دی۔ اپنے سوچے دے ثبوت دی۔

تصدیق: ہولی بول۔ ویکھیں نہ میرا دل۔ کنا دھڑکدا اے پیا۔

وزیر: خوشی نال۔ خوش او نا وچوں۔ ایڈی عزت پئی ملدی اے۔

تصدیق: ہولی بول۔ شرمندیاں نہ کر۔ سچ دساں تینوں۔ ایہہ لکھن پڑھن

دا کم، ایہہ شاعری، کوئی کھپہ اے اندر دا جیہنوں پورنے آں
پئے۔

وزیر: نہاری نال نہیں پور سجداتے کھروڑیاں نوں دیو نہ موقع۔

تصدیق: توں سچ سُننا نہیں چاہوندا ملک۔

وزیر: مینوں کیہ سناوندے او شیخ صاحب۔ سوکھیاں گھراں والیاں دے

کچھے ای ہوندے نیں۔ ماڑیاں دے اندر گھوہ ہوندے جے

انھے۔ بھکھاں تے نموشیاں۔ اوہناں وچ ای بوکے پاوے آں

پئے تہاڈیاں گھوٹیاں تے شرتاں دے۔ پر ایہہ کھوہ گیزنے
 اوہناں سوہنیاں نے ای نیں آ کے جیہناں نوں لین تہانوں
 ٹوردے نیں پئے اگلے۔ اوہ ٹوردیاں گھوڑیاں دے اسوار۔ اوہ
 پہلی دے چند دیاں تلواراں والے۔

تصدیق: واہ۔ شاعری دا کم وی توں سانجھ ہُن۔

وزیر: چلو۔ تہاڈے آوندیاں نوں جوڑ چھڈناں میں وی اک کتابڑی۔
 تُسیں آ کے فارسی کر دیتی اوہدی۔

تصدیق: وزیر میری اک تجویز اے۔

وزیر: دسو۔ نہاری دی تھاں.....

تصدیق: خُدا دا واسطہ ای سُن لے۔ وقت کوئی نہیں۔ توں شوری نوں جا
 کے میریاں کمزوریاں دس اپنے طور تے۔ ایہہ کوئی کھیڈ نہیں۔
 اک قطعی نا اہل انسان نوں موجودہ تاریخ دے سبھ توں اہم کم
 واسطے بھیج دینا۔ نہایت نازک معاملہ اے۔ ایہدے واسطے قطعی
 مختلف تجربے دی ضرورت اے۔ میری زندگی ایس عظیم مقصد لئی
 وقف اے۔ کوئی شک دی گنجائش ہے؟ پر فرائض دی مناسب
 تقسیم ضروری اے۔ میرے جاں نال مقصد نوں بہت وڈا
 نقصان پہنچ سکدا اے۔ سٹ وچ سکدی اے بہت ڈونگھی جیہدا
 علاج شائد ممکن نہ ہووے۔ میری تجویز اے (وزیر بولن
 لگدائے) وزیر ایہہ وقت مُڑ نہیں آونا۔ ساری ذمہ داری تیرے

اُتے آوٹی او۔ میں تینوں اہتباہ پیا کرناں۔

وزیر: تباہ پئے کردے اوہ مینوں کہ۔

تصدیق: توں اپنے ولوں رضا کارانہ طور تے سبھ توں زیادہ موزوں

شخصیت داناں آپ پیش کر شوریٰ نوں۔

وزیر: کون اے اوہ؟

تصدیق: ملک وزیر محمد

وزیر: کون اے اوہ۔

تصدیق: (اُچی) خُدا دا واسطہ ای سنجیدہ ہو اک منٹ لئی۔ زندگی موت دا

سوال اے ساری قوم واسطے پوری ملت واسطے، اُمت دیاں

آئندہ نسلاں واسطے۔

وزیر: تے دسو نہ مینوں کتھے جے ایہہ ملک وزیر محمد۔ تہاڈا خیال اے

میں آں۔ میں تے ایہہ آں (بھیکھ ول سینت) سادھو شمشہو

ناتھ، اگلے پل نہنگ کھنڈا سنگھ اگلے چ سائیں مٹاں اگلے چ

گھوگا ماشیا اگلے چ پو دلا

تصدیق: ایہو تے ہے ملک وزیر محمد جیہڑا کجھ توں کجھ ہو سکدا اے پل

وچ۔ او سے دی تے لوڑ اے ایس کم واسطے۔

وزیر: چلو میں دے دیناں تہاڈی تجویز شوریٰ نوں۔

تصدیق: میں تیرا احسان نہیں لاہ سکدا۔

وزیر: پر نال مینوں اپنی تھان کسے داناں دینا پٹا اے۔

تصدیق: ہوسی کوئی موزوں نام تیرے ذہن وچ لازماً۔

وزیر: آیاتے ہے اک۔

تصدیق: بس دے دے۔ توں ای جاٹنا ایں کون سانجھ سکدا اے تیری
ذمے داری۔

وزیر: شیخ محمد تصدیق۔ (تصدیق بھیرا پے کے ہسدائے) نہیں نہیں۔

مخول نہیں۔ میں جاناں اودھر۔ تئیں ایدھر چلاؤ میرا کم چار
دیہاڑے۔ وٹاؤ ولس موقع ہر۔ دیو بھوت پھیریاں وردیاں
والیاں تے چٹ کپڑیاں نوں۔ سونو قبرستاناں وچ۔ جاگو ہیرا
منڈیاں وچ۔ پھڑے جاؤ تے ایہہ گولی نال رکھو۔ (گولی کڈھ
کے پھکن دی سینت)

تصدیق: کر لے۔ مضبوط اعصاب والیاں دا کم اے کمزوراں نوں ذلیل
کرنا۔

وزیر: شیخ صاحب اک تجویز میں دینا تہانوں

تصدیق: دس

وزیر: (ڈھڈ نال بدھا لفافہ کڈھ کے) ایہہ پڑھ لو۔ شورئی ولوں

ہدائتاں نیں۔ تہانوں کوئی تکلیف نہیں کرنی پئی۔ سرحد پار
تہانوں میں کراساں۔ اگوں تئیں شاہی مہمان او۔ واپسی تہاڈی
سپہ سلار اسلام دے جلو وچ ہوئی اے۔

تصدیق: توں میرا پیغام ای دے آ شورئی نوں۔

وزیر: دیو۔ بسم اللہ۔

تصدیق: مینوں معاف کیتا جاوے۔ میری درخواست اے عاجزانہ۔ میں جان دے سکناں، پورے مقصد نوں پوری تنظیم نوں خطرے وچ نہیں پاسکدا۔

وزیر: اپڑ گئے تہاڈا پیغام۔ جواب وی آ گئے۔

تصدیق: کیہ؟

وزیر: شیخ صاحب بھولے نہ بٹو۔ تہانوں پورا پتہ اے شوریٰ دے فیصلے توں انکار دا مطلب کیہ اے۔ تنظیموں خارج۔ تے تنظیموں خارج ہوون دا مطلب اے تنظیم بارے جو کجھ تہانوں پتہ اے اوہ اپنے اندروں کڈھوانا پوسی۔

تصدیق: کس طرحاں

وزیر: (چٹکی) اسان۔ گل ای کوئی نہیں۔ میں ہنٹے ایسے ویلے، اپنے

بھراوڈے دا ڈھڈ پاڑ کے کڈھ لیناں۔ کیہ آہندے او۔

(بوہا کھڑکھدا اے زور نال۔ وزیر ویس پاون دی کریندا اے۔

تصدیق کولوں لفافہ نپ کے مونہہ وچ پاون لگدائے۔ تصدیق

مچھ لاوندا اے)

تصدیق: (نیویں جیہی واج وچ) کون؟

باہروں واج: نہاری میرے باچھا

وزیر: آہا ویلے سر ای آ گئی ایں۔ نہیں تے شوریٰ دیاں ہدائتاں نال

ای ڈھڈ بھرنا پینا سی اج تے۔

(انھیرا)

2

گھلی پہاڑی تھاں۔ دور اک قلعہ جیہا۔ اک بزرگ پتھرتے
بیٹھا ساہ لیندا اے۔ وڈی ساری کتاب سو کچھر۔ تصدیق
آیائے۔

تصدیق: ایہہ کیہڑا شہر اے بزرگو۔

بزرگ: غزنی۔

تصدیق: اتھے کون حاکم اے۔

بزرگ: سلطان محمود

تصدیق: (اچنبھا) سلطان محمود غزنوی؟

بزرگ: (ہس کے) غزنی وچ جووی رہندائے اوہ باہر والیاں لئی غزنوی

اے۔ کتوں باہروں آئے اوٹسین۔

تصدیق: جی میں ہندوستان توں آیاں پر.....

بزرگ: پر کیہ

تصدیق: میرا خیال سی اجکل ہور حکومت اے اتھے۔ سلطان محمود دا زمانہ

تے یارھویں صدی عیسوی دا اے۔

بزرگ: (ہس کے) ہندوستان وچ عیسوی سنہ چل پیاے؟ اوہناں دا

وقت ہمیشہ ہور ای ہوندائے۔ کس کم آئے او۔

تصدیق: (ہور اچنجا) پُپ - وت گجھ سوچ کے سنبھل گئے) سلطان
نوں ملنائے۔

بزرگ: قاصد او یا سفیر؟

تصدیق: دونویں سمجھو۔

بزرگ: کیویں سمجھاں۔ اتھے تے اک وقت وچ بندہ اکو ای چیز ہو
سکدا اے۔ جے قاصد اوتاں آپ چلے جاؤ۔ سفیر اوتے میں
نال چل سکناں۔

تصدیق: (دھیان نال بزرگ نوں ویکھدائے) اسم گرامی قبلہ؟

بزرگ: ابوالقاسم۔

تصدیق: اک عظیم شاعر داناں وی سی ایہہ۔ ابوالقاسم فردوسی۔

بزرگ: ہندوستان والے کیویں جاندے نیں اوہنوں

تصدیق: جاندے ای نہیں قبلہ اوتھے بچے بچے نوں حفظ اے شاہنامہ
فردوسی۔

بزرگ: (شک نال) شاہنامہ تے اے میرے کول اے اوتھے حفظ
کیویں ہو گیا۔

تصدیق: تُسیں..... تُسیں..... فردوسی.....

فردوسی: ہاں۔ فردوس توں باہر ای ہاں اے۔

تصدیق: (پیر پھڑکے) میں اک پرستار آں حضور تہاڈا۔ مینوں ہر مقام

ازبر اے تہاڈی بے مثال تصنیف دا۔ میریاں نصیباں وچ ایہہ

وقت وی سی۔

فردوسی: جادوگری۔ ہندوستان جادوگراں دا مُلک اے۔ اے تے کتاب
دی نقل وی میرے گھروں باہر نہیں گئی۔ پشاور نال تعلق ہے
تھاڈا؟

تصدیق: حضور آباؤ اجداد پشاور ولوں ای آئے سن۔ پر گجھ پُختیاں توں
لہور وچ ہاں اسمیں۔

فردوسی: توران وچ وی ہے اک قصبہ لہور ناں دا۔

تصدیق: اوسے دا عکس اے ہندوستان وچ قبلہ۔ (کتاب نوں ہتھ پا
کے) مینوں شرف بخشو میں چک کے کھڑناں تھاڈے نال۔

فردوسی: نہیں ایہہ میرا بھار اے لیہنوں میں ای چاوناے۔

تصدیق: میں زیارت کر سکناں ایہدی۔

فردوسی: میرے نال آؤ، سراں وچ۔ میں گجھ دیہاڑے اتھے ہاں اے۔

تصدیق: زہے نصیب۔ پر میں سلطان نوں اک ضروری پیغام دینا اے۔

فردوسی: میں وی ملنا اے۔ اکٹھے چلنے آں۔ پہلوں تساں پیغام دے
لیناں وت میں گل کر لیاں۔

تصدیق: نہیں قبلہ پہلے تئیں۔ میں ایہہ گستاخی نہیں کر سکدا۔

فردوسی: تساں پیغام دینا اے ضروری۔ نالے ہو سکدا اے تھاڈے

پہلوں ملن نال میرا ای فائدہ ہو جاوے۔

تصدیق: حضور ایہہ خادم اوویں کرسی جیویں فردوسی اعظم دا حکم اے۔

فردوسی: تہجی وار پیش پیا کرناں کتاب۔ مناسب ترمیم توں بعد۔ تھک گیاں ہُن۔

تصدیق: کتاب میں پیش کرساں۔ میں ہندوستان وچ لیہدی شہرت دی تفصیل رکھساں سلطان عالم اگے۔ نال پیغام۔ پیغام وچ کتاب دی منظوری اے تے کتاب وچ پیغام دی۔

فردوسی: (وت شک وچ) میں پچھ سکناں پیغام ہے کیہ۔ جے مناسب ہے تاں دسو۔ نہیں تے خیر اے۔

تصدیق: لئو قبلہ۔ تہاڈی تصنیف تے سفارش اے میرے کم دی۔ میں ہندوستان تے حملے دی درخواست لے کے آیاں۔ اوتھے بچہ بچہ راہ پیا ویکھدا اے۔ سلطان آوے تے تاریخ دوہراوے اپنے آپ نوں۔

فردوسی: تہاڈی درخواست تے فوری منظور ہو جانی اے میری ہو سکدا اے وچے اکی رہ جاوے۔

تصدیق: قبلہ میرے تے چھڈ دیو اوہ ٹسیں۔ میں لازم ملزوم کر دینیاں نہیں دونویں گلاں ملا کے۔

فردوسی: جادوگری۔ چلو سراں وچ چل کے گجھ آرام کرنے آں۔ وت ملک ایاز نال رابطہ کرنے آں۔

تصدیق: ملک ایاز۔ (گھابر کے جیویں اپنے آپ نال) ملک وزیر۔ نہیں۔ اکو برادری نہ ہووے۔ اتھے اوتھے۔

فردوسی: جاندے او ملک ایاز نوں۔
تصدیق: (سنجھل کے) جی نہیں۔ سُنیا ہو یائے ”نہ وہ خم ہے زلفِ ایاز
میں“

فردوسی: ہس کے۔ بہوں سیانا اہلکار اے۔ شعر سمجھدا اے۔ میرا لحاظ سو۔
غلامِ خاص اے سلطان دا۔ شریکاں حکایتاں چائیاں ہوئیاں۔
(تصدیق شاہنامہ چاون واسطے باہاں کھولداے فردوسی گجھ رُک
جھک کے دے دینداے۔ دونویں ویندے نیں)

(انھیرا)

3

(طوس۔ فردوسی دی حویلی۔ فردوسی دی بیگم دیوان تے لمی پئی
اے۔ تصدیق بیٹھا پیر گھٹیندا اے)
تصدیق: میری دوجی حاضری اے اج طوس وچ بیگم صاحبہ پر مینوں محسوس
ہوندا اے میں ہمیشہ توں تہاڈی خدمت وچ ہاں۔
بیگم: گھٹن دا ول تے تینوں آوندا اے۔ کوئی جادوگری اے
ہندوستانی ہتھاں دی۔

تصدیق: جادو تے ایہناں پیراں وچ اے۔
بیگم: شاعری تے نہیں کریندا توں وی؟
تصدیق: بڑی کیتی اے۔ پر ایس گھر وچ کیہ حیثیت اے کسے شاعری دی

جتنے شاہنامہ اُتریا۔

بیگم: آہو۔ اُتریا تے اُتردا ای گیا۔ نال مینوں وی اُتار گیا کھوہ

وچ۔ توں چڑھاوٹ گیا ہائیں محموداگے اوہنوں۔ چڑھیا ای۔

تصدیق: لگا ہویاں۔ سلطان دی توجہ تے پوری ایس ویلے ہندوستان ول

اے۔ سلطانی توجہ نوں احتیاط نال موڑنا پیندائے کسے ہور گل

ول۔ نالے اک گل ہور وی اے۔ موڈ کجھ اُکھڑیا پیا اے

شاہنامے ولوں۔

بیگم: ایس محمود نوں مُود آہندے اوٹساں ہندوستانی؟

تصدیق: اوہ نہیں۔ معافی۔ معافی۔ ایویں اوپرا لفظ نکل گیا۔ ایہدا

مطلب اے تاثر، کیفیت۔

بیگم: کیہڑیاں اوپریاں نال بہندا آیا نہیں۔

تصدیق: کیہ دساں۔ مینوں تے لگدائے میں ہن وطن وچ آیاں۔ ایویں

عمر گوانی پردیس وچ۔

بیگم: ایدھروں گئے ہن نی پچھلے؟

تصدیق: ایویں ای سمجھو۔ آریہ۔ اوہو ایران آئے اوہا ہندوستان گئے۔

بیگم: تدمے آپنا آپنا لگائیں پہلی وار ملیا نہیں تے۔

تصدیق: ایہناں پیراں وچ اوہا خشبو اے اوہا نگھ۔

بیگم: ذرا آرام نال۔ کتنے کو پینڈ نی اُدے آپنے۔

تصدیق: ایسیں برہمن آں۔ بادشاہاں دے اُستاد ساں۔ اسلام وچ داخل

ہوئے تاں وی علم ای ساڈی جائداد رہی۔ جاگیراں وی ملیاں
وڈیاں نوں عہدے وی، پر کم لکھن پڑھن ای اے۔

تدے ای اتھے وی ایہہ فردوسیا ای ٹکریا تینوں بیگم:

ایہناں پیراں کول لیاون دا وسیلہ بٹے اوہ۔ سُنّیائے طُوس دیاں تصدیق:

چوہر دیاں دے خاندان وچوں نیں۔ وڈی زمینداری اے۔

ہونہہ۔ چوہریاں وچوں۔ زویں تے میں لے کے آئی۔ ساڈی بیگم:

برادری دا ای اے پر ماڑے گھر دا اے۔ ماڑیاں گھراں دے

لکھ پڑھ کے ساویں تھیندے نیں یا بدمعاش ہو کے۔ ایہہ لکھ

پڑھ کے باتشاہاں دے اگے چکھے پھر ن لگ پیا۔ اوس ویلے

سامانی آہے، اوہناں دی صفت جوڑن بہہ گیا۔ اوہناں نوں

اُتوں ایہہ محمود پے گیا۔ مُود تینڈا۔ کتاب پٹھی پے گئی۔ ہُن

کیہ کرے۔ ایس مُود دی صفت سلاہ وچ پا کھڑیوس ترے

واری۔ اوہ کیویں منے۔ پہلوں سونے دا لارا لایوس۔ پچھوں

چاندی تے آ گیا۔ گولیاں دی اولاد۔ سمجھا نہ لیہنوں میں تے

گل وی کرنی چھوڑ دتی ہوئی اے۔ ہو چھیاں اگے نچٹا ہووے

تے گھنڈ کاہدا۔ ہو چھے نخرے پئے گنڈے نیں؟

ایہناں پیراں وچ ای ڈھیر کرناے اوہناں سونا۔ تصدیق:

میں چلھ وچ گھتئی آں گولیاں دا سونا۔ مینڈے کول اپنا ڈھیر بیگم:

اے وڈیاں دا دتا۔ ایہہ لاوے پگ تے پیا۔ چوہری شاعراں

دا-

تصدیق: اوہ تے روندے نیں مینوں پیسے دی کوئی لوڑ نہیں۔

بیگم: آہو، ایہدے وس ہووے تے وتج کھاوے مینوں وی۔ میں

سنبھی اے زمین تے گھر پیا چلدا اے۔ لیہنوں جتی مینڈی دا

پتہ اے وڈے تاریخ دان نوں۔

تصدیق: میں اکھاں تے رکھاں ایہہ جتی۔ کہندے نیں مینوں لکھن لئی

سکون چاہیدا اے تے سکون لئی سلطانی نظر منظوری ضروری

اے۔

بیگم: آہوتے نظر منظوری یا اوس گولے سلطان دی میل سکدی اے یا

ایس نائیاں دی گڑی دی جیہدے کولوں مور ملویندا اے۔ خبرے

کیہ گھالا گھول کناں وچ پئی گھتیندی اے ایہدے۔

تصدیق: تساں وی تے باہمن نوں کمی کر لیا اے۔

(نسترن آئی اے۔ ویہہ بائی ورھیاں دی)

نسترن: مائی صاحب جی۔ شیخ تصدیق ہندی صاحب نوں یاد کیتا اے

سرکار۔

بیگم: آوندے نیں۔ (نسترن ذرا اچھکی اے) موڈھیاں تے چا

کھرنائی؟ (نسترن پرت گئی اے)

تصدیق: ایس ہندی نوں مگروں لاہون لئی میں ایڈا سفر کیتا۔ ایہہ پھیر

چھوڑ گئی اے۔ کون اے؟

بیگم: اوہا ای، نایاں دی۔ مور ملنی۔ تینڈے وی ڈیلے تھر کے نیں
شیخا۔ گھنڈا تھک گیا لگنائیں۔ ہو آ سرکاروں اوہدیوں۔

تصدیق: ڈور تہاڈے ہتھ اے۔ جیدھر ٹورو ٹر جانے آں۔ (اٹھیا اے)
(انھیرا)

4

(او سے حویلی دا دو جا اندر۔ فردوسی دیوان اُتے۔ نسترن موڈھے
پئی گھٹیندی اے)

فردوسی: آئے نہیں شیخ صاحب

نسترن: خدمت وچ نیں

فردوسی: حملہ ہندتے غزنی دے سلطان کرنا اے یا طوس دی بیگم؟

(تصدیق آیائے۔ نیواں تھی سلامدا اے) جناب شیخ صاحب گجھ

وقت درویشاں نوں وی مل جائے تے حرج اے کوئی؟

(تصدیق پیر پھڑدا اے) نہ نہ۔ گناہ گار نہ کرو۔ میں بس چکھنا

ای ہا کیہ احوال نیں غزنی دربار دے۔

تصدیق: قبلہ شاہاں دی طبع دا تہاڈے توں بہتر کون واقف اے۔ ایہناں

دے اپنے اسرارو رموز ہوندے نیں۔ کسے ویلے کیہ کرنائے،

آسانی نال نہیں سمجھ سکدا میرے جیہا عام آدمی۔

فردوسی: نہیں نہیں۔ تسیں عام آدمی کدوں سو۔ سفیر خاص سو ہن مشیر

خاص او۔

تصدیق: شوق اے سلطان دا۔ تحقیق معلومات۔ تاریخ، سیاست، فلسفہ، جغرافیہ۔ زبانان۔ ہندی، ترکی، عربی۔ مشکل بن جاندی اے میرے ناقص علم لئی۔

فردوسی: ہفت زبان تے ہفت جہان او شیخ صاحب۔ تہاڈے جیہاں شخصیاں دی صحبت نعمت ہوندی اے حکمراناں واسطے وی تے خلق واسطے وی۔ نیک صلاح، فلاحی مشورہ، بہتیاں دا بھلا ہو سکدا اے۔

تصدیق: میں ناچیز طالب علم ہاں۔ آپ فن دے سمندر او۔ میں ہندوستان وچ تہاڈی عظمت تے شہرت دی تفصیل عرض کیتی اے سلطان دی خدمت وچ۔ سلطان آپ قائل نہیں قبلہ دے فن دے۔ زبانی یاد نہیں گجھ چیزاں۔

فردوسی: مثلاً

تصدیق: مزدک دی حکایت دا ذکر اک توں زیادہ دفعہ فرمایا اے۔

فردوسی: مزدک دی حکایت؟ ضمنی واقعہ اے اوہ تے شاہ قباد دے دور دا۔

اوہو ای بیان ہو یا اے کتاب وچ۔ کیوں، ناگوار اے؟

تصدیق: میں عرض کیتی اے سلطانی مزاج نوں سمجھن دی اہلیت گھٹ ای اے خادم وچ۔ جناب بہتر سمجھدے او۔

فردوسی: جو گجھ ہو یا تاریخ وچ، اوہا جمع کر کے بیان کیتا اے میں تے۔

معلومات ہن جو ہویا اوہدے بارے۔ میں کوئی واقعہ اپنے ولوں
تے لکھیا ای نہیں۔ میری ذاتی رائے دا کوئی دخل نہیں۔ کتاب
مفید وی تاں ای ہو سکدی اے۔

تصدیق: ہر قاری دا اپنا نقطہ نظر ہوندا اے قبلہ۔

فردوسی: بالکل ہوندا اے۔ نقاد، مشیر، نظرنوں مناسب زاویے ول لیاون
دا کم کردے نیں۔

تصدیق: شاید کسے مشیر ای آکھیا ہووے جو پڑھن والے نوں مزدک نال
گجھ جیویں ہمدردی جیہی محسوس ہوندی اے۔

فردوسی: میں جو گجھ لکھیا اے اوہ ویکھ لینے آں شیخ صاحب۔ تہاں دسو
ہمدردی دا خیال کس شعرتوں آوندا اے۔

(کتاب ول اشارہ کریندا اے۔ نسترن کتاب لیا کے اگے
دھریندی اے فردوسی کتاب کھولیندا اے۔ انھیرا۔ مُر لوء۔ تخت
تے قباد۔ کول مزدک۔ دونویں ہانی نیں عمروں۔ 50-60 دے
اندر)

قباد: مزدک میاں۔ کیہ بنسی۔ سال ہو گیا اے۔ مینہہ دا قطرہ نہیں۔
فضلاں سڑ گئیاں نیں۔ لوکاں کول کھاون نوں گجھ نہیں۔ سبھ
پاسیوں ایہو خبر پئی آوندی اے۔ (ہور چنتا) ایہہ باہر شور کیہا
اے؟

مزدک: لوک اکٹھے تھئے نیں فریاد لئی۔

قباد: تہانوں لوکاں نال گل کرن دا ول آوندا اے۔ تہاڈی سُن دے
وی نہیں اوہ۔ میں ایہو ہنر دیکھیا ہا تہاڈا تے تہانوں دربار وچ
جگہ دتی آہی۔

مزدک: مینوں اک بات چمبڑی پئی اے رات دی۔ کدے سُنی آہی۔

قباد: کیہ

مزدک: پک چھوہر ہا۔ ہل واہندیاں سپ لڑ گیوس۔ وتی وچ پک
بندے کول تریاق ہا۔ لوک گھنن گئے۔ اوس نہ کر چھوڑی۔

قباد: کیہ ہو یا مُر

مزدک: ایہو سمجھ نہیں پئی لگدی کیہ ہو یا ہوسی۔

قباد: بادشاہ نوں خبر ملی ہوسی۔ حکم دتا ہوسی، تریاق کھوہ کے دیو
جیہنوں سپ لڑیائے تے جیہنے نہ کیلتی اے اوہدی چھڑی اُدھیڑ
دیو۔

مزدک: ہُن میں گل کر آواں لوکاں نال۔ (باہر ول ویندا اے۔ قباد
تاکی کھول ویہندا اے۔ گھٹا رولا۔ مزدک دی واج اُبھری
اے۔ رولا کھلو گیاے۔)

مزدک: بیلو میں گل کر گھدی اے شاہ قباد نال۔ سبھ بندوبست پیا تھیندا
اے۔ کل تائیں اڈیکنا پوسی سانوں۔ ایتنا صبر کیجا اے۔ اٹھ پہر
ہور نہیں۔ بھلکے ایسے ویلے اتھے ای ملساں سارے۔

(لوک جاوندے نہیں)

(انھیرا)

(اگلے دینہہ۔ اونویں ای قباد تے مزدک۔)

قباد: لوک پئے آوندے نیں۔ کیہ آکھٹائے ہُن۔ کیویں تسلی کراسو۔

مزدک: رات نیندر نہیں پئی۔ اک ہور بات چمبڑی رہی اے کل وانگ۔

پُرانی سٹی اے اوہ وی۔ پک بندہ بھکھا پیا مریندا ہا۔ نالدے

گھر والے کول پنڈ آہی روٹیاں دی۔ بھکھے پک روٹی منگی

اے۔ نالدے نہ کر چھوڑی اے۔ کیہ تھیا ہوسی اگوں۔

قباد: بادشاہ نوں خبر ملی ہوسی۔ اوس پنڈ روٹیاں دی کھوہ کے بھکھے

نووں دوائی ہوسی تے پنڈ والے دی چمڑی ادھیڑ دتی ہوسی۔

مزدک: ہُن میں گل کر سلکناں لوکاں نال۔

قباد: آوندے نیں پئے۔ (تاکی کھولداے۔ رولا۔ تاکی ڈھو دیندا

اے)

مزدک: ٹساں شہزادے کسرا نوں گجھ وقت دیو۔

قباد: کاہدے لئی۔

مزدک: اوہدی سوچ تہاڈے نال نہیں رلدی۔

قباد: رل ویسی۔ اوہدی عمرے میری سوچ وی اوہدے ہار ای آہی۔

مزدک: میں مل آواں لوکاں نوں۔ (اٹھیائے)

(انھیرا۔ لوء۔ اوتھے ای قباد دے ساہنے کسرا۔ 25-30 دی

عمر)

قباد: اسیں وڈے طوفان توں بچے آں بیٹا۔ مزدک نے ٹالیا اے

طوفان اپنی حکمت نال۔ اسیں اوہدا دینا نہیں دے سکدے۔

کسر: ٹھیک فرمایا اے تئساں۔ ساڈے کول کسے نوں دین جوگا گجھ
رہسی تے دیاں۔

قباد: کیہ آکھٹا چاہونا اس توں۔

کسر: تہانوں پتہ اے کیہ کیتا اے مزدک۔ سارے شاہی بھنڈار کھول

دتے۔ لوک لٹ کے لے گئے۔ اک دانہ نہیں بچیا۔ سبھ امراء

نال وی ایویں ای تھیا اے۔ سبھ نکونک ہوئے پئے نیں تہاڈی

اوہدے نال دوستی توں۔ اوہنے طوفان ٹالیا نہیں کھڑا کیتا اے۔

تئسیں ایس شخص دیاں منصوبیاں نوں نہیں جاندے۔ ایہہ کوئی نرا

گل باتیا نہیں جو سمجھی بیٹھے او۔

قباد: کیہڑے منصوبیاں دی گل پیا کرنا نہیں۔

کسر: پورا نقشہ بنائی بیٹھا جے ایہہ۔ سبھ نوں برابر کر دینا اے۔ کسے

کول دو جے کولوں ودھ نہیں رہن دینا۔ کوئی ملکیت نہیں رہن

دینی کسے اک دی۔ سبھ گجھ سانجھا کر دینا اے۔ قلعے، محل، حرم

سراواں سبھ ختم۔

قباد: تینوں دیائے آپ اوہنے؟

کسر: اوہ تے تہاڈی حضوری وچ رہندا اے۔ میں آپ پتہ کیتا اے۔

ایہدے خاص منن والیاں دی گنتی ڈیڑھ لکھ پئی ہوندی اے۔

ایہدا اثر پورے ملک وچ پھیلدا اے پیا۔ پورا تانا بانا اے،
 جال اے۔ ایہدیاں ساتھیاں ای بھیر بنائی رکھی اے دو دینہہ
 اتھے۔ ایہہ تہانوں وی لوکاں دے وچ لے گیا۔ چوک وچ
 تحت رکھوا دتوس۔ کوئی مثال نہیں ایس گل دی شہنشاہی دی تاریخ
 وچ۔ سخت غصے وچ نہیں امراء۔

قباد: کیہ کرنا چاہیدا اے۔

کسر: میں دو عالم سدوائے نہیں۔ آئے بیٹھے نہیں۔ پوری سلطنت وچ
 ناں اے ایہناں دا۔ تسیں مزدک نوں بلوا لئو۔ ایہناں دیاں
 سوالاں دا جواب دیوے۔ جے ایہناں دی تے تہاڈی تسلی کرا
 دیوے تے میں اوہدے ہتھ تے بیعت کر لیاں۔ نہیں تے
 تسیں ایہنوں میرے حوالے کر دیو۔ میں ایہدے تے ایہدیاں
 مریداں دے لہو نال شاہی باغ دے بوٹے ہرے کراساں۔
 سکدے نہیں پئے۔

قباد: (تاڑی۔ دربان نوں) ولی عہد بہادر نے جیہڑے علماء سدوائے
 نہیں آ جاؤن۔ مزدک صاحب وی آؤن۔ (دربان سر نوا کے
 باہر۔ دو علماء اندر آئے نہیں۔ اڑیاں سلاماں کریندے نہیں۔ قباد
 اٹھ کے ملیا اے)

قباد: چر ہو گئے ایہناں بزرگ ہستیاں نوں ملیاں۔

پہلا عالم: حضور نے عرصے بعد عزت بخشی اے۔

(مزدک آیا اے)

قباد: مزدک صاحب کچھ سوال نہیں علمائے کرام دے۔

پہلا عالم: ایہہ حضور دے مصاحب نہیں۔ اسان ایہناں نوں سوال نہیں کر

سکدے۔ صرف ایہناں دے عقائد دے متعلق سانوں جو علم

اے اوہ بیان کر سکنے آں۔ ایہہ تصدیق فرما دین۔ (دو جے

عالم نوں اشارہ)

دو جا عالم: تہاڈا عقیدہ اے کسے اک انسان کول کسے دو جے انسان کولوں

زیادہ کوئی دولت یا جائیداد نہیں ہوئی چاہیدی۔

مزدک: جی

دو جا عالم: تہاڈا عقیدہ اے جو تمام جائیداد، تمام دولت تمام انساناں دی

مشترکہ ملکیت ہوئی چاہیدی اے۔

مزدک: جی

دو جا عالم: تہاڈا عقیدہ اے جو عورتاں وی مشترکہ ملکیت ہوئیاں چاہیدیاں

نیں۔

مزدک: نہیں۔ عورتاں کسے دی ملکیت نہیں ہونیاں چاہیدیاں۔ اوہناں

نوں آزاد ہونا چاہیدا اے۔

پہلا عالم: گویا حرم سراواں قید خانے نہیں۔ اوہناں نوں کھول دینا چاہیدا

اے۔

مزدک: جی

پہلا عالم : شہنشاہ عالم۔ جے ایہناں عقائد تے عمل ہو جاوے تے تمام قاعدے قوانین بے کار ہو جاسن۔ حکومت ختم ہو جاسی۔ تمام مذاہب بے اثر ہو جاسن۔ ہر شخص بے لگام ہو جاسی۔ قدرت دا نظام معطل ہو جاسی۔ حضور ایہناں نے اپنے عقائد دی تصدیق کر دتی اے۔ سانوں اجازت دتی جاوے۔ (نیوں کے سلام۔ باہر جان دے نیں)

مزدک : میں وی ایہناں عالماں نوں کجھ پچھناں چاہوناں، واپس بلوانو۔ کسرا : حضور دے مصاحب نیں مزدک صاحب۔ جے اجازت ہووے تے میں ایہناں دی تے ایہناں دیاں خاص ساتھیاں دی دعوت کرنا چاہوناں شاہی باغ وچ۔ اوتھے ایہہ عالم وی ہوسن۔ جو مزدک صاحب چاہون اطمینان نال پُچھن۔

قباد : ٹھیک اے۔ بحث دی تفصیل مینوں بھجوا دینا۔ (اٹھدا اے) (انھیرا۔ لو۔ فردوسی کتاب بند کریندا اے)

فردوسی : بس ایتنا لکھیا اے میں۔ جو تاریخ وچ آئے۔

تصدیق : بجا قبلہ۔ سگوں تسیں اپنے ولوں تے ایہو لکھیاے جو کسرا دے بروقت تے صحیح اقدام نال ایہہ فتنہ ختم ہو یا۔

فردوسی : حیرانی اے۔ کیہ اعتراض ہو سکدا اے ایہدے تے۔ جو کجھ ہے

اوہ تے حکمراناں دے علم واسطے ہے۔ کیوں نیڑدے آئے نیں پچھلیاں ویلیاں وچ بادشاہ ایہو جیہیاں معاملیاں نوں۔

تصدیق: دانائی ، حکمت - جیہدی بُنیاد تے شہزادہ کسرا نوشیروانِ عادل
بُنیاد - ہندوستان وچ وی آثار ہن ایس ملحدانہ فتنے دے۔

فردوسی: میرا لکھیا پڑھ کے؟

تصدیق: نہ نہ قبلہ - نَعُوذُ بِاللّٰہ - جیہناں دے نصیب وچ آپ دے کلام دا
پڑھنا ہے اوہ کیوں گمراہ ہو سکدے نیں۔ اوتھے کجھ لوک
فرنگستان توں پھر کے آئے سن اوہ نال لیائے سن ایہو جیسے
عقائد - اپنے آپ نوں آپ غدری کہندے سن۔ ہُن سُنیا اے
مُلک رُوس وچ وی غلبہ ہو گیا اے ایس فرقے دا۔

فردوسی: حکایتاں دی دُنیا ہے ہندوستان

تصدیق: جناب نے تے کتاب وچ وی جگہ دتی اے اوس ملک نوں جا
بجا۔

فردوسی: اوہ تے تاریخ اے شیخ صاحب

تصدیق: بلیغ اشارے نیں۔ ضحاک جیسے نابکار ایہتھوں نساے گئے تے
اوتھے جالکے۔ پر بہرام گور جیسے بے مثال بہادر وی گئے تے
بزرجمہر جیسے حکمتاں دے خزانے وی، تے اوتھے تسلط قائم کر
کے آئے۔

فردوسی: اوتھوں تہاڈے جیہی باریک اکھ والا گھٹ ای آیاے ایتھے۔

تصدیق: خادم دی کیہ حیثیت اے۔ جو ملیاے ایہتھوں ای ملیاے۔

فردوسی: سفر دی عمر نہیں نہ عادت۔ دل تے کردا اے ویکھاں اوس

عجائب خانے نوں۔

تصدیق: انشا اللہ۔ اک نواں دور شروع ہوون والا اے۔ سلطانی لشکر
دے اودھر رُخ کرن دی دیر اے۔

فردوسی: تہاڈے جیسے لوک وقت دا رُخ موڑ سکدے نیں شیخ صاحب۔
ہر رنگ دے لوک نیں سلطان دے دربار وچ، تھہر دے، حسد
کرن والے۔ تہاڈے ہتھ اوہناں دا اثر مکا سکدے نیں۔ ایاز
جیسے سیانے وی ہن۔ تہاڈی مدد نال اوہناں دا وزن ودھ سکدا
اے۔

تصدیق: جناب نوں باپ بجا سمجھدا اے ملک ایاز۔ ایسے واسطے میرا دل
وی لگدا اے اوہدے نال۔ ساڈی لمی گل چلدی اے۔ تفصیلی
تبادلہ خیال ہوندائے۔ مینوں اوس دوران ای احساس ہو یائے
مزدک والے مسئلے دا۔ اک تجویز وی آئی ذہن وچ پر جرات
نہیں ہوئی عرض کرن دی۔

فردوسی: نہیں ضرور دسو۔ جس گل وچ بھلیائی ہووے آکھ دینی چاہیدی
اے

تصدیق: جے مزدک دی حکایت نوں نسخے وچوں حذف کر دتا جاوے
تے ہو سکدا اے حاسداں دے ہتھ وچ گجھ وی نہ رہوے۔

فردوسی: (چپ۔ سوچ کے) میں کتاب وچ پایا تے ہے گجھ نویں حالات
دے مطابق پر کٹیا گجھ نہیں ہن تائیں۔

تصدیق: بعض اوقات کچھ کٹاوی نواں اضافہ ای ہوندا اے قبلہ۔ جناب
توں بہتر کون جاندا اے تحریر دے رموز نوں۔

فردوسی: میں سمجھناں۔ سوچنے آں جے ایہو حل اے تے۔

تصدیق: مینوں اجازت اے؟ بیگم صاحبہ نوں سلام کر کے واپس جاناں۔
جلدی حاضر ہوساں۔

فردوسی: تہاڈا وقت خراب ہوندا اے درویشاں کول۔

تصدیق: سجدہ گاہ اے میری ایہہ چوکھٹ (نیوں کے سلام۔ نکل گیا اے
نسترن کتاب چا کے آ لے وچ دھریندی اے)

نسترن: کٹ دیوٹساں مزدک دی گل؟

فردوسی: کیہ کراں

نسترن: جو دل آہندائے

فردوسی: دل وی ایہو آہندائے۔ مجبوری جو بن گئی اے۔

نسترن: کاہدی مجبوری۔

فردوسی: لکھن والے تے بڈی اے ایہہ مجبوری۔ لکھن واسطے ذہن
اُتے بھار نہیں ہوٹا چاہیدا۔

نسترن: کاہدا بھار۔

فردوسی: جیہناں کول طاقت اے اوہناں ولوں تسلی ہوئی چاہیدی اے۔

نسترن: تہاڈے میرے وچ فرق تے کوئی نہ ہويا۔

فردوسی: تینوں کاہدا بھار اے

- نسترن: طاقت والیاں نوں راضی رکھن دا۔ ہر ویلے۔
- فردوسی: توں بیگم دی گل پئی کرینی اے۔
- نسترن: ہکا طاقت اے کہ۔ تئساں وی تے اوہ وی۔ پیڑھیاں گل گئیاں
ساڈیاں تہانوں راضی رکھیندیاں۔ کسے ویلے کیہ کر دیو۔ کیہ
پتہ۔
- فردوسی: ہونہہ۔ ہُن سمجھ آئی اے مزدک نوں کیوں کٹوانا چاہوندا اے
سلطان کتاب وچوں۔
- نسترن: تہاڈا مزدک تے دونہہ عالماں دی مار اے۔ سلطان نے تے
پیلیاں پالیاں ہویاں نیں عالماں دیاں۔
- فردوسی: وت وی ڈر سو اوہدا۔
- نسترن: تئساں تے لاہیا اے مزدک والا ڈر بادشاہاں دے سر توں۔
اوہدے لہونال شاہی باغ نوں وتر لوایا اے۔
- فردوسی: میں تے آپنا ڈر لاہیا ہا۔ سلطان دا ڈر ڈاڈھا اے، نہیں سو پیا
لہندا۔
- نسترن: اونوں تہاڈا ڈر اے۔ سمجھدا اے تئساں آپنے اندروں کڈھ
پھیریا اے مزدک اوہدے ساہمنے۔
- فردوسی: میں آپنے اندروں؟
- نسترن: متاں کدے بیٹھا ہووے تہاڈے اندر۔ مار مار کڈھیندے ہوو
پئے۔ پر نکلدانہ ہووے۔

- فردوسی: نسترن- تو ہیوں تے نہیں کتے مزدک؟
- نسترن: تاہیوں موڈھے گھٹویندے او پئے مینڈے کنوں- آہو- اگلیاں
- حرم سراواں نہیں بھریاں ایسے کان؟
- فردوسی: (ہس کے) تینڈا گجھ نہیں وگاڑ سکدی شاعری- ایویں عمر گوانی
- لکھ لکھ- نہ سلطاناں کنوں گجھ لے سکے.....
- نسترن: نہ غلاماں کنوں
- فردوسی: (ہس کے) ہُن جے مینڈے حصے دی گل وی تڈھ آپ کرنی
- اے تاں ایس ہندی شیخ نال وی آپ ای کریں-
- نسترن: میں آکھساں ٹھیک اے کڈھ دینے آں مزدک والا حصہ کتاب
- وچوں-
- فردوسی: تے اوہدی جائیں او تنے ای ورقے سلطان محمود دی صفت دے
- ہور پا دینے آں-
- نسترن: اوہدی جائیں ہک پوری کتاب مزدک دی اصل کہانی دی وکھری
- لکھ کے سنا دینے آں-
- فردوسی: کیہڑی اصل کہانی- کتھاؤں سٹی اے تڈھ-
- نسترن: پڑھیاں کریندیاں آئیاں نین اساڈیاں اوہ کہانی- اصلوں
- ہورویں- مزدک کوئی ہک بندے دا ناں ناہا- جتھاں وی کوئی
- سانجھ بناون دا آہر کرے لوک اوہنوں مزدک آکھدے آہے-
- لوک رل کے مزدک ہو وینے- بھونیں بھانڈا سانجھا کر گھننا-

رَلیا ہو وینا۔ شک نکل وینے، ڈر اُڈ وینے۔ اکھائیں رَس
 وینیاں پک دوجی نال۔ گھڑیاں انج آونیاں جیویں وچھڑے
 نہیں ملدے؟ جنیاں جنے مزدک آہے وستی وستی۔ بہوں نپ
 مارے باتشاہاں پر مکے کدائیں نہیں۔

فردوسی: ہُن سمجھ لگی اے تینڈے والے مزدک دی وی تے اپنے والے
 دی وی۔ تینڈے والا تینوں گل کرن دا حوصلہ دیندا اے مینڈے
 والا ڈریندا اے مینوں۔ میں باتشاہاں دیاں، زورا واراں رُستماں
 بہراماں دیاں روایتاں اٹ اٹ جوڑ کندھ چاڑھناں اوہدے
 ساہمنے۔

نسترن: نہ چاڑھو کندھ۔ اوہدے نال نکلو۔ وستی وستی پھرو۔ جوڑو کہانیاں
 مزدکاں دیاں۔

فردوسی: کندھ دے وچ وی میں آپ ہاں۔ کیویں نکلاں۔
 (تصدیق آوندا اے۔ نیوں کے سلام)

فردوسی: شیخ صاحب ملتوی تھی گئی واپسی؟

تصدیق: نہیں قبلہ۔ واپسی تے اشد ضروری اے اج۔ خادم تے پابا
 رکاب ای اے سمجھو۔ بیگم صاحبہ نے اک فہرست دتی اے
 زیورات دی غزنی توں لیاٹے نیں۔ بیگم صاحبہ دی اک خواہش
 ہو روی اے۔ اوہ میں گذارش کرن آیاں۔

فردوسی: اوہ تے حکم ہو یا گذارش کہی۔

تصدیق: بیگم صاحبہ دی خواہش اے جو عزیزہ نسترن نوں میں غزنی نال

لے جاواں۔ زیورات دی شناخت واسطے ایہہ ضروری اے۔

ایہہ وی فرمایا اے جو کجھ عرصہ عزیزہ غزنی وچ ای قیام کرے۔

دربار نال متعلقہ خواتین وچ رہے۔ تربیت مکمل ہو جاوے۔

فردوسی: ایہہ تے مڑ ایہدی خواہش دا سوال ہو یا نا۔ کیوں نسترن ہے

خواہش تینڈی۔

نسترن: نہ۔ مولوں نہیں۔ نہ مینوں سنجان اے ٹوماں دی نہ کہیں دربار دی

لوڑ۔ پک ایسے دربار دے بھار نال ای لک سدھا تھی گیا اے

مینڈا۔

فردوسی: مجبوری اے شیخ صاحب۔ درویش نوں نہ سلطاناں تے اختیار

اے نہ غلاماں تے۔

تصدیق: دوبارہ غور کر لوے عزیزہ

نسترن: ہو گیا غور جیہڑا ہونا ہا۔

تصدیق: (نیوں کے) اجازت قبلہ؟ (نکل گیا اے)

فردوسی: ہندوستان اُتے چڑھائی تے ہُن ہوئی کہ ہوئی۔

نسترن: تہاڈا انعام سونیوں چاندی تھیا۔ ہُن چاندیوں کینہہ ہو ویسی۔

فردوسی: چلو۔ متاں تینڈے مزدک دی تسلی کجھ ودھے تے مینڈا اپنے

مزدک دا ڈر کجھ گھٹ ونجے۔

(انھیرا)